DÜNYA KLASİKLERİ - ROMAN

RÜYA ROMAN

ARTHUR SCHNITZLER

ÇEVİREN: GENÇ OSMAN YAVAŞ

DÜNYA KLASİKLERİ

RÜYA ROMAN - ARTHUR SCHNITZLER (1862-1931): TIP DOKTORUYDU. PSİKİYATRİYLE İLGİLENDİ. FREUD İLE DOLAYLI BİR DOSTLUĞU VARDI. GENELLİKLE TEK PERDELİK OYUNLAR VE KISA ÖYKÜLER YAZDI. AŞKA VE CİNSELLİĞE HÂKİM ERKEK BAKIŞIYLA YAKLAŞAN SCHNITZLER'İN BAZI ESERLERİ: *ANATOL* (1893), *REIGEN* (1897), *GÖNÜL EĞLENCESİ* (1896), *AV HAYVANI* (1896), *TEĞMEN GUSTL* (1901), *KARANLIĞA KAÇIŞ* (1931).

EDİTÖR - VEYSEL ATAYMAN: 1941'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NDE ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI VE FELSEFE ÖĞRENİMİ GÖRDÜ. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ MÜTERCİM TERCÜMANLIK BÖLÜMÜNDE UZUN YILLAR DERS VERDİ. HALEN AYNI BÖLÜMDE YÜKSEK LİSANS DERSLERİNE GİRMEYE DEVAM ETMEKTEDİR. FELSEFE, SİNEMA VE EDEBİYAT ALANINDA ÇOK SAYIDA MAKALE, DERLEME VE TELİF KİTABI YAYINLANDI.ÖZELLİKLE SİNEMA HAKKINDAKİ ÖNCÜ DEĞERLENDİRMELERİ NEDENİYLE HATIRI SAYILIR BİR HAYRAN KİTLESİNE SAHİP OLAN ATAYMAN, ÇEŞİTLİ YERLERDE VERDİĞİ SEMİNERLERLE OKURLARIYLA TEMASINI HEP SICAK TUTTU. BORDOSİYAH YAYINLARI'NIN DÜNYA KLASİKLERİ EDİTÖRLÜĞÜ GÖREVİNİ YÜRÜTTÜĞÜ SIRADA ÇOK SAYIDA DÜNYA KLASİĞİNE EDEBİYAT SOSYOLOJİSİ ÇERÇEVESİNDE ÖNSÖZLER VE NOTLAR YAZDI. YÜZE YAKIN ÇEVİRİSİ YAYINLANDI. 2009 YILINDA DİL DERNEĞİ TARAFINDAN TÜRKİYE'NİN EN PRESTİJLİ ÇEVİRİ ÖDÜLLERİNDEN BİRİ OLAN ÖMER ASIM AKSOY ÖDÜLÜ'NE LAYIK GÖRÜLDÜ.

ÇEVİREN - GENÇ OSMAN YAVAŞ: 1971'DE İSVİÇRE'DE DOĞDU. İSVİÇRE, WINDISCH'DE İLK VE ORTA ÖĞRENİM VE ABB'DE MAKİNE MÜHENDİSLİĞİ STAJYERLİĞİ EĞİTİMİ SONRASINDA TÜRKİYE'YE DÖNDÜ VE MARMARA ÜNİVERSİTESİ RESİM-HEYKEL BÖLÜMÜ'NÜ BİTİRDİ. ÜNLÜ ROCK GRUBU MAVİ SAKAL'IN SOLİSTLİĞİNİ YAPTI. ALMANCA'DAN YAPTIĞI ÇEVİRİLER ARASINDA FAUST, HAYALET SÜVARİ, RÜYA ROMAN, MALTE LAURIDS BRIGGE'NİN NOTLARI GİBİ ÖNEMLİ YAPITLAR BULUNMAKTADIR.

REDAKSİYON - ZEYNEP ATAYMAN: 1962'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YABANCI DİLLER BÖLÜMÜNÜ BİTİRDİ. UZUN YILLAR HÜRRİYET, YAZKO, REMZİ VE CUMHURİYET YAYINLARI'NDA EDİTÖR VE DÜZELTMEN OLARAK ÇALIŞTI.

REDAKSİYON - SÜLEYMAN ASAF: 1950'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. SAINT BENOIT LİSESİ'Nİ BİTİRDİKTEN SONRA FRANSA'DA ÖĞRENİM GÖRDÜ. ODA YAYINLARI İÇİN FRANSIZCA ÇEVİRİ YAPTI. GELİŞİM HACHETTE ANSİKLOPEDİSİ YAYIN KURULU ÜYELİĞİ GÖREVİNDE BULUNDU. RADİKAL VE CUMHURİYET GAZETELERİ VE AYRINTI, CAN, İNKILAP VE BORDO SİYAH YAYINEVLERİ İÇİN REDAKSİYON VE DÜZELTİ YAPTI.

FİLİZ GÖVER: 1947'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. REMZİ VE YENİ ALAN YAYINEVLERİ İÇİN UZUN YILLAR REDAKSİYON VE DÜZELTİ YAPTI.

TASHİH - ESEN GÜRAY: 1961'DE İSTANBUL'DA DOĞDU. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ESKİ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜNDEN MEZUN OLDU. 1978 YILINDAN BERİ YAYINCILIK SEKTÖRÜNDE DÜZELTMEN OLARAK ÇALIŞMAKTADIR. GELİŞİM YAYINLARI, SABAH KİTAPLARI VE TURGUT YAYINCILIK'TA UZUN YILLAR ÇALIŞTI. BORDO SİYAH DIŞINDA İŞ-KÜLTÜR YAYINLARI VE CUMHURİYET KİTAPLARINA DA DIŞARIDAN DÜZELTMENLİK YAPMAKTADIR.

YAYINCI SERTİFİKA NO 15553 **ISBN** 978-605-354-111-0

BASIM TARİHİ: İSTANBUL - TÜRKİYE EYLÜL 2012

BS YAYIN BASIM DAĞ. REK. ORG. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
FATİH CADDESİ ALAYBEY SOKAK NO: 28/B ZEMİN KAT
MERTER - GÜNGÖREN - İSTANBUL / TÜRKİYE
TEL: (0212) 505 99 70 (pbx) FAKS: (0212) 505 99 75
MERTER V. D. 187 061 1123 e-mail: bs.yayin@gmail.com

BASKI: BARIŞ MATBAA MÜCELLİT ALİ LAÇİN
DAVUTPAŞA CD. GÜVEN SANAYİ SİT. C BLOK K: 2 NO: 291
TOPKAPI-İST. TEL: (0212) 674 85 28 FAKS: (0212) 674 85 29
DAVUTPAŞA V.D. 17612762912 e-mail: barismucellit@gmail.com

İZİNSİZ KOPYALANAMAZ, ÇOĞALTILAMAZ, KULLANILAMAZ.

RÜYA ROMAN

ARTHUR SCHNITZLER

ÇEVİREN: GENÇ OSMAN YAVAŞ

DÜNYA KLASİKLERİ
ROMAN

ARTHUR SCHNITZLER

(D. 1862 – Ö. 1931) Avusturyalı ünlü bir Yahudi hekimin oğluydu. Schnitzler tıp öğrenimi gördü, psikolojiyle ilgilendi. Hayatının büyük bir bölümünü hekimlik yaparak geçirdi. Psikiyatri ile yan uğraş olarak ilgilendi. 1833'te *Anatol* oyunuyla adını duyurdu. Oyunlarını genellikle tek perdelik düzenlemesine rağmen, karakter çizerken kişinin hem psikolojik hem de toplumsal yanının başarılı bir bileşimini sunma ustalığı kısa sürede belli olmuştu.

1920'de sahnelenen *La Ronde* oyunu döneminde skandal olarak yorumlandı. Bu oyun ünlü sinema esteti Max Ophlüs tarafından 1950'de sinemaya alındı. (Bir Ophlüs hayranı olduğunu gizlemeyen ünlü yönetmen Stanley Kubrick de Schnitzler'in, burada çevirisini sunduğumuz *Traumnovelle* (Rüya Roman) eserini ölümünden önce sinemaya aktarmıştır.)

Tek perdelik oyunlar ve kısa öykülerle ününü pekiştiren Schnitzler, 20. yüzyılın hemen başlarında Avrupa'da yaşanan altüst oluşların, hanedanlıkların birbiri ardından çöküşlerinin, milliyetçi dalganın sosyalist hareketler karşısında yaygınlaşma süreçlerinin tanığı olmuştur. Özellikle 1914-1918 (Birinci Dünya Savaşı'nın) ardından gelen büyük yıkımların, Habsburg hanedanlığının yozlaşıp çöküşünün, savaşın yol açtığı büyük sosyal çalkantıların bileşkeninde anlaşılacak bir yazardır. Bu çalkantıların göbeğinde savaş zenginlerinin olduğu kadar, ilericilikten çark eden yakın çevresinin ve entelektüellerin de gitgide kapalı bir (Viyana) cemaatine doğru evrilişlerini anlatan yazarın hemen bütün oyunlarında burada özetlediğimiz gelişmelerin bir izdüşümünü bulmak mümkündür.

Lieblei (Gönül Eğlencesi; 1896) ve *Freiwild* (Av Hayvanı; 1896) Avusturya ordusuna hâkim kural ve ritüellerin an-

lamsızlığını sergileyen oyunlardır. *Leutnant Gustl* (Teğmen Gustl; 1901) benzer bir tematik çerçevede, Avrupa'da yazılmış iç konuşmaya dayalı en başarılı eser sayılmaktadır. Schnitzler'in Freudcu psikanalize duyduğu ilgi, Freud'un, özellikle *Rüya Roman*'da içebakış yönteminin izlerini bulmasıyla anlamlı bir mektup arkadaşlığına dönüşmüştür. Semahat Yüksel 1983'te Schnitzler öykülerinden bir seçki yapmıştır. Öteki eserlerinden bazıları:

Der Grüne Kakadu (Yeşil Papağan; 1899) *Der Weg ins Freie* (Açıklığa Giden Yol; 1908) *Professor Bernhardi* (Yahudi Profesör Bernhardi; 1912), *Flucht in die Finsternis*'dir (Karanlığa Kaçış; 1931).

ÖNSÖZ

Elinizdeki kısa romanın adı, Rüya Roman (*Traumnovelle*) bizim çeviri anlayışımıza pek uygun düşmüyor. İlkece, romanın içeriğine göre seçilmiş bir başlık daha yerinde olabilirdi. Bunu da düşünmedik değil. Ne var ki metin, "literatürümüze" bu adla girmiş olduğu için, aynı yazarın ikinci bir kitabını sunuyormuş izlenimi verebilirdik. Bu bir. İkincisi, "rüya roman" tanımı, şifrelediği anlamlarla, okurun, gerçeklik-roman (kurmaca)-rüya ilişkisine ancak metni okuduktan sonra anlam verebileceğini hissettiriyor ya da bu yöndeki merakı körüklüyor.

Aslında uzunöykü, 'novel' türüne daha yakın bu metin. Çünkü kahramanlarının sayısı oldukça sınırlı. Olaylar da öyle. Dar anlamda bir zaman mekân birliğinden bile söz edilebilir, olayların zamansal uzunluğu ve geçtikleri yerler göz önünde tutulacak olursa: Genç doktor Fridolin ve eşi Albertine, tek çocuklu bir aileyi temsil ediyorlar. Onlarla bir maskeli balo öncesi tanışıyoruz. Baloda her ikisi de küçük kaçamakların kıyısından dönüyorlar. Balo sonrası evde "üçüncü" kişiler ile ilişki konusunda bir tür sohbet ya da tartışma başlıyor. Evlilik öncesinin ilişkilerine dönüyorlar. Kadın, evlenmeden önce kimseyle ilişki kurmamış, Fridolin'e "bakire gelmiştir". Ama bu onun, bilinçdışı isteklerini bastırmış olduğu anlamına gelmektedir. Başka erkeklerle birlikte olma arzusu kadın için (de) hep varolmuştur. Bu hakikat kocayı sarsar. Doktor Fridolin çağrıldığı bir hastaya gider. Kentte bir dizi olay yaşayıp döner. Döndüğünde eşi ona gördüğü bir rüyayı anlatır.

Hepsi bu. Yüzeydeki bu kısacık yaşantılar ve birkaç (psikolojinin diliyle söyleyecek olursak "az çok dürüstçe") içe bakış çabası. Geçmişin anımsanması ve rüyanın anlatılması. Derinde ise fırtına. İşte *Rüya Roman*, bu bilinçdışı ya

da bilinçötesi denen dünyanın fokurtularını, bastırılmışın isyanını, Avusturya-Macaristan monarşisinin en çalkantılı döneminde (1907-1928 arası yıllara yayılıyor romanın yazılması) romanda karşımıza sembolik düzlemde çıkan bir burjuva toplumunun kolektif bilinçdışıyla birlikte sunuyor.

Ünlü yönetmen Stanley Kubrick'in, ölümünden önce çektiği son film olan *Eyes Wide Shut, Rüya Roman*'ın günümüz Amerikasındaki bir kente (New York?) uyarlanmış, neredeyse bire bir aktarılmış halidir. Orada da, tıpkı romanın özgün adı gibi, şifrelenmiş bir film adı çıkıyor karşımıza: *Eyes Wide Shut*. Gözlerin hem tamamen açık hem de kapalı olduğunu söyleyen bir tanımlama. Film Kubrick'in "en anlaşılmaz filmi" olarak kaldı gibi. Muhteşem bir görsel şölen eşliğinde elbette.

Biz bir yandan bu önemli filme de bir giriş denemesi olabileceğini düşünerek, bu klasik metne ilişkin "yorumları" enikonu kavramaya ve derlemeye çalıştık. Dileyen okur, buraya kadar yaptığımız kısa açıklamayla yetinip metni eline alabilir. Ama romanın hele filmin ardından "Batıda" yeniden yeniden gündeme gelen değerlendirmeleri üzerinden Freud'un 'Rüya yorumu'na ve daha da ötelere giden kapıları az da olsa aralamak mümkün. Schnitzler ile Freud'un ilginç dostluğu da metne yönelik merakı körüklüyor.

Ağırlıklı olarak Schnitzler'in günce notlarıyla harmanlanmış bu değerlendirme, Freud düşüncesinin daha onun yaşadığı dönemde bile ne kadar etkili olduğunu göstermek bakımından da bir işlev taşıyor.

Romana girişin kaçınılmaz koşulu olarak değilse bile, romanla birlikte ilginç bir analize girme (hem metninin hem de psişik yapının analizine) fırsatını kullanma adına aşağıdaki özet önemli bir işlev taşıyabilir.

Siegmund Freud- Arthur Schnitzler: İçimizdeki Öteki

"Sizin *Traumnovelle* (Rüya Roman) üzerine kimi notlar aldım," diye yazar Siegmund Freud 24 Mayıs 1926'da. Freud'un A. Schnitzler'e yazdığı bu mektupta, metini onaylamanın, tevazu ve saygının yanı sıra alçak sesle söylenmiş de olsa biraz mesafeli durmanın izlerini buluruz. Freud

ile Schnitzler çağdaştılar; aynı kenti, Viyana'yı uzun yıllar ürünlerini verdikleri kent olarak paylaştılar. Ama ilişkileri başlangıçta, birbirini uzaktan ve dolaylı tanıyan insanlarınkine özgü karşılıklı saygı ve mesafeli duruş üzerine kuruluydu. Uzun süre sadece rastlantısal vesilelerle birbirleri ile ilişki kurmuşlardı. Schnitzler, Freud'un 50. doğum günü münasebetiyle ona bir mektup yazmıştı. Freud bu mektuba verdiği cevapta, yazarın kendisinin yıllarca arayıp durduğu, uzun analizler ve tecrübelerle biriktirdiği bilgiye nasıl kendiliğinden ulaştığına hayret ettiğini söyleyecekti: "...Kimi psikolojik ve erotik sorunlar konusunda" kendi görüşleri ile Schnitzler'inki arasındaki, oldukça örtüşen yanlara dikkati çekip, "nesneyi uzun ve zahmetli incelemeler ve araştırmalar sonucunda elde ettiğim şu veya bu gizli bilgiyi nereden edinmiş olabileceğinizi sık sık, hayret ederek kendime sordum durdum ve sonunda kıskandığım yazara hayranlık duyma noktasına geldim," diye yazar (8 Mayıs 1906). Gene de Freud ile Schnitzler'in kişisel olarak birbirlerini tanımaları için aradan 16 yıl geçmesi gerekecektir. Freud, kendisinden 6 yaş küçük olan yazara, 60. doğum günü münasebetiyle yazdığı mektupta, o zamana kadarki gecikmesini açıklamayı mektubun vesilesine çevirir: "(Niçin bu kadar gecikmiş olduğum) sorusuna verilecek cevap bana fazlasıyla mahrem (gizli) gelen bir itirafın yapılmasını gerektiriyor." Freud, Schnitzler'den uzak duruşunu, Almanca'da "Doppelganger", İngilizce'de "double" kavramıyla karşılanan bir ilişkinin ürkütücülüğü ya da korkusuyla açıklayabileceğimiz bir duruma parmak basıyor. Doppelganger, kişinin "ikizi", öteki kimliği, hatta yer yer hayaleti anlamlarına bile geliyor. Freud, Schnitzler'de bir anlamda kendini, kendi "ikizini" bulup bundan ürktüğünü söylüyor. "...Sizin güzel eserlerinizin derinliğine her inişimde, onların şiirsel yansılarının (yüzeydeki parlaklıklarının) arkasında, benim kendiminkiler olarak bildiğim önkoşulları, ilgi ve sonuçları bulduğuma inandım. Sizin determinizminiz ve şüpheciliğiniz –hani insanların karamsarlık diye adlandırdıkları şey– sizin bilinçdışının (bilinçötesinin) hakikatlerinden, insanın dürtü doğasından müthiş etkilenişiniz kültürel-geleneksel (uzlaşımsal) güvenceleri (sağlam dayanakları) parçalayışınız, hayat ile ölümün

kutupluluğu hakkındaki düşünceleriniz, bütün bunlar bana müthiş (korkutacak kadar) bildik, tanıdık göründü. 1920 tarihli küçük bir denememde ('Haz İlkesinin Ötesinde') Eros ile Ölüm-dürtüsünün, karşılıklı ilişkileriyle hayatın bütün bilmecelerine hâkim olan en eski (ilksel) güçler olduklarını göstermeye çalıştım. Sizin sezgi üzerinden –ama aslında çok hassas bir şekilde kendinizi algılayarak– benim başka insanlar üzerinde yaptığım uzun ve zahmetli çalışmalarla ortaya çıkardığım sonuçların hepsini edindiğiniz izlenimini edindim. Evet, sizin varlığınızın derinlerinde (temelinde), henüz kimsenin olmadığı kadar dürüst ve yansız, korkusuz bir derinlik psikolojisi araştırmacısı olduğunuzu biliyorum; ve siz bu (böyle bir derinlik psikolojisi araştırmacısı) olmasaydınız, sizin sanatçı yetenekleriniz, dil ustalığınız ve canlandırma gücünüz, serbestçe at koşturacak ve sizi daha çok, kitlenin arzusuna göre (yazan) bir edebiyatçı yapacaktı." (Buraya kadarki alıntılar ve özetlemeler, Freud'un Arthur Schnitzler'e yazdığı mektup, *Neue Rundschau*, 66, 1955'ten alınmıştır.)

Freud'un Schnitzler'de takdir ettiği ve kaynak olarak sezgisini gösterdiği psikanalitik hakikatler, elbette sezginin değil, (Freud sezgiye böyle bir rol yüklemez) içebakışın, kendini algılamanın ürünü olmalıydılar. Kendi kendini algılama tanımı bu insan ruhunun derinliklerine inen kişi için, Freud "Psikanalize Giriş Dersleri, 1916" derlemesinde, tamamen teorik düzlemde konuşarak, daha doğrusu içebakışı bir yöntem olarak genelleştirerek: "İnsan psikanalizi önce kendi bedeninde öğrenir, kendi kişiliğini inceleyip araştırarak," der.

Ancak Freud'u bir anlamda adım adım takip eden ve öğretisinin gelişmesini izleyen Schnitzler, genelde insan ruhunu, derindeki psişik yapının özelliklerini anlayabilmek için, içebakışın ötesinde de yollar olması gerektiğini düşünmektedir: "Ruhun karanlıklarına birçok yol iner; bunu psikanalizcilerin hayal ettiklerinden gitgide daha güçlü hissediyorum," diye yazar Freud öğrencilerinden Theodor Reik'a.

Dönelim *Rüya Roman*'ın öyküsüne. Arthur Schnitzler'in bu kısa romanı edebiyat tarihinin hoş bilmecelerinden birini oluşturur. 1907'de yazmaya başladığı bu öyküyü, yazar 20 yıl sonra, yazarlık faaliyetinin sonunda bitirmiştir. Bu yirmi yıl içinde bir dünya savaşı, emperyalist ve burjuva bir Re-

ich'ın (Alman II. Reich'ının) çöküşü, psikanalizin bir bilim olmanın ötesine geçip bir kültür teorisi olma iddialarına yönelmesi gibi önemli olaylar yaşanmıştır.

Dolayısıyla bu küçük romanda sadece edebiyat yöntemleri birbirine karışıp durmaz, aynı zamanda farklı zaman düzlemleri de iç içe geçer. Birinci Dünya Savaşı sonrasının yıkımları altında kalmış manzaraları, gizli bir cemaatinin törenleri ile birlikte çıkar karşımıza; hem bir rüya/hayal dünyasında, hem de burjuva toplumunun içinde buluruz kendimizi. Roman ile psikanaliz metodu arasındaki paralellikleri bulmanın hiç de zor olmadığını girişte verdiğimiz uzun açıklamadan kolayca çıkartabiliyoruz. Freud, alıntıda, yazarı niçin ve hangi özelliklerinden ötürü takdir ettiğini hatta kıskandığını belirtiyordu. Kendisinin uzun yılları bulan nesnel araştırma ve incelemelerle gün ışığına çıkartabildiği şeyi, Schnitzler, ona göre, yazarlık sezgisi, daha doğrusu içebakışla bulmuştu. Zaten ileride bir yerde belirteceğimiz gibi, Freud, hayatı tam anlamak isteyenlerin, bilimin ötesine geçip "sanatçılara" (edebiyata) başvurmaları gerektiğini söyler.

Özyaşamsal Arka Plan

Schnitzler, *Rüya Roman*'ı bitirmeden önce yazdıklarına dönüp bakarken, 1915'te, "Benim kadın ile erkek arasındaki ilişkideki tutumum... hep erkeğin yanında oldum"* der. *Das Mädchen* (Kız; 1891) adlı metninde kadına yönelik cinsel baskıya karşı ilerici parolalar ortaya atan, ancak sonuçta gene toplumsal mutabakatın ve geleneğin baskısına boyun eğen Fedor Denner'dan farklı olarak, Schnitzler, erkek kadın ilişkisinde, kadın hakları konusunda hiç de öyle ilerici bir tutum sergilemez. Schnitzler dönemin güzel aktristi Marie Glümer'e ("Mizi") âşıktı. Bu ilişki daha baştan, Schnitzler'in kadının ilk âşığı olmamasından ötürü kahredici bir ilişkiye dönüşmüştü. Kadının yurt dışındaki turnelerden birinde bir aşk macerası yaşadığını öğrenen Schnitzler çılgına dönmüştü. Olup biteni hayatın geneldeki haksızlığına bağlayan Schnitzler şöyle der: "Aslında hayat adil değil. Ben soylu, güvenen aldatılmış kişi olarak dolaşıp duruyorum ortalıkta;

* Bu bölümdeki açıklamalar, Alman Edebiyatı Arşivinin içinden alınmıştır; 1893, 1903 ve 1905 tarihli günceler.

o ise, yaşadığı olayı hayatını mutsuzlaştırarak ödemek zorunda kalan sefil bir sürtük olarak. Ama elbette pekâlâ bunun tam tersi olabilirdi." Schnitzler bu yorumlayıcı düşüncelerine rağmen, iş pratiğe geldiğinde kendini denetleyemez. Haftalarca kıskançlık kavgaları yaşanır, Schnitzler, alttan alıp duran kadını sürekli aşağılar. 20 Nisan tarihli güncesinde, "Mizi akşamüzeri eve döndü, karşımda duruyordu öylece; kendisine yarım saat hakaret edip durdum; ona adi bir gecekuşu olduğunu, ruhunda haysiyetsizlik, şerefsizlik yaşattığını söyledim ve bunları yaparken apaçık bir tatmin duygusuna kapıldım," diye yazar. Kadın başlangıçta hiç tepki göstermez, ardından şaşkınlıkla odanın içinde dolaşmaya başlar ve nihayet sinir krizine tutulur. Ardından tekrar sakinleşir; ama Schnitzler yeniden hakaretlerine başlar ve kendini tutamayıp kadını tekme tokat döver. Kadın bütün bunları hak etmişçesine hiç sesini çıkartmaz."

Görünürdeki akla göre düzenlenmiş burjuva-liberal düzeni ile bireysel tutku ve duygular arasındaki çelişki Schnitzler özelinde, o dönem için hiç de atipik olmayan bir nevroza dönüşmüştür. Schnitzler'in bu nevrozdan payını almış olması, bu öznel tepkiyi olanca şiddetiyle canlandırarak (anlatarak) ona bir nesnellik verebilmesini sağlamıştır. Öyleyse yolun başında, onun hastalık hastası ben'i durmaktadır. O, kendi duygularını bir deney nesnesi olarak gözlemekten öteye geçerek bu ben'i dönemindeki sosyal çevrenin bir parçası olarak anlatabilmiştir, demekle benimsenebilir bir yorum yapmış oluruz.

Rüya Roman'a psikanaliz ile olan ilişkisi düzleminden baktığımızda, bu metni, kahramanlarının psişik dünyasının gerçekliğinin doğrudan bir yansıması ve yorumu olarak anlamak istesek bile, metin bize, psikanalizin verilerini ya da rüya modelini doğrulamak üzere kurulmuş "zorlama" bir öyküyü dayatmamaktadır. Psikanalizin açıklayabildiğinin ya da inebildiği derinliğin ötesine "edebiyatın" (sanatın) geçmesi durumu söz konusudur burada. Metni, doğaüstü olanın (akıldışı, düşsel dünyanın) hayatın içine zorla girmesi olarak, edebiyat diliyle söyleyecek olursak, "gotik" fantastiğe bir dönüş olarak da yorumlamak kolay değildir. Bu düzlemlerdeki okumalar da metnin anlaşılmasını imkânsız kılabilirler.

Demek ki, *Rüya Roman*, psikanalitik analiz ile toplumsal-kültürel ilişkilerin bileşkeninde yorumlanması gereken bir metin sunmaktadır bize. Bunu göz önünde tutarak bu metnin "Batı" menşeli yorumlarından yararlanarak biraz ayrıntılı, psikanalize dayalı bir tanıtım yapma yoluna gittik. Unutulmaması gereken, bu metnin yakında gündeme almaya hazırlandığımız Freud metinlerine bir hazırlık olarak da değerlendirilebileceği. Ama öte yandan, her klasik metin gibi bu metin de, okumanın başlı başına bir çaba gerektirdiği durumlar olduğunu hatırlatmakla önemli bir işlev de yerine getiriyor bizce.

Bilinçdışının Romanı

Arthur Schnitzler ünlü Avusturyalı ozan, yazar Hugo von Hofmannsthal'a yazdığı 10 Aralık 1903 tarihli mektupta (bkz. *Günce*, s. 9) psikanalizin "vaka" analizinin bir insanı açıklamaya yetmeyeceğini düşündüğünü söyler. İnsanı psikanalitik bir "vaka"ya indirmek onu olgular düzleminde açıklama, insanı salt bir olgular bütünü olarak görme hatasına düşmektir. Schnitzler'e göre psikanaliz, insanın anlaşılmasında araçlardan biri olarak görülmelidir sadece.

Schnitzler, 1905 tarihli günce notunda (s. 66) "kendisine karşı mücadele etmenin imkânsız olduğu biricik öğe, aşkın kayıtsızlığa dönüşmüşlüğüdür," der. Aşkın bir ilgisizlik, umarsızlık ilişkisine dönüştüğü yerde geriye güvenilir ne kalabilir ki? Ya da soruyu şöyle sorabiliriz: Her şeye rağmen bir karı koca, iki sevgili arasında kalıcı temel bir güvenlik zemini bulmak mümkün müdür? Schnitzler buna bir cevap verir gibidir, ilişkilerin duygusal, heyecansal temelinin her şeye rağmen işliyor, sürüp gidiyor olmasıdır bu zemin. Romanın hemen başında karşımıza çıkan karı koca arasındaki gerilimin ya da sarsıntının güvenlik sigortası gibi bir şeydir bu zemin.

Girişte yaptığımız kısa özete bir kez daha dönerek belirtmek gerekirse, romanda bir burjuva çift, Dr. Fridolin ve Albertine olayların baş kişileridirler. (Schnitzler babasının ölümüne kadar doktorluk yapmıştır. Romanın erkek kahramanı da doktordur.) Hemen girişte, bir baloya gitmek üzere olan çift, çocuklarına "iyi geceler öpücüğü" verir. Ba-

loda, küçük, kaçamak erotik heyecanlar yaşanır. Fridolin, maskelerini çıkartıp geri döneceklerini vaat eden iki kızın arkasından giderken, kadın, Albertine, melankolik, kendini bir şey sanan bir zamparanın başlangıçtaki çekiciliğinden kendini çabuk kurtarır. Döndüklerinde, balo salonunun gölge figürleri, yaşadıkları küçük heyecanları öylesine konuşurlarken, söz, o hiç farkında olmadıkları gizli arzular üzerinde ciddi bir tartışmaya dönüşür. O andan itibaren de özellikle Dr. Fridolin, kendisinin olduğu kadar eşinin de bir üçüncü kişi ile ilişki kurabilme olasılığının gerçekliği karşısında sarsılıp bir savrulma yaşar. Fridolin kentte, önce ölmek üzere olan bir hastaya çağrılır; gittiğinde adam ölmüştür; adamın kızı, doktora aşkını ilan eder; genç doktor daha sonra bir fahişeyle birlikte onun dairesine çıkar; ardından eski bir okul arkadaşıyla karşılaşır (Bülbül), adam onu gizli bir cemaatin maskeli balosuna çağırır. Döndüğünde Albertine görmüş olduğu bir rüyayı kocasına anlatır. Fridolin, karısı ile arasındaki ilişkinin sonunun geldiği kaygısını taşımaya başlar, kadının ellerini avuçları içine alır, ama nefret etmesi gereken bu kadına karşı, acı veren bir bağlılık ve sevgi duyduğunu hisseder; her şeyden bağımsız varlığını koruduğunu ileri sürdüğümüz, iki kişi arasındaki duygusal, heyecan verici ilişkilerin oluşturduğu temeldir bu herhalde. Anlatı, romanın kişilerinin, aralarında artık bağlayıcı hiçbir şey kalmadığı duygusuna kapıldıkları anda bile, bu temelin varlığına dayanarak sürer sanki. 'Yanılıyorsunuz, sizi bağlayan şey hâlâ orada,' der gibi kurar yazar öyküsünü. Dolayısıyla roman bize, onların eninde sonunda bir arada kalacaklarını da vaat eder, diyebiliriz. Bekleyin görün! En derinde bir şey onları bir arada tutmaktadır!

Ama işte tam da bu nedenle, roman kişileri, romanın bize vaat ettiği bu mutabakatı (uzlaşmayı) gerçekleştirmek için epey didinmek zorunda kalacaklardır. Yola devam için her iki tarafın da "dürüst" olması yetmeyecektir. Dürüstlük, kişinin öznel bilincine indirgenecek bir şey değildir çünkü; ya da referans olarak gösterilecek en son merciidir kişinin öznel bilinci konu "dürüstlük" olunca. Nedeni de, dürüstlüğün söz konusu olduğu yerde, aslında bu dav-

ranışı belirleyen bilinçdışı faktörlerin tamamen meçhulde kalmalarıdır. Mutlu, mutsuz duygular, farkında olunmayan motifler yatar derinde. Burada karşımıza, aslında bizi kendimizden bilerek ya da bilmeyerek gizlediğimiz son hakikatlerimize götüren "rüya"yı çıkartır yazar karşımıza. Rüya "hem mutluluk hem de mutsuzluk duygularımızı, bir bakıma kimyasal yönden tertemiz bir biçimde canlandıran" (Schnitzler, *Günce*, 23 Nisan 1911) biricik ortamdır (aracıdır). Rüya, rasyonel analizlerin uzanamayacağı gizli duyguları yakalama işlevi taşır. Rüya bu yönüyle bir tür gizli bilgiye ulaşma yoludur da. İşte Albertine'in kocasına anlattığı rüyada da, daha önce (maskeli balo dönüşü) Fridolin ile aralarındaki konuşmada belli belirsiz yankısını bulmamış hiçbir şey çıkmaz ortaya. Dr. Fridolin eşine, evlenmeden önce kurduğu bütün ilişkilerde aslında onu aramış olduğunu ileri sürmüş, bunun üzerine Albertine de ona, aynı şeyi yapmaya kendisinin kalkmış olması durumunda ne olmuş olacağını sormuştur o gün. Kadın bunları söylerken bakışları değişmiş, donuklaşmıştır. Kocası onu suçüstü yakalamış gibi irkilmiştir, karısının elini bırakır. Albertine, "Ah, bir bilseydiniz," der ve tekrar susar. Burada "sizler" bütün erkekleri kastetmektedir. Kadın kocası üzerinden erkeklere uzanan bir genelleme yapmıştır. Burada kadın cinselliğini baskı altında tutma konusunda hemen hepsi aynı kanıda olan erkeklere bir yollama ve kınama seziyoruz. Gerçi Albertine bütün özgürlük düşkünlüğüne rağmen, geleneğe uyup "bakire" bir kız olarak gelin olmuştur, ama rüyasını yorumlamaya başladığımızda, karşılıklı konuşmalarda sadece ima ettiği şeylerin rüyanın dilinde apaçık öne çıktıklarını görürüz. Dr. Fridolin sözünü ettiğimiz o uzun kent "turundan" döndükten sonra, karısının ona anlattığı rüya, daha önceki konuşmalarla birleşip geniş analizleri hak edecek bir anlam kazanır. Bir bakıma metnin ana ekseni, bu rüyanın, kişilerin kendilerine itiraf edemedikleri, bilmeden bildikleri gerçekleri su yüzüne çıkartmasıdır. Erkek, "Şu rüya," der "anlatsana onu." Kadın, "Nişanlandığımızda annemlerle Wörther Gölü'nde kaldığımız villanın küçük odasını hatırlıyor musun?" diye sorar. "Neden, diye soracak olursan, rüya benim o odaya girmemle başladı, ama oraya

nasıl girdiğimi bilmiyorum –bir aktristin sahneye çıkışı gibiydi. Bildiğim tek şey, annemler seyahatte oldukları için yalnız başıma kalmıştım. Bu beni şaşırtmıştı, çünkü ertesi gün evlenecektik. Ama gelinlik henüz gelmemişti. Emin olmak için gidip dolabı açtım, orada gelinlik yerine bir sürü başka elbise duruyordu. Aslında bunlar kostümdü, opera kıyafetleri gibi, gösterişli, Uzakdoğu'ya özgü. Şimdi düğün için hangisini giymeliyim diye düşündüm. O anda dolap birden kapandı ya da yok oldu, hangisi hatırlamıyorum." Herhalde Albertine, çok erken evlenmiş olmaktan duyduğu üzüntünün bilinçdışı tepkisini bundan daha sert ortaya koyamazdı. Rüyada ortalıkta görünmeyen gelinlik, evliliğin daha ileri yıllara atılması isteğini temsil etmektedir; öte yandan, beyaz gelinlik ile tam bir zıtlık oluşturan çeşitli giysiler, bağımlılıktan uzak, serbest bir hayat sürme olasılığına işaret etmektedirler.

Albertine gerçeklikte evliliğe nasıl boyun eğmişse, aynı şekilde aile birlikteliğine de itiraz etmemektedir: "Üzerimizde, gerçekte olmadığı kadar yıldızlarla dolup taşan gökyüzü, gelin odasının tavanı oluyordu."

Odanın tavanını oluşturan sonsuz doğa resmi, Albertine'in, tensel hazlarını hiçbir engel ile karşılaştırmadan doyuma ulaştırma arzusu ile evlilik kurumunu bağdaştırma isteğinin ifadesi. Bu görüntü, aynı zamanda, erotiği bastırılmış bir genç kızın bütün beklentilerini evliliğe "gelin odasına" taşımasına da işaret etmektedir. Dolayısıyla da o hiç olmadığı kadar güzel, muhteşem doğa görüntüsü, içinde bir felaketin belirtilerini de taşımaktadır: "Ama şimdi korkunç bir şey olmuştu. Elbiselerimiz yok olmuştu. Tarifsiz bir dehşete kapılmıştım, utançtan yerin dibine girmek istiyordum; ve bütün bunları: dehşet, utanç, öfke, hiçbirini uyanıkken bu yoğunlukta hissetmemiştim. Sen ise suçlu olduğunun bilinciyle ve öylece çırılçıplak, ikimize elbise bulmak için aceleyle koşmaya başladın. Ve sen uzaklaşınca ben rahatlamıştım. Ne sana acıyordum, ne de senin için kaygılanıyordum." William H. Rey: *Arthur Schnitzler, Yaratımının Doruğu Olarak Geç Dönem Anlatısı* kitabında, buradaki çıplak duruma düşmenin, *İncil*'deki ilk günaha dönük bir vizyon ile hiçbir şekilde ilişkisi olmadığını ileri sürüp, evlilik

sonucu bağımsızlığını kaybetmiş olma, başka insanlar arasında rahatça hareket edebilme imkânından yoksun kalma duygusunun ifadesi olarak yorumluyor bu bölümü. Başka türlü, Albertine'in bilinçdışının Fridolin'e karşı duyduğu öfkeyi açıklamak zordur yorumcuya göre. Bundan olacak, rüyada kocasının kendini yatıştırma girişimleri de pek bir işe yaramamakta, kadın bilinçdışı öfkesini orada bastıramamaktadır: "...ve sen uzaklaşınca ben rahatlamıştım. Ne sana acıyordum, ne de senin için kaygılanıyordum. Sadece yalnız kalabildiğim için mutluydum." Kocası uzaklaşınca güneşin parlaklığı içinde mutlu biri olarak çıkar karşımıza Albertine. Artık serbesttir ve evlilik öncesindeki bir genç kız olarak arzularını bastırmasına gerek yoktur: "O şekilde yatarken ormandan modern, açık renkte giysiler içinde bir insan, bir beyefendi çıkageldi. Ama aynı zamanda seni de görüyordum. Batık şehirde evden eve koşuyordun. Dükkândan dükkâna, kemer altlarından Türk pazarına benzer yerlerden geçiyordun ve benim için bulabileceğin en güzel şeyleri alıyordun: Elbiseler, iç çamaşırları, ayakkabılar, takılar ve bütün bunları, nasıl oluyorduysa, sarı deri çantanın içine sığdırıyordun." W. H. Rey, s. 115'te bu bölümü yorumlarken şöyle diyor: "Albertine genç kızlık döneminin erotik hazzının baş döndürücü heyecanı içinde beklerken, Fridolin toplumsal geleneğin alanında dolaşıp durmaktadır. Erkek kadın için elbise satın alıyorsa, bu erkeğin kadına karşı sorumluluğunu bir tür "bakım" para yetiştirme ilişkisine indirgeyip onu baskı altında tutuşunu simgelemektedir. Rüyada Albertine, bir gün önceki konuşmalarında kendisinden söz ettiği Danimarkalı'yı görür. Yıllar önce, peşinden gitmeyi arzu ettiği kimsenin bilinçdışı yansısıdır bu: "Ve şimdi yine diğer adam ortaya çıkmıştı, daha önce kaya duvarının dibinde durmuş olan Danimarkalı. Yine ormandan bana doğru geliyordu ve ben onun bu zaman içersinde bütün dünyayı dolaştığının farkındaydım... yine kayboluyor, sonra yine ormandan çıkıp geliyor, kayboluyor (yine) ormandan çıkıp geliyor." Danimarkalı'nın, cinselliğin sembolleriyle belirgin bir biçimde dolup taşan bir peyzajın (kayalık duvarı, orman vb.) ortaya bir çıkıp bir kaybolması, rüyadaki "sansüre" belirgin bir yollama olarak anlaşılabilir. Fridolin kentte karısını hoşnut edecek

bir şeyler satın alıp onu baskı altında tutmaya yönelmişken ve bu girişiminin başarılı olup olmayacağı henüz belli olmadığı sürece, Albertine'in cinsel arzularını "rüya sansürü" engelleyip durmaktadır. Fridolin satın aldığı şeyleri küçük bir sarı çantanın içine koymaktadır rüyada. Bu çanta, Albertine'in, gerçek hayatta, henüz genç kızken Danimarkalı'nın yanında gördüğü çantadır. Ama çanta aynı zamanda kadının cinsel organına da işaret etmektedir: Fridolin maddi armağanlar ile Albertine'in (başka erkeklerle) doyurmaya çalıştığı cinsel arzularını doyurmaya çalışmaktadır. Ama onun bu girişimi başarısızlığa uğrar: "Bunları nasıl oluyorsa, sarı bir çantanın içine sığdırıyordun." Rüya hiçbir acabaya yer bırakmaksızın, doğrudan dürtü doyumunun yerini başka hiçbir şeyin tutamayacağını bildiriyor burada. Erkeğin kentte kadının "isteğini" başka yönde yerine getirmek için satın aldığı eşyanın gerçek cinsel dürtülerin taleplerini geriletmeyeceğini rüya bize söyledikten sonra, Albertine'in arzuları adeta geminden boşanıyor. Danimarkalı ortaya çıkıyor. O ise güneşin parlaklığında çimenlerin üstüne uzanmış, doyum beklemektedir artık.

Freud, "Dürtü öğretisi, bir bakıma bizim mitolojimizdir. Dürtüler mitik varlıklardır; o belirsizlikleri içinde muhteşemdirler," der (Freud, *Vorlesungen*, s. 529, toplu eserleri). Albertine'in rüyasında, hayatın o artık çoktan yitip gitmiş mitik birliği (mitolojik çağa özgü birliği) yeniden kurulur: "Evet, sanki sayısız günler ve geceler geçip gidiyor hissine kapılmıştım, ne zaman ne de mekân duygusu kalmıştı (...) Ben de epey –ne tuhaf şu epey sözcüğü– epey bir süredir sadece o adamla yalnız değildim (...) ve bütün bunlar olurken her an senin ne yaptığını biliyordum. Evet, başka bir yerde olduğum halde, seni görüyordum." Rüyada Fridolin, Albertine'e göre, hem kadının kendisini hem de onu kolları arasında tutan adamı ve öteki sonsuz bir çıplaklık dalgası oluşturan ve kadını saran çiftleri görmektedir. Adam ile onu saran kadın, bu çıplaklar akıntısı içinde sadece bir dalgacık oluşturmaktadırlar.

Rüya ilerledikçe, Albertine'in bilinçdışının, kadının (gerçek hayatında) mecburen yaşamış olduğu cinsel dürtülerden imtina etme durumuna bir telafi aramakla kalmayıp

narsizminin zedelenmesinin de intikamını almaya çalıştığını fark ediyoruz. Fridolin rüyanın görülmesinden önce karısına, kendisinin de Danimarka'da plajda çıplak bir kıza rastladığını anlatmıştı. Bu erotik arzuları körükleyici sahne Albertine'i sandığından daha fazla etkilemiştir. Albertine'in rüyasındaki kız dantellerle süslü bir prenses olarak çıkar ortaya. Bu otuz yaşındaki bir kadının (Albertine'in) artık gerçekleştiremeyeceği, gerilerde kalmış bir erotik ilişkinin çekiciliğine bir yollamadır. İnsanın o arkaik dürtüler dünyası, rüya üzerinden hayatın mitik birliğini yeniden kurmanın ötesinde bir yedekleme (telafi) gerçekleştirememektedir. Aynı şekilde tatminsiz bırakılmış dürtülerin, bastırılmışlığın ve kadının narsizmini zedelemenin hesabını gene bu bilinçdışı çok sert sorar: Prenses rüyada omuz silker, boşluğu işaret eder ve koca, yani Fridolin kendini bir yeraltı hücresinde bulur. Kimin kırbaçladığını görmez Albertine, ama havada kırbaçlar şaklamaktadır. Oluk gibi kan boşalmaktadır Fridolin'den, Albertine bu gaddarlığın farkındadır ama buna gene de şaşmaz. Freud'a göre her rüyanın son tahlildeki itkisi, arzunun gerçekleşmesi olduğundan, burada kırbacı kimin salladığı konusunda hiçbir kuşkumuz olamaz. Bu sahne, gene Freud'un, "kişinin kendi ben'inin, rüyanın manifest (görünürleşmiş) içeriği karşısında kendini gizlese de, her rüyada ortaya çıktığı," görüşünü desteklemektedir. (Freud, *Vorlesungen*, s. 200). Aksi halde, Albertine'in rüyasının bu bölümünü anlatırken, gaddarlığın farkında olduğunu itiraf etmesi anlamsız olurdu. Rüyada bilinçdışının hâkimiyeti ne kadar güçlü olursa olsun gaddarlığın farkında olma halinin, Albertine'in, manifestleşmiş rüya içeriği karşısında, yani görünürleşmiş bu içerikte, hâlâ bilinçli ben'in az çok etkili olduğunu anlıyoruz. Kadının bilinçdışı, ipini koparmış bir hınçla kocayı köleleştirip onu kamçılatırken, Albertine hiç değilse bile bile bu işkencenin uygulayıcısı bir köle olamıyor. Kocayı bütün bir roman boyunca endişelere sevk eden şeyin yersizliğine yönelik imayı buluyoruz burada: Kadının bilinçdışı (cinsel arzuları, bastırılmış dürtüleri) ile onun (bilinçli) ben'i birbiriyle tamamen örtüşmemekte, hâlâ aklın, ben'in koruyucu etkisi ayakta durmaktadır.

Gizli Cemaat

Rüya Roman'ın gizli cemaati, aydınlanmadan bu yana bütün vaatlerini geri alan burjuvazinin Avusturya ya da Avrupa'nın göbeğindeki belli bir konumuna işaret etmektedir. Romandaki cemaatin "eski tarz dini bir İtalyan aryası"nı kullanması, cemaatteki kişilerin dini ritüellerdeki giysilerle ortaya çıkması, Avusturya entelektüel burjuvazisinin ilerici bütün hedeflerinden çark edişine, kendi içine kapanışına işaret etmektedir. Avusturya'nın ünlü yazarlarından Herman Bahr Marksistken Katolikliği seçmiş, gene dahi bir yazar olarak ünlenmiş, soylu bir kökene sahip Hugo von Hofmannsthal ünlü oyun yazarı Max Reinhardt ile birlikte ortaçağın dini oyunlarını tekrar canlandırma denemelerine girişmiş, gene yazar Karl Kraus, Katolikliğe çark etmiştir. Arthur Schnitzler özellikle 1910'dan itibaren yaşanan bu gelişmelere karşı mesafeli ve eleştirel bir tavır takınmıştır. Gerek entelektüel gerekse politik düzlemde yönünü şaşırmış bir toplumda, dağılmaya yüz tutmuş bir imparatorluğun çalkantıları içinde, bütün bu gelişmelerin anlaşılır bir yanı olsa bile, Schnitzler bu gelişmeler karşısında tavır almadan edememişti. Gizli cemaatin romandaki mavi-kırmızı-sarı renklerle bezeli kıyafetleri, Georg von Schönerer'in, Avusturya-Alman Milliyetçi Birliğini kurma girişimlerine bir atıf olmalıdır (Hertha Krotkoff: *Arthur Schnitzler'in Rüya Roman'daki Gizli Cemaati Hakkında*). Burjuvazi, feodal artıklara ya da ritüellere geri dönmektedir.

Fridolin bu gizli cemaatin sırlarına ne kadar girebiliyorsa, Albertine'inkilere de o kadar girebilmektedir. Gizli cemaat toplantısında kadının kendisini (Fridolin için) kurban etmesi de herhangi bir sonuç getirmez. (Hartmut Sheible; *Aydınlanma ve Sır, Schnitzler, Freud, Lessing*, 1976 metninde bu gizli cemaati yorumluyor, *Reinbek* 1976, s. 46, 60). Tekin bir başına "iyi" bir davranış sergilemesi, akıldışı bir dünyada (gizli cemaatin irrasyonel ayininde) işlevsiz kalmaktadır. Dolayısıyla, toplumsal bütün akıldışı bir düzlemde hareket etmeye başlamışsa, artık orada teklerin kendilerini kurban etmeleri de bir işe yaramamaktadır.

Romanın sonunda "Artık uyandık," der Albertine, "uzun süre için" demek ister, Fridolin, "bundan böyle artık uya-

nığız" demek istemektedir ama, kadın parmağını onun dudaklarına koyup susturur onu. Gelecekte ne olacağını hiçbir zaman sormamak gerekmektedir. O anda hissedilen önemlidir. Ama elbette bu şimdilik memnun olma durumu iki yönlü bir tehlikeye açıktır: Bu tehlike bir yandan insanın psişik, dürtüsel yapısında temellenmiş arzu ve isteklerin durmadan tatmine yönelme baskısından kaynaklanırken öte yandan da Fridolin ile Albertine arasında bu son anda varılan uzlaşmanın, çığırından çıkmış, sallantılı, değerleri çöken, yıkıcı güçleriyle her türlü birlikteliği tehdit eden bir toplumun tehdidine açık olmasıyla kendini gösterir.

Veysel Atayman
Nisan 2004, İstanbul

RÜYA ROMAN

❖I❖

"Yirmi dört esmer köle Prens Amgiad'ı Halife'nin sarayına götürecek olan görkemli kadırganın küreklerini çekiyordu. Erguvan renkli pelerinine sarınmış olan prens ise üst güvertede, yıldızlarla bezeli lacivert gökyüzü altında tek başına yatıyordu ve bakışı..."

Küçük kız buraya kadarını yüksek sesle okumuştu; tam o bölüme gelince, neredeyse birdenbire gözleri kapanıverdi. Anne ve babası birbirlerine gülümseyerek baktılar, Fridolin çocuğun üzerine eğildi, sarı saçlarından öptü ve henüz toplanmamış masanın üzerinde duran kitabı kapattı. Çocuk sanki suçüstü yakalanmış gibi, birden gözlerini açtı.

"Saat dokuz," dedi babası, "uyku zamanı." O sırada Albertine de çocuğun üzerine eğilince, anne babanın elleri bu sevgili alında birleşti ve artık sadece çocukla ilgili olmayan şefkatli bir gülümsemeyle göz göze geldiler. Dadı içeri girdi, ufaklığa, anne babasına iyi geceler dilemesini söyledi; çocuk uslu uslu kalktı, anne babasına öpsünler diye yanaklarını uzattı ve dadısının peşine takılıp sessizce odadan çıktı. Nihayet, tavandan sarkan lambanın kırmızı ışığında baş başa kalan Fridolin ve Albertine ise, bir önceki akşam gittikleri maskeli balodaki olaylar hakkında, akşam yemeğinden önce başladıkları sohbeti sürdürmek için can atıyorlardı.

Bu seneki karnaval tam bitmek üzereyken, katılma kararı aldıkları ilk baloydu bu. Fridolin'in başına şöyle bir olay gelmişti: Salona girer girmez, sanki sa-

bırsızlıkla beklenilen bir dost gibi, maskeli ve kırmızı pelerinli iki kişi tarafından karşılanmış ve bu kişiler, onun öğrencilik ve hastane yıllarıyla ilgili birçok ayrıntı bilmelerine rağmen, Fridolin bunların kim olduklarını bir türlü çıkaramamıştı. Onu dostça bir tavırla davet ettikleri localarından, hemen, hem de maskesiz olarak geri döneceklerine söz vererek ayrılmışlar, ama o kadar uzun süre ortalarda görünmemişlerdi ki, sonunda sıkılan Fridolin o iki tuhaf görünümlü yaratıkla tekrar karşılaşmak umuduyla zemin kata inmişti. Etrafına bakınıp durmuş ama onları görememişti; birden, onların yerine, başka bir dişi yaratık koluna girmişti: Karısıydı bu. O da, biraz önce, melankolik ve bezgin tavırlarından ve Polonya aksanı olduğunu tahmin ettiği yabancı aksanından etkilendiği bir başka yaratık tarafından lafa tutulmuş, ama onun beklenmedik anda sarf ettiği çirkin ve arsız bir söz kadını yaralamış, hatta korkutmuştu. Böylece karı koca bir süre sonra, sonu hüsranla biteceği belli sıkıcı bir maskeli oyundan kendilerini kurtardıklarına sevinerek, iki âşık gibi, ellerinde istiridyeleri ve şampanyalarıyla, başka âşıklarla beraber yemek salonunda oturmuşlar ve sanki daha yeni tanışmışlarcasına, bir kur yapma, cilveleşme, baştan çıkarma ve teslimiyet komedisi oynamaya dalmışlardı. Daha sonra da beyaz kış gecesinde yaptıkları hızlı bir fayton yolculuğunun ardından evlerine vardıklarında, uzun zamandır yaşamadıkları büyük bir mutlulukla kendilerini aşkın kollarına bırakmışlardı. Gri sabah onları erkenden uyandırmıştı. Kocanın mesleği, onun sabah erkenden hastalarının yanı başında olmasını gerektiriyordu; ev kadını ve anne olarak sorumlulukları da Albertine'e nefes alacak vakit bırakmıyordu. Böylece, önceden belirlenmiş günlük sorumluluk ve uğraşlarla saatler geçti; bir önceki gecenin başlangıcı da bitişi de unutulup gitti ve ancak, ikisinin de günlük işlerini bitirdikleri ve çocuğun yatmaya gittiği şu anda, maskeli

balonun gölgemsi şekilleri, o melankolik yabancı ve kırmızı pelerinli o iki kişi yeniden gerçeklik sahnesine çıktılar. Şimdi, yaşanan bütün o önemsiz şeyler, kaçırılmış fırsatların aldatıcı ışığında onlara büyüleyici ve acı verici geliyordu. Zararsız, ama yine de tuzaklı sorular, kurnaz ve çift anlamlı cevaplar karşılıklı gidip geliyordu; hiçbirinin gözünden, diğerinin tam anlamıyla dürüst olmadığı kaçmıyordu ve böylece ikisi de küçük çapta bir intikam alma havasına girdi. Maskeli baloda kim olduklarını bilmedikleri partnerlerinin çekiciliğiyle ilgili izlenimlerini abarttılar, her biri, diğerinin saklayamadığı kıskançlığıyla alay etti ve ikisi de kendi tarzlarında yalan söylemeyi sürdürdü. Giderek, önceki gece yaşadıkları önemsiz maceralar üzerine sürdürdükleri bu gevezelikten, daha ciddi, o gizli kalmış, ifade edilmesi güç isteklerin en berrak ve en temiz ruhu bile bulanık ve tehlikeli sulara sürükleyebileceği konulara geçtiler; neredeyse hiç özlem duymadıkları o gizli kalmış bölgelerden, sadece rüyada bile olsa, kaderin akıl ermez rüzgârının bir gün onları da oralara savurabileceğinden söz ettiler. Her ne kadar, duygusal ve zihinsel açıdan birbirlerine ait olduklarını bilseler de, maceranın, özgürlüğün ve tehlikenin nefesini ilk kez dün hissetmediklerinin farkındaydılar; her biri çekinerek, kendine eziyet ederek ve dile getirilmemiş bir merakla diğerini itirafa zorladı ve korkuyla birbirlerine yaklaşarak, her biri kendi içinde, geçmişte kalan bir olayın izlerini aradı: Ne kadar önemsiz görünürse görünsün, dile getirilemeyenlerin ifadesi sayılabilecek ve içtenlikle itiraf edildiğinde, onları, artık gittikçe dayanılmaz bir hal almaya başlayan bu gerginlikten ve şüphelerden kurtarabilecek olan, geçmişteki bir anının izini sürdüler. Daha sabırsız, belki daha dürüst ya da daha iyi niyetli olduğundan, samimi bir açıklama yapma cesaretini kendinde ilk bulan Albertine oldu: Fridolin'e, hafifçe titreyen bir sesle, geçen yaz Danimarka'da sahilde, bir akşam

vakti, iki subayla birlikte yan masada oturan ve akşam yemeği esnasında kendisine bir telgraf geldikten sonra arkadaşlarıyla alelacele vedalaşıp giden genç adamı hatırlayıp hatırlamadığını sordu.

Fridolin evet dercesine başını salladı. "Ne olmuş ona?" diye sordu.

"Ben onu daha sabahtan görmüştüm," diye cevap verdi Albertine, "elinde sarı bir el çantasıyla otelin merdivenlerini telaşla çıkarken. Geçerken bana şöyle bir bakmıştı, ama birkaç basamak çıktıktan sonra birden durdu, bana doğru döndü ve bakışlarımız ister istemez karşılaştı. Gülümsemiyordu, hayır, hatta bakışları kararmış gibi geldi bana ve galiba ben de pek farklı bir durumda değildim, çünkü daha önce hiç yaşamadığım kadar heyecanlanmıştım. Bütün gün kumsalda rüyadaymışım gibi yattım. Beni çağırsaydı –bunu biliyordum– karşı koyamazdım. Her şeyi göze almaya hazır olduğumu hissediyordum; seni, çocuğu, geleceğimi bir kenara atmaya hazır gibiydim, ama aynı zamanda da –bunu anlayabilecek misin bilmiyorum?– sen benim için her zamankinden daha değerli olmuştun. İşte tam o günün öğle saatlerinde, eminim hatırlıyorsundur, tam da o gün, kendi geleceğimiz ve çocuk hakkında uzun zamandır konuşmadığımız kadar çok konuşmuştuk. Güneş batarken balkonda oturuyorduk, sen ve ben, o sırada kumsaldan o geçti, başını kaldırıp bakmadı ve ben, onu gördüğüm için mutlu oldum. Oysa elimi senin alnında gezdiriyor, saçlarını öpüyordum; sana duyduğum aşkta, içimi acıtan bir merhamet hissi de vardı. O akşam çok güzeldim, sen kendin söylemiştin bunu bana, kemerime de beyaz bir gül iliştirmiştim. O yabancının arkadaşlarıyla birlikte bizim yakınımızda oturuyor olması belki de bir tesadüf değildi. Bana hiç bakmıyordu, oysa ben ayağa kalkmayı, masasına gidip, 'İşte buradayım, beklediğim, sevgilim, al beni...' demeyi düşünüyordum... O anda ona telgrafı getirdiler, okudu, rengi

attı, yanındaki iki subaydan daha genç olanının kulağına bir şeyler fısıldadı ve sonra esrarengiz bir bakışla bana bakarak salonu terk etti."

Albertine susunca Fridolin kuru bir sesle "Ee, sonra?" diye sordu.

"Sonrası yok... Sadece, ertesi sabah belirgin bir kaygıyla uyandığımı biliyorum. Ama beni daha çok kaygılandıran hangisiydi –gitmiş olabileceği mi, yoksa hâlâ orada olma olasılığı mı, bunu bilmiyorum, o zaman da bilmiyordum. Ama öğleyin de ortalarda görünmeyince derin bir nefes aldım. Bana daha fazlasını sorma Fridolin, sana bütün gerçeği anlattım... Hem o kumsalda sen de bir şeyler yaşadın... Bunu biliyorum."

Fridolin ayağa kalktı, odada birkaç kez volta attı ve sonra, "Haklısın," dedi. Pencerenin kenarında durdu, yüzü karanlıkta kalıyordu. Boğuk, biraz da düşmanca bir ses tonuyla, "Sabahları," diye başladı konuşmaya, "kimi zaman sabah çok erkenden, sen daha kalkmadan, sahil boyunca kasabanın dışına doğru yürüyüşe çıkardım; ne kadar erken olursa olsun, güneş her seferinde bütün parlaklığı ve canlılığıyla denizin üzerinde yükselmiş olurdu. Sahilin ilerisinde küçük sayfiye evleri vardı, bilirsin, her biri kendi içinde bir dünya gibi tek başına duran, kimileri çitli bir bahçeyle, kimileri sadece ormanla çevrili evler. Plaj kabinleri bu evlerden sadece yolla ve bir parça kumsalla ayrılıyordu. Bu kadar erken saatte genellikle kimseyle karşılaşmıyordum; hele denize giren hiç olmazdı. Ama bir sabah, kuma çakılı kazıklar üzerine kurulmuş bir plaj kabininin önündeki daracık çıkıntıda, iki yana açılmış kollarıyla arkadaki tahta duvara tutunarak, dikkatle adım adım ilerleyen bir dişi yaratık gördüm. Sarı saçları omuzlarına ve zarif göğüslerinin üzerine dökülen, gencecik, bilemedin on beş on altı yaşlarında bir kızdı bu. Kız önüne, suya doğru bakıyordu, gözleri yerde, duvar boyunca

yavaşça ilerleyip öbür köşeye kadar geldi ve birden tam karşımda durdu; sanki daha sıkı tutunmak ister gibi kollarını arkasına doğru uzattı, başını kaldırdı ve birden beni gördü. Sanki kaçması ya da ortadan yok olması gerekirmiş gibi, bütün vücudundan bir ürperti geçti. Ama o daracık tahtanın üzerinde hızla ilerleyemeyeceğinden olsa gerek, durmaya karar verdi –ve o anda önce şaşkın, sonra kızgın ve sonunda da mahcup bir bakışla öylece kalakaldı. Sonra birden gülümseyiverdi, çok güzel gülümsüyordu; gözlerinde bir selamlama, bir merhaba ifadesi vardı; aynı zamanda da, ayakların dibindeki, beni ondan ayıran sulara doğru alaycı bir bakış... Daha sonra, güzelliğinin farkında olmanın mutluluğuyla ince bedenini dikleştirdi; üzerinde hissettiği bakışlarım yüzünden gurur duyduğunu ve heyecanlandığını fark etmemek mümkün değildi... Bu şekilde, belki on saniye kadar, yarı aralanmış dudaklar ve ışıldayan gözlerle karşılıklı durduk. Kollarımı ister istemez ona doğru uzattım, bakışlarında sevinç ve teslim olma isteği vardı. Ama birden hızla başını iki yana salladı, duvardan elini çekti ve buyurgan bir tavırla bana uzaklaşmamı işaret etti ve ben isteğine hemen uymayı başaramayınca, çocuk gözlerinde öyle bir yalvarma, öyle bir yakarış belirdi ki, bana uzaklaşmaktan başka çare kalmadı. Elimden geldiğince hızla yoluma devam ettim; bir kere bile dönüp arkama bakmadım, onun iyiliği için, bunu yapmamın nedeni saygı, itaat ya da soylu bir davranışta bulunma kaygısı değildi; o son bakışında bugüne kadar yaşadıklarımın çok ötesinde bir şeyler vardı; neredeyse bayılacaktım..."

Bunları söyledikten sonra sustu Fridolin.

Albertine önüne bakarak, "Peki sonra kaç kere daha geçtin o yoldan?" diye sordu tekdüze bir sesle.

"Sana anlattığım olay," diye cevap verdi Fridolin, "şans eseri, Danimarka'da bulunduğumuz son güne denk geldi. Başka şartlar altında neler olurdu, ben

de bilemiyorum. Sen de daha fazlasını sorma Albertine."

Hâlâ pencerenin kenarında duruyordu hiç kıpırdamadan. Albertine ayağa kalktı, ona yaklaştı, gözleri ıslaktı, bakışları kararmış ve alnı kırışmıştı. "Bundan sonra birbirimize böyle şeyleri hemen anlatalım," dedi.

Kocası başını sallayarak onayladı.

"Bana söz ver."

Karısını kendine çekti Fridolin. "Buna inanmıyor musun?" diye sordu; ama sesi hâlâ sertti.

Kadın kocasının ellerini tuttu, okşadı ve ona, düşüncelerini açığa vuran hüzünlü gözlerle baktı.

Albertine şimdi başka şeyleri, daha gerçek deneyimleri düşünüyordu: Adamın gençliğinde yaşadığı ve bir kısmını karısına da anlattığı gönül maceralarını... Fridolin, evliliklerinin ilk yıllarında karısının kıskanç merakına direnemeyip, kendine saklamasının daha iyi olacağını düşündüğü halde, yaşadığı maceraların bazılarını itiraf etmişti. Şu anda –bundan emindi– bazı anılar onun zihnine –sanki çok gerekliymiş gibi– hücum ediyordu ve Albertine, sanki uykusunda konuşur gibi, kendisinin neredeyse unuttuğu bir gençlik aşkının adını söyleyince hiç şaşırmadı. Yine de bu, adamın kulağında bir suçlama, hafif bir tehdit gibi çınladı.

Kadının ellerini dudaklarına götürdü.

"Her varlıkta –ucuz bir laf gibi gelebilir, ama inan bana– sevdiğimi sandığım her varlıkta, hep seni, sadece seni aradım. Bunu senin anlayabileceğinden daha iyi biliyorum ben, Albertine."

Kadın kederle gülümsedi. "Peki ya arayışa ilk çıkan ben olsaydım?" dedi. Bakışları değişti, soğuk ve anlaşılmaz oldu. Fridolin, kadının bir samimiyetsizliğini, bir ihanetini yakalamışçasına, onun ellerini ellerinden yavaşça çekmesine izin verdi; ama o, "Ah, bir bilseydiniz..." dedi ve tekrar sustu.

"Bilseydik mi? Ne ima ediyorsun?"

Kadın tuhaf bir sertlikle cevap verdi: "Aşağı yukarı senin düşündüklerini sevgilim."

"Albertine, benden gizlediğin bir şey mi var yani?"

Kadın başıyla onayladı ve alışılmadık bir gülümsemeyle önüne baktı. Adamın içinde akıl almaz, tuhaf şüpheler uyandı.

"Tam olarak anlamadım," dedi. "Nişanlandığımızda daha on yedi yaşında bile değildin."

"On altımı yeni bitirmiştim, doğru Fridolin. Ama yine de..." –ona parlayan gözlerle bakıyordu– "evlendiğimizde hâlâ bâkire olmam, bilinçli bir tercih değildi."

"Albertine!"

Ve kadın anlattı:

"Wörther Gölü kıyısındaydı... Nişanımızdan hemen önce Fridolin... Güzel bir yaz akşamıydı; göz alabildiğine uzanan geniş bir çayırlığa bakan penceremin önünde, müthiş yakışıklı, genç bir adam duruyordu; öylesine çene çalıyorduk ve ben de o sırada habire düşünüyordum... Dinle bak, aklımdan neler geçti: Ne kadar tatlı, ne sevimli bir çocuk bu... Şimdi tek bir sözcük söylesе –elbette doğru sözcüğü bulması şartıyla– onun yanına, çayıra çıkar ve onunla nereye isterse oraya giderdim... Belki ormana... Ya da bir kayığa binip birlikte göle açılmak daha da güzel olurdu... O gece benden her istediğini alabilirdi o çocuk... Evet, böyle düşünüyordum... Ama o tatlı genç, o sözü söylemedi; sadece nezaketle elimi öptü ve ertesi sabah da bana, karısı olmak isteyip istemediğimi sordu. Ben de evet dedim."

Fridolin küskün bir ruh haliyle kadının elini bıraktı. "Peki o akşam," dedi sonra, "pencerenin önünde tesadüfen başka biri duruyor olsaydı ve onun aklına doğru sözcük gelseydi, mesela..." Hangi ismi söyleyeceğini düşünüyordu ki, kadın onun sözünü kesmek için kollarını kaldırdı.

"Kim olursa olsun, ne söylerse söylesin... Bir işe yaramazdı. Eğer pencerenin önünde duran kişi sen olmasaydın..." –adama gülümsedi – "...muhtemelen o yaz akşamı da o kadar güzel olmazdı."

Adam alaycı bir tavırla dudak büktü. "Şimdi böyle söylüyorsun, belki söylediğine inanıyorsun da. Ama..."

Kapı vuruldu. Hizmetçi kız içeri girdi, Schreyvogel Sokağı'ndan kâhya kadının geldiğini ve doktor beyi, yine fenalaşmış olan saray müşavirine götürmek istediğini bildirdi. Fridolin bekleme odasına gitti ve haberi getiren kadından, müşavirin kalp krizi geçirdiğini, çok kötü durumda olduğunu öğrendi ve hemen geleceğine söz verdi.

Kocasının evden çıkmak için telaşla hazırlandığını gören Albertine, "Gidecek misin?" diye sordu; sesinde, sanki kendisine kasten haksızlık yapıyormuş gibi bir öfke vardı.

Fridolin neredeyse hayretle, "Gitmek zorundayım herhalde," diye cevap verdi.

Kadın hafifçe iç çekti.

"Umarım durumu çok kötü değildir," dedi Fridolin, "şimdiye kadar üç cc morfin, krizi atlatmasına yardımcı olmuştu hep."

Hizmetçi kadın kürkünü getirdi; Fridolin, son bir saat içinde yaptıkları konuşma aklından tamamen silinmiş gibi, Albertine'i alnından ve dudaklarından dalgın bir tavırla öpüp telaşla çıktı.

❖II❖

Sokakta kürkünün önünü açmak zorunda kaldı. Hava birden yumuşamış, kaldırımdaki karlar neredeyse erimişti ve havada, yaklaşmakta olan ilkbaharın esintisi hissediliyordu. Fridolin'in, devlet hastanesinin yakınlarında Josefstadt'da bulunan evinden Schreyvogel Sokağı'na en fazla on beş dakikalık bir mesafe vardı; böylece Fridolin kısa bir süre sonra eski evin kötü aydınlatılmış merdivenlerinden ikinci kata çıktı ve kapıdaki çıngırağın ipini çekti; ancak eski moda çıngırağın sesi daha duyulmadan, kapının hafifçe aralanmış olduğunu fark etti; karanlık antreden geçerek salona girdi ve o anda da çok gecikmiş olduğunu anladı. Alçak tavandan sarkan yeşil gaz lambasının yaydığı ışık, altında zayıf bir vücudun kıpırdamadan yattığı yatak örtüsünü hafifçe aydınlatıyordu. Ölünün yüzü gölgede kalıyordu; ama bu yüz çok iyi tanıdığı bir yüz olduğundan, Fridolin onu net biçimde seçebildiğine inandı: Zayıf, buruşuk, yüksek alınlı bir yüz, kısa ak bir sakal, göze batacak derecede çirkin, aklaşmış kıllarla kaplı kulaklar. Müşavirin kızı Marianne, çok yorulmuşçasına kollarını sarkıtmış, yatağın ayakucunda oturuyordu. Oda eski mobilya, ilaç, gazyağı ve mutfak kokuyordu; biraz da kolonya ve gül sabunu. Ve Fridolin bir şekilde, aylardır, yıllardır yorucu ev işleriyle, hasta bakımıyla uğraşmaktan ve gece nöbetlerinden ötürü yavaş yavaş bir çiçek gibi solan bu genç kızın tatlımsı ve yavan kokusunu algıladı.

Doktor içeri girdiğinde genç kız bakışlarını ona yöneltmişti, ama Fridolin zayıf ışıkta, yüzünün diğer

zamanlardaki gibi kızarıp kızarmadığını görememişti. Kız ayağa kalkmak istedi, ancak Fridolin bir el hareketiyle ona engel oldu; kız kocaman açılmış hüzünlü gözlerle ona bakıp bir baş hareketiyle selam verdi. Fridolin yatağın başucuna yaklaştı, mekânik bir hareketle ölünün alnına, yatak örtüsünün üzerinde duran sıvanmış kollarına dokundu, hafif bir üzüntüyle omuzları düştü, ellerini kürkünün cebine soktu, bakışlarını odada dolaştırdıktan sonra Marianne'a baktı. Kızın saçları gür, sarı, ama kuruydu, boynu biçimli, ancak zayıf ve sarımtıraktı, kırışıksız da sayılmazdı ve dudakları söylenmemiş nice sözcüğü saklarcasına incelmişti.

"Evet," diye fısıldadı neredeyse utanarak Fridolin, "bu beklenmedik bir olay sayılmazdı sevgili küçük hanım."

Kız ellerini ona uzattı. Fridolin, onun acısını paylaşarak bu elleri tuttu, görevi gereği krizin nasıl geldiğini sordu, kız nesnel ve kısa açıklamalar yaptı, sonra Fridolin'in hastasını görmeye gelmediği, nispeten iyi geçen son günlerinden bahsetti. Fridolin bir sandalye çekti, Marianne'ın karşısına oturdu ve babasının son saatlerinde neredeyse hiç acı çekmemiş olduğunu söyleyerek onu teselli etmeye çalıştı; sonra akrabalara haber verilip verilmediğini öğrenmek istedi. Evet; kâhya kadın amcasına haber vermek için yola çıkmıştı bile... Doktor Roediger'in de gelmek üzere olduğunu söyledi; "Nişanlını," diye de ekledi ve bunu söylerken Fridolin'in gözlerine değil, alnına doğru baktı.

Fridolin başını sallamakla yetindi. Doktor Roediger'le bir yıl içinde bu evde iki üç kez karşılaşmıştı. Viyana üniversitesinde tarih doçenti olan, aşırı uzun boylu ve ince, solgun yüzlü, gözlüklü ve kısa sarı sakallı genç adam epey hoşuna gitmiş, ama fazla da ilgisini çekmemişti. 'Marianne benim sevgilim olsa eminim daha güzel görünürdü,' diye düşündü. 'Saçları daha canlı, dudakları da daha kırmızı ve dolgun

olurdu. Kaç yaşındadır acaba?' diye düşündü sonra. 'Saray müşavirine bakmam için ilk kez çağırıldığımda yirmi üç yaşındaydı. O zamanlar annesi henüz yaşıyordu. Annesi hayattayken daha neşeliydi genç kız. Kısa bir süre şan dersi de almamış mıydı? Demek o doçentle evlenecek. Bunu niye yapıyor? Ona âşık olmadığı kesin, adamın çok paralı biri olduğunu da sanmıyorum. Böyle bir evlilik neye benzer? Eh, çevremizdeki binlerce evlilikten biri işte. Hem bana ne bundan! Büyük olasılıkla onu bir daha görmeyeceğim, çünkü bu evde yapacak bir işim kalmadı artık. Ah, bana ondan daha yakın olan kişileri bile hayatımda bir daha hiç görmedim.'

Fridolin'in aklından bunlar geçerken, Marianne ölen babasından söz etmeye başlamıştı; babası, sanki şu basit ölüm gerçeğiyle birden özel birine dönüşmüş gibi, ısrarla yapıyordu bunu. Sahi, gerçekten de sadece elli dört yaşındaydı öyle mi? Elbette, o kadar üzüntü, hayal kırıklığı, sürekli acı çeken karısı... Oğlu da onu ne kadar üzmüştü! Nasıl, Marianne'ın bir erkek kardeşi mi vardı? Tabii. Daha önce doktora bir kez söz etmişti. Kardeşi şimdi yurtdışında bir yerlerde yaşıyordu. İçerde, Marianne'ın küçük odasının duvarında, onun on beş yaşındayken yaptığı bir resim asılıydı. Bir tepeden aşağı koşan bir subayın resmiydi bu. Babası resmi görmezlikten gelirdi hep. Ama güzel bir resimdi. Şartlar iyi olsaydı bu yeteneğini geliştirebilirdi kardeşi.

'Ne kadar da heyecanlı konuşuyor,' diye düşündü Fridolin, 'gözleri nasıl da parlıyor! Ateşi mi var acaba? Olabilir. Son zamanlarda iyice zayıfladı. Muhtemelen üst solunum yolları iltihabı.'

Marianne aralıksız konuşuyordu, ama Fridolin'e sanki kız bunları gerçekte kime anlattığının farkında değil gibi gelmişti; kız daha çok kendi kendine konuşuyor gibiydi. Kardeşi evden ayrılalı on iki yıl olmuştu, evet, kardeşi aniden ortadan kaybolduğunda kendisi daha çocuktu. Dört ya da beş sene önceki yılbaşında

küçük bir İtalyan kasabasından gönderdiği bir kart sayesinde ondan son kez haber almışlardı. Tuhaf, kasabanın adını unutmuştu. Bir süre daha, belki de konuşmaya ihtiyacı olduğu için, böyle çok da önemli olmayan, birbiriyle tamamen ilgisiz şeylerden bahsedip durdu ve sonunda birden susarak, başı ellerinin arasında öylece kaldı. Fridolin yorgundu, ama daha çok da sıkılmıştı; akrabalardan birinin ya da kızın nişanlısının gelmesini dört gözle bekliyordu. Odadaki sessizlik büyük bir ağırlık gibi üzerlerine çökmüştü. Ölü de onlarla birlikte susuyormuş gibi geldi Fridolin'e; artık konuşması imkânsız olduğundan değil de, kasten ve onlara nispet edercesine susuyordu sanki.

Fridolin ölüye göz ucuyla bakarken, "Bu durumda, en azından bu evde artık uzun süre kalmayacak olmanız sizin için iyi, Matmazel Marianne," dedi –kız ona bakmadan başını hafifçe kaldırdı– "herhalde müstakbel eşiniz yakında profesörlük unvanı alacaktır. Bu olanak Felsefe fakültesinde bizde olduğundan daha fazladır." Yıllar önce kendisinin de akademik kariyer hedeflediğini, ama sonra daha varlıklı bir yaşam özlemiyle sonunda pratisyen hekim olarak çalışmaya karar verdiğini hatırladı ve birden kendini, seçkin Doktor Roediger'in karşısında önemsiz hissetti.

"Sonbaharda taşınacağız," dedi Marianne hiç heyecanlanmadan, "Göttingen'e ataması çıktı."

"Öyle mi," dedi Fridolin ve kutlamak istedi, ama böyle bir ortamda kutlama sözcükleri söylemek, ona yersiz göründü. Kapalı pencereye bir göz attı ve izin almadan, doktorluk görevini yerine getirir gibi, pencerenin iki kanadını birden açarak, daha da ısınmış ve uzaklarda uyanmakta olan ormanların ıhlamur kokularını taşıyan havanın içeriye girmesini sağladı. Yüzünü tekrar odaya doğru döndüğünde, Marianne'ın soru sorar gibi baktığını gördü. Kıza biraz daha yaklaştı, "Temiz hava size iyi gelecektir. Hava epeyce ısındı, daha dün gece..." –tipi sırasında maskeli balodan

dönüyorduk diyecekti ki, hemen lafı değiştirip devam etti– "... yollardaki kar yarım metreyi buluyordu."

Kız onun söylediklerini dinlemiyordu. Gözleri doldu, yaşlar iri damlalar halinde yanağından aşağı süzüldü, yüzünü tekrar ellerinin arasına aldı. Fridolin yaptığının farkında olmadan elini saçlarının ayrım yerine götürdü ve alnının üzerinde gezdirdi. Kızın vücudunun titremeye başladığını hissetti; kız için için ağlıyordu, sonra sesi gittikçe yükselti ve en sonunda kendini koyverdi. Birden, oturduğu sandalyeden kaydı, Fridolin'in ayaklarının dibine çöktü ve onun dizlerine sarılıp yüzünü bacaklarına dayadı. Sonra başını kaldırıp kocaman açılmış, acı dolu vahşi gözlerle ona baktı ve fısıldayarak, "Buradan gitmek istemiyorum," dedi. "Bir daha gelmeyecek olsanız bile, sizi bir daha göremeyecek olsam bile, sizin yakınınızda kalmak istiyorum."

Fridolin, şaşırmaktan çok etkilenmişti; çünkü başından beri kızın kendisine âşık olduğunun ya da en azından öyle sandığının farkındaydı.

Kısık sesle, "Lütfen ayağa kalkın Marianne," dedi ve ona doğru eğildi; onu yumuşak bir hareketle kaldırırken, 'Elbette bunda biraz histerinin etkisi de var,' diye düşündü. Yan gözle ölü babaya şöyle bir baktı. 'Bunları duyuyor olmasın?' diye geçirdi içinden. Belki de sadece ölüymüş gibi görünüyordu? Belki her insan ruhunu teslim ettikten saatler sonrasında bile sadece ölüymüş gibi görünürdü? Marianne'ı, kendinden biraz uzakta da olsa, kollarında tutuyordu ve kızın alnına bilinçsizce –kendisine bile sonradan gülünç gelmişti bu– bir öpücük kondurdu. Yıllar önce okuduğu bir romanı hatırladı hayal meyal; romanda, neredeyse bir oğlan çocuğu sayılabilecek bir delikanlının, annesinin ölüm döşeğinde, onun bir kadın arkadaşı tarafından baştan çıkarılışı, hatta neredeyse tecavüze uğrayışı anlatılıyordu. Aynı anda, nedenini kendisi de bilmeden, karısı geldi aklına. Onu düşününce ağzında bir acılık, Danimarka'daki otelin merdivenlerinde sarı çantasıyla

duran adama karşı da boğucu bir öfke hissetti. Marianne'ı kendine daha sıkı çekti, ama hiçbir heyecan hissetmedi; kızın kupkuru, mat saçlarının görüntüsü, havalandırılmamış elbisesinin tatlımsı kokusu itici gelmişti ona. O anda kapının çıngırağının çaldığı duyuldu, Fridolin kendini kurtulmuş gibi hissetti, şükran duygusuyla ve aceleyle Marianne'ın elini öptü, sonra kapıyı açmaya gitti. Kapıda, üstünde koyu gri pardösüsü, ayağında şosonları, elinde şemsiyesi ve duruma uygun yüz ifadesiyle Doktor Roediger duruyordu. İki beyefendi gerçekte olduklarından daha samimi bir hava içerisinde selamlaştılar. Sonra ikisi birlikte odaya girdiler; Roediger ölüye çekingen bir bakış attıktan sonra Marianne'a başsağlığı diledi. Fridolin tıbbi ölüm raporunu hazırlamak üzere bekleme odasına geçti, yazı masasında duran gaz lambasını iyice açtı, gözü, elinde kılıcıyla bayır aşağı, görünmeyen bir düşmana doğru koşmakta olan beyaz üniformalı subayın resmine takıldı. Resim altın yaldızlı bir çerçeveye yerleştirilmişti ve herhangi bir yağlıboya resimden farkı yoktu.

Fridolin hazırladığı raporla, babasının ölüm döşeği başında el ele oturmakta olan nişanlıların bulunduğu yan odaya geçti yeniden.

Kapı yine çalındı, Doktor Roediger yerinden kalkıp açmaya gitti; bu sırada Marianne başını kaldırmadan, neredeyse fısıldayarak, "Seni seviyorum," dedi. Fridolin sadece, sesine birazcık şefkat katarak, Marianne'ın ismini söylemekle yetindi. Roediger yaşlı bir çiftle birlikte tekrar odaya girdi. Gelenler Marianne'ın amcası ve yengesiydi; yeni ölmüş olan birinin etrafına yaydığı tutuklukla, duruma uygun birkaç söz edildi. Küçük oda birden yas tutan insanlarla dolup taşmış gibiydi; Fridolin, burada daha fazla kalmasının gereksiz olduğunu düşündü, saygılarını sundu ve kendini birkaç sözcükle teşekkür etmek zorunda hisseden ve yakında görüşmelerini umut ettiğini söyleyen Doktor Roediger tarafından kapıya kadar geçirildi.

❖III❖

Fridolin, evin kapısı önünde başını kaldırıp, az önce kendisinin açmış olduğu pencereye baktı; pencere kanatları ilkbaharın habercisi olan rüzgârla hafifçe kapırdıyordu. Yukarıda kalanlar, ölen adam kadar yaşayanlar da, ona hayaletler gibi gerçekdışı geldi. Bir şeylerden kaçıp kurtulmuş gibi hissediyordu kendini; yaşanan bir olaydan çok, etkisine girmemesi gereken bir kara büyüden kaçmış gibi... Olan bitenin üzerinde yarattığı tek etki, eve gitmeye karşı isteksizlik hissetmesi olmuştu. Yollardaki kar erimiş, sağda solda küçük çamurlu birikintiler halinde toplanmıştı, sokak fenerlerinin alevleri titreşiyordu; yakınlardaki bir kilisenin çanı on biri çaldı. Fridolin yatmadan önce, yarım saatliğine, evinin yakınlarındaki sessiz sakin kahveye uğramaya karar verdi ve Belediye Parkı'nın yoluna saptı. Karanlıkta kalan banklarda, sanki şimdiden ilkbahar gelmiş, aldatıcı hava değişmeyecekmiş gibi, orada burada birbirine sokulmuş çiftler oturuyordu. Banklardan birinin üzerinde, boylu boyunca uzanıp şapkasını alnına kadar indirmiş, paçavralar içinde biri yatıyordu. 'Onu uyandırsam,' diye düşündü Fridolin, 'geceyi geçirebileceği bir yer için para versem? Eee, versem ne olacak ki?' diye düşünmeye devam etti; 'yarın aynı şeyi yine yapmam gerekir, yoksa ne anlamı olacak ki; sonunda da onunla yasadışı bir ilişkim olduğu sanılır.' Ve sanki her türlü sorumluluktan ve görevden kaçmak ister gibi, adımlarını hızlandırdı. 'Niye özellikle o?' diye sordu kendi kendine, 'sadece Viyana'da bile bunun gibi binlerce sefil var.

İnsan bunların hepsiyle ve hepsinin kaderleriyle uğraşmaya kalksa, vay haline!' Sonra, az önce yanından ayrıldığı ölü geldi aklına; hafifçe ürpererek ve biraz da iğrenerek, kahverengi pikenin altında boylu boyunca uzanmış yatan bedende, kaçınılmaz ebedi kurallara uygun olarak çürüme ve bozulmanın daha şimdiden başlamış olduğunu düşündü. Ve hâlâ hayatta olduğuna, bu çirkin şeylerden büyük ihtimalle henüz çok uzakta olduğuna sevindi; hatta daha gençlik yıllarının ortasında oluşuna, çekici ve sevimli bir karısının olmasına ve ayrıca canı isterse, birkaç kadına daha sahip olabileceğine... Böyle şeyler için, daha fazla boş zaman gerekirdi tabii; aklına yarın sabah saat sekizde işinin başında olması gerektiği geldi; saat on birden bire kadar özel hastaları ziyaret edeceğini, öğleden sonra saat üçten beşe kadar da muayenehanesinde reçete yazacağını, ayrıca akşam saatlerinde de birkaç hastasını ziyaret etmesi gerektiğini hatırladı. Bu durumda, hiç olmazsa, bu gece olduğu gibi, gece yarısı hastaya çağrılmamayı ummaktan başka yapacak bir şeyi yoktu.

Küçük kahverengi bir gölet gibi donuk bir ışık yayan Belediye Meydanı'ndan geçti ve evinin bulunduğu Josefstadt bölgesine doğru ilerledi. Uzaktan tok, düzenli ayak sesleri duydu ve epeyce uzakta, bir köşeden dönen altı ya da sekiz kişilik bir öğrenci grubunun kendisine doğru geldiğini gördü. Gençler bir sokak fenerinin ışığı altından geçtiklerinde, aralarında bulunan Mavi Alemanlar'ı seçer gibi oldu. Kendisi hiçbir zaman herhangi bir birliğe dahil olmamıştı ama, zamanında birkaç kılıçlı düelloya katılmamış da değildi. Öğrencilik yıllarıyla ilgili bu anısını hatırlayınca, dün gece kendisini locaya çağıran ve saygısızca çekip giden kırmızı pelerinli iki kişi geldi aklına. Öğrenciler iyice yaklaşmışlardı, yüksek sesle konuşup gülüşüyorlardı; aralarında hastaneden tanıdığı birileri olabilir miydi? Ama sokak fenerinin

zayıf ışığı altında, tıp öğrencilerinin yüzlerini net olarak görmesi mümkün değildi. Onlarla çarpışmamak için iyice duvarın dibine yanaşmak zorunda kaldı; geçip gitmişlerdi işte; sadece, üstünde önü açık bir palto olan, sağ gözünün üzeri bandajlı, uzunca boylu bir herif sanki kasten geride kalmış ve yanından geçerken ona dirsek atmıştı. Bu tesadüf olamazdı. 'Ne oluyor bu herife?' diye düşündü Fridolin ve gayri ihtiyari durakladı; öteki de iki adım gitikten sonra durdu ve böylece bir süre, yakın bir mesafeden, gözlerini birbirlerine dikip bakıştılar. Ama Fridolin birdenbire arkasını dönüp yoluna devam etti. Arkasından küçük bir kahkaha duydu; neredeyse geri dönüp herifin karşısına dikilecekti ama birden tuhaf bir çarpıntı hissetti... Tıpkı on iki ya da on dört yıl önce, sürekli uzaklarda yaşayan ve hatta belki de hiç varolmayan nişanlısını ağzından düşürmeyen cilveli hatun yanındayken, kapı güm güm vurulunca hissettiği gibi bir çarpıntı; oysa o gün, kapıyı öyle şiddetle yumruklayan kişi postacıydı... Şimdi kalbinin aynı o günkü gibi çarptığını hissediyordu. Kendine kızdı, 'Bu da ne böyle?' diye söylendi ve o anda da dizlerinin hafifçe titrediğini fark etti. 'Korku mu? Saçmalık,' dedi sonra. 'Ben, otuz beş yaşında, pratisyen doktor, evli ve bir çocuk babası olan ben, sarhoş bir öğrenciye mi uysaydım! – Meydan okumaya karşılık vermek! Şahitler! Düello! Ve belki de sonunda böyle saçma sapan bir dalaşma yüzünden koluma bir darbe alacaktım! Birkaç hafta işten uzak kal ondan sonra! Ya da bir gözün çıksın! Hatta kan zehirlenmesi! Ve sekiz gün içinde de, Schreyvogel sokağındaki, kahverengi pikenin altında yatan beyefendinin durumuna düş işin yoksa! Korku, ha?' Şimdiye kadar üç kez kılıçla düello yapmıştı ve bir keresinde de tabancayla yapılacak bir düelloya hazır olduğunu bildirmişti; ama kendinden kaynaklanmayan bir nedenle olay geçiştirilmişti. Peki ya mesleği! Her an her yönden

gelebilecek bir sürü tehlikeyle karşı karşıyaydı, ama hep unutuluyordu bunlar. Difteri hastası kız suratına öksüreli ne kadar olmuştu? Taş çatlasa üç ya da dört gün. Bu, önemsiz bir kılıç düellosundan daha düşündürücü bir meseleydi... Ve bunu bile bir daha aklına getirmemişti. Demek ki, o herifle bir daha karşılaşırsa, o zaman bu mesele kendiliğinden hallolurdu. Ama hiçbir şekilde gece yarısı bir hastadan gelirken ya da bir hastaya giderken –gerçi öyle de olabilirdi– böyle saçma sapan bir öğrenci dalaşmasını büyütmek zorunda değildi; hayır, gerçekten de buna mecbur değildi. Ama şimdi mesela karşıdan şu genç Danimarkalı gelseydi, hani Albertine'in... ah, hayır, neler de geliyordu aklına böyle? Ama bu durum, onun Albertine'in sevgilisi olmasından pek de farklı sayılmazdı... Hatta daha da kötü! Evet, şimdi karşısına o çıkmalıydı. Of, ormandaki açıklık bir arazide onun karşısına dikilip, düz sarı saçlarının düştüğü alnına silahın namlusunu doğrultmak ne kadar da keyifli olurdu.

Birden kendini, gideceği yerden çok uzakta, birkaç zavallı fahişenin gece yarısı erkek avına çıktığı dar bir ara sokakta buldu. 'Tüyler ürpertici,' diye düşündü. Ve birden mavi kapüşonlu öğrencileri tekrar hatırladı ve onlar da ürkütücü geldiler Fridolin'e; aynı şekilde, saray müşavirinin ölüm döşeğinin etrafında hep bir arada el ele tutuşmuş olarak hayal ettiği Marianne, nişanlısı, amcası ve yengesi de; şimdi düşüncelerinin derinlerinden yükselen, kollarını başının altında kavuşturmuş, derin bir uykuda olan Albertine de... Hatta şimdi pirinç yatağında kıvrılmış uyuyan öz çocuğu ve sol şakağında bir doğum lekesi olan kırmızı yanaklı dadı bile... Hepsi de ürkütücü geliyordu ona şimdi. Ve bu duygunun –biraz korkutucu da olsa– onu bütün sorumluluklardan kurtaran, evet, hatta her tür insani ilişkiden uzaklaştıran rahatlatıcı bir yanı vardı sanki.

Oralarda dolanan bir kız birlikte gitmeyi teklif etti ona. Narin, gencecik bir yaratıktı bu, yüzü solgun, dudakları kırmızı boyalıydı. 'Bu da ölümle sonuçlanabilir,' diye düşündü Fridolin, sadece ölüm o kadar çabuk gelmez! Yine mi korku? Aslında, evet. Kızın ayak seslerini duydu, biraz sonra da arkasından gelen sesini: "Gelmek istemez misin doktor?"

Fridolin, elinde olmadan ona döndü. "Beni nereden tanıyorsun?" diye sordu.

"Sizi tanımıyorum," dedi kız, "ama bu bölgedeki herkes doktordur."

Lise yıllarından bu yana, bu tür yosmalarla hiç işi olmamıştı. Bu yaratık onun ilgisini çektiğine göre, gençlik yıllarına mı dönüyordu? Uzaktan tanıdığı birini, son derece zarif bir genç adamı hatırladı; onun kadınlar konusunda efsanevi bir şansı vardı; öğrencilik yıllarında gittikleri bir balo sonrasında, onunla bir gece kulübünde oturmuşlar ve adam masaya gelen profesyonel kadınlardan biriyle kalkıp gitmeden önce, Fridolin'in şaşkın bakışlarına, "Böylesi her zaman en rahatıdır; ayrıca da asla en kötüsü değillerdir," sözleriyle karşılık vermişti.

"Adın ne senin?" diye sordu Fridolin.

"Adım mı ne? Mizzi tabii ki." Bunu söylemesiyle anahtarı kapının kilidinde döndürmesi bir oldu, koridora girdi ve Fridolin'in peşinden gelmesini bekledi.

Onun tereddüt ettiğini görünce, "Hadi, çabuk," dedi. Fridolin birden kendini kızın yanında buldu, kapı arkalarından kapandı, kız kapıyı kilitledi, küçük bir mum yakıp Fridolin'e ışık tuttu. Fridolin, 'Delirdim mi ben?' diye söylendi kendi kendine. 'Tabii ki ona elimi bile sürmeyeceğim.'

Kızın odasında bir gaz lambası yanıyordu. Kız fitili açtı, çok sevimli bir odaydı burası, rahat döşenmişti ve örneğin Marianne'ın evinden çok daha güzel kokuyu kesindi. Elbette, ne de olsa yaşlı bir adam aylarca hasta yatmamıştı burada. Kız gülümsedi, fazla

sırnaşmadan, kendisini hafifçe uzaklaştıran Fridolin'e yaklaştı. Sonra Fridolin, kızın gösterdiği sallanan koltuğa kendini keyifle bıraktı.

"Çok yorgun olmalısın," dedi kız. Fridolin başını sallayarak onayladı. Kız hiç acele etmeden soyunurken, "Sizin gibi bir adamın gün boyunca kim bilir nasıl işleri vardır. Bizim hayatımız daha kolay," dedi.

Adam, kızın dudaklarının boyalı değil, kendiliğinden kırmızı olduklarını fark etti ve ona iltifat etti.

"Tabii, niye süsleneyim ki," dedi kız. "Sence kaç yaşındayım ben?"

Fridolin, "Yirmi mi?" diye bir tahminde bulundu.

"On yedi," dedi kız, onun kucağına oturdu ve kolunu bir çocuk gibi, boynuna doladı.

'Şimdi benim bu odada olduğumu kim tahmin edebilir,' diye düşündü Fridolin. 'Ben bile bir saat önce, hatta on dakika önce böyle bir şey olabileceğini düşünebilir miydim? Peki, neden? Neden?' Kız dudaklarıyla onun dudaklarını aradı, Fridolin kendini geri çekti, kız ona iri, hüzünlü gözlerle baktı ve kucağından aşağı kaydı. Sarılışında teselli eden bir şefkat vardı ve Fridolin yaptığından ötürü neredeyse bir pişmanlık hissetti.

Kız dağınık yatağın üzerinde duran kırmızı sabahlığı aldı, üzerine geçirdi ve bütün vücudunu kapatacak şekilde kollarını göğsünde kavuşturdu.

"Böylesi iyi mi?" diye sordu; sesinde alay yoktu, sanki çekinerek, sanki onu anlamaya çalışır gibi sormuştu bu soruyu. Fridolin ne diyeceğini bilemedi.

"Doğru tahmin ettin," dedi sonra, "gerçekten de yorgunum ve burada sallanan koltukta oturup sadece seni dinlemek bile çok güzel. Sevgi dolu, yumuşak bir sesin var. Sadece konuş, bana bir şeyler anlat, haydi."

Kız yatağın üzerinde oturup başını iki yana salladı.

"Sen korkuyorsun," dedi hafif bir sesle ve sonra, neredeyse kendi kendine konuşur gibi, "Yazık!" diye ekledi.

Bu son söz, adamın içinde bir şeylerin kıpırdamasına neden oldu. Kıza yaklaştı, sarılmak istedi, kendini onun yanında güvende hissettiğini söyledi, ki bu tamamen doğruydu. Kızı kendine çekti, ona genç bir hanımı, sevdiği bir kadını kazanmaya çalışır gibi kur yaptı. Kız direndi, Fridolin utandı ve sonunda onu bıraktı.

Kız, "Belli olmaz, eninde sonunda yaşanacaktır bu. Korkmakta haklısın. Ve başma bir şey geldiğinde de bana lanet edebilirsin."

Kız, Fridolin'in ona uzattığı kâğıt paraları öyle kesin tavırla reddetti ki, Fridolin fazla üstelemedi. Kız mavi bir yün şala sarındı, bir mum yaktı, ona ışık tutup aşağıya kadar geçirdi ve kapıyı açtı. "Bugün artık evden çıkmam," dedi sonra. Fridolin onun elini tutup düşünmeden öptü. Kız ona neredeyse korkuyla baktı, sonra utangaç bir tavırla ve mutlulukla güldü. "Bir hanımefendiymişim gibi," dedi.

Kapı arkasından kapandı ve Fridolin, yarın bu tatlı, gariban kıza, şarap ve atıştıracak bir şeyler gönderebilmek için, çabucak şöyle bir bakıp kapı numarasını hafızasına yerleştirdi.

❖IV❖

Bu arada hava biraz daha yumuşamıştı. Ilık rüzgâr daracık ara sokağa, nemli çayırların ve uzak dağlardaki ilkbaharın kokusunu taşıyordu. 'Şimdi nereye?' diye düşündü Fridolin kendi kendine, sanki yapılacak en doğal şey eve gidip uyumak değilmiş gibi. Ama buna bir türlü karar veremiyordu. Alemanlarla yaşadığı o can sıkıcı karşılaşmadan beri dışlanmış ve evsiz barksız gibi hissediyordu kendini... Yoksa Marianne'ın itirafından beri mi? Yok, daha öncesinden... Albertine'le o akşam yaptığı konuşmadan beri, varolmaya alıştığı o bildik çevreden, giderek daha uzaklara, yabancı dünyalara doğru kayıyordu.

Gece karanlığındaki sokaklarda rastgele gezindi durdu, yüzünü ılık rüzgârın esintisine bıraktı ve sonunda, sanki uzun zamandır gitmek istediği yeri bulmuş gibi kararlı adımlarla, dar gelirlilerin uğrak yeri olan, eski Viyana tarzı, rahat, pek de büyük sayılmayacak, loş ve bu saatte pek kimselerin uğramadığı bir kafeye girdi.

Bir köşede üç beyefendi iskambil oynuyordu; o ana kadar onları seyretmiş olan bir garson, Fridolin'in kürkünü çıkarmasına yardım etti, siparişini aldı, masanın üstüne dergilerle akşam gazetelerini bıraktı. Fridolin kendini güvende hisseder gibi oldu ve gazeteleri karıştırmaya başladı. Birkaç yere gözü takıldı. Bir Bohemya kentinde Almanca sokak tabelaları indirilmişti. İstanbul'da, Anadolu yakasında başlanacak demiryolu inşaatıyla ilgili, Lord Cranford'un da katıldığı bir konferans yapılıyordu. Beni-

es & Weingruber firması iflas etmişti. Hayat kadını Anna Tiger, bir kıskançlık meselesi yüzünden, kız arkadaşı Hermine Drobizky'nin üzerine sülfürik asit dökmüştü. Bu akşam Sophie salonlarında bir ringa balığı ziyafeti verilecekti. Schönbrunner Hauptstrasse 28 numarada oturan bir genç kız, Marie B., aksülümen alarak kendini zehirlemişti. Kimi önemli kimi önemsiz, bütün bu olayların, Fridolin'in üzerinde, onu kendine getiren, ona adeta huzur veren bir etkisi olmuştu. Şu genç kıza, Marie B.'ye acımıştı; demek aksülümen almış ha, ne aptallık. Kendisi bu kafede otururken, Albertine kollarını başının altında kavuşturmuş uyurken ve saray müşaviri bütün dünyevi acılardan çoktan kurtulmuşken, Schönbrunner Hauptstrasse numara 28'deki Maire B. kendini anlamsız acılara atıyor!

Başını gazeteden kaldırıp baktı. Tam karşısındaki masadan birinin ona doğru bakmakta olduğunu fark etti. Bu o olabilir miydi? Bülbül? Adam onu çoktan tanımıştı bile, sevinçli bir şaşkınlıkla kollarını havaya kaldırdı, Fridolin'e doğru yürüdü. Uzun boylu, neredeyse tombul sayılacak kadar iri yapılı, yer yer ak düşmüş dalgalı sarı saçları ve Polonyalılarınki gibi, sarkık sarı bir bıyığı olan bir adamdı bu. Önünü açık bıraktığı gri bir pardösü, onun altına biraz eskimiş bir frak, üzerinde üç sahte pırlanta düğme bulunan buruşuk bir gömlek giymiş, kırışık bir yakalık ve uçuşan beyaz bir ipek kravat takınıştı. Gözlerinin etrafı, uykusuz geceler geçirmiş gibi kızarmıştı ama, mavi gözleri neşeyle ışıldıyordu.

"Demek Viyana'dasın ha, Bülbül?" dedi Fridolin.

Hafifçe Yahudi ağzına çalan yumuşak Polonya aksanıyla, "Bilmiyor musun?" dedi Bülbül. "Nasıl bilmezsin? Çok ünlü bir adamım ben." Yüksek sesle ve içtenlikle gülerek, Fridolin'in karşısına oturdu.

"Nasıl?" diye sordu Fridolin. "Yoksa kimselerin haberi olmadan cerrahi profesörü mü oldun?"

Bülbül bu kez daha da yüksek sesle güldü: "Az önce beni dinlemedin mi? Biraz önce?"

"Neyi? Ah, evet!" Fridolin, içeri girdiği sırada, aslında daha da önce, kahvehaneye yaklaştığı sırada bir bodrumun derinliklerinden yükselen piyano sesleri duyduğunun ancak şimdi ayrımına varmıştı. "Demek o sendin?" dedi şaşkınlıkla.

"Başka kim olabilir ki?" diyerek güldü Bülbül.

Fridolin evet dercesine başını salladı. Elbette... Sol elin tuşlara o enerjik vuruşu, notaların biraz tuhaf, biraz keyfi ama uyumlu bir armonide birleşmesi, daha ilk andan itibaren tanıdık gelmişti ona. "Demek kendini tamamen bu işe verdin?" dedi. Bülbül'ün tıp okurken, daha ikinci hakkında, yedi yıl gecikmeli olarak zooloji ön sınavını verdikten sonra okulu tamamen bıraktığını hatırladı. Sarı sanatçı saçları, daima kırışık ve bir zamanlar beyaz olan ve uçuşan kravatıyla dikkat çeken, sadece arkadaşları tarafından değil, kimi profesörler tarafından da sevilen biri olarak uzunca bir süre daha hastanelerde, anatomi derslerinin verildiği odalarda, laboratuvarlarda ve amfilerde dolanıp durmuştu. Memleketi olan Polonya'nın küçük bir kasabasından ayrılıp tıp öğrenimi görmek niyetiyle Viyana'ya gelmişti. Babası Yahudi bir meyhaneciydi. Anne babasının gönderdiği küçük maddi yardımlar, zaten başından beri pek bir işe yaramıyordu, üstelik zamanla bunlar da gelmez olmuştu; ama bu durum, Fridolin'in de aralarında bulunduğu, tıp öğrencilerinin müdavimi olduğu Riedhof lokaline devam etmesini engellemiyordu. Bir zaman sonra, onun hesabını, her seferinde bir başkası olmak üzere daha iyi durumdakiler ödemeye başlamıştı. Arada bir kendisine hediye edilen elbiseleri, yapmacık gururun arkasına saklanmadan büyük bir sevinçle kabul ediyordu. Piyano çalmanın temel kurallarını, daha doğup büyüdüğü kasabadayken, oraya yerleşip kalmış olan bir piyanistten öğrenmiş ve Viyana'da, tıp öğren-

cisi olduğu sıralarda konservatuvara da başlamış ve söylenenlere bakılırsa, gelecek vaat eden bir piyanist olarak kabul edilmişti. Ama bu alanda da kendini tam olarak geliştirebilmek için yeterince kararlı ve çalışkan değildi ve kısa bir süre sonra, tanıdıkları arasındaki müzikal başarılarla, hatta piyano çalarak onlara keyif vermekle yetinir olmuştu. Bir süreliğine küçük bir dans okulunda piyanist olarak çalışmıştı. Üniversiteden ve lokalden arkadaşları, onun daha iyi yerlerde çalabilmesini sağlamak için çabalıyordu, ama o böyle fırsatlar yakaladığında bile, sadece kendi istediği zaman ve kendi istediğini çalıyor, genç hanımlarla her zaman masum olmayan sohbetlere dalıyor ve bünyesinin kaldırabileceğinden fazla içki içiyordu. Bir keresinde bir banka müdürünün evine, dans müziği çalmak üzere çağırılmıştı. Daha gece yarısı olmadan, yanından dans ederek geçen kızları imalı ve müstehcen sözlerle utandırmış ve erkeklerin tepkisini toplamış, sonra da aklına birden, deli dolu bir kankan çalarak, güçlü kalın sesiyle de çift anlamlı bir kanto söylemek gelmişti. Banka müdürü öfkeyle onu uyarmıştı. Delice bir neşeyle ayağa kalkan Bülbül, müdüre sarılmış, müdür ise dehşete kapılıp bağırıp çağırmaya başlamış, üstelik kendisi de Yahudi olmasına rağmen, memleketine özgü bir de sunturlu küfür basmıştı; Bülbül de ona okkalı bir tokat aşk ederek adamın faturasını kesmişti. Böylece şehrin seçkin evlerindeki kariyeri de neredeyse sonsuza dek bitmişti. Daha samimi ortamlarda –bazen gecenin ilerleyen saatlerinde onu bir lokalden yaka paça atmak zorunda kalsalar da– genel olarak daha aklı başında davranışlar sergiliyordu. Bu tür ufak tefek olaylar da, ertesi sabah herkes tarafından affedilmiş ya da unutulmuş olurdu. Günün birinde –arkadaşları öğrenimlerini çoktan tamamlamıştı bile– ansızın şehirden ayrılıp ortadan kayboldu. Birkaç ay süresince Polonya ve Rusya'nın birçok şehirlerinden kart

gönderdi; ve bir keresinde çok sevdiği Fridolin'e de kendisini, sadece selamlarıyla değil, makul bir borç isteyerek de hatırlatmıştı. Fridolin –sonradan ondan ne bir teşekkür yazısı ne de hayatta olduğuna dair herhangi bir işaret almış olmasa da– bu parayı tereddüt etmeden göndermişti ona.

Ama şimdi şu dakikada, sekiz yıl sonra, saat gece bir kırk beşi gösterirken, Bülbül bu ihmalini telafi etmek konusunda ısrarcıydı: Epey yıpranmış ve Fridolin'in bu ödemeden suçluluk duymamasını sağlayacak kadar dolu cüzdanından, tam tamına aynı miktarda parayı çıkardı.

Fridolin kendini rahatlatmak ister gibi, "Demek durumun iyi," dedi.

"Fena sayılmaz," diye cevap verdi Bülbül. Ve elini Fridolin'in koluna koyarak: "Şimdi sen söyle bakalım, gece yarısı bu saatte, burada ne işin var?"

Fridolin bu kadar geç saatte burada olmasının sebebini gece vakti yaptığı bir hasta ziyaretinden sonra bir kahve içme ihtiyacı duymasıyla açıkladı; nedenini kendi de bilmeden, hastasına gittiğinde onun artık hayatta olmadığını ise gizledi. Sonra, ana hatlarıyla poliklinikteki işinden, özel muayenehanesinden, evlendiğinden, mutlu bir evliliği olduğundan ve altı yaşında bir kız çocuğu babası olduğundan söz etti.

Şimdi anlatma sırası Bülbül'deydi. Fridolin'in de tahmin ettiği gibi, akla gelebilecek bütün Polonya, Romanya, Sırbistan ve Bulgaristan şehir ve kasabalarında piyano çalarak geçimini sağlamıştı; Lemberg'de de bir karısı ve dört çocuğu vardı. Hepsi de Lemberg'de yaşayan ve aynı kadından olma dört çocuğunun bulunması sanki çok komik bir şeymiş gibi, bunu söylerken de yüksek sesle gülüyordu. Geçen sonbahardan beri Viyana'daydı. Çalıştığı varyete kısa bir süre sonra kapanmıştı, şimdi hangi lokalde iş bulursa orada çalıyordu, bazı geceler iki üç yerde birden; mesela burada, bodrumda. Burasının pek de

nezih bir müessese olmadığı açıktı, aslında bir nevi bowling salonuydu ve seyirciye gelince... "Ama insan dört çocuğa ve Lemberg'de yaşayan bir eşe bakmak zorunda olunca..." Yine güldü, ama bu kez gülüşü, az önceki kadar neşeli değildi. "Bazen özel işlere de gidiyorum," diye ekledi. Ve Fridolin'in yüzündeki, bir şeyleri hatırladığını gösteren gülümsemeyi görünce ekledi: "Yoo, hayır, öyle banka müdürlerinde falan değil, hayır, her türlü ortamda, daha büyük yerlerde, herkese açık veya gizli çevrelerde."

"Gizli mi?"

Bülbül kurnaz ve gizemli bir ifadeyle önüne baktı. "Birazdan yine beni almaya gelecekler."

"Ne, bu saatten sonra da çalacak mısın?"

"Evet, çünkü orada hayat ancak ikide başlıyor."

"Bu çok özel bir şeye benziyor," dedi Fridolin.

"Hem evet, hem hayır." Bülbül bir an için güldü, ama sonra hemen ciddileşti.

Meraklanan Fridolin, "Hem evet hem hayır ha?" diye sordu.

Bülbül masanın üzerinden ona doğru eğildi.

"Bugün birinin villasında çalacağım, ama kimin evi olduğunu bilmiyorum."

"Yani bugün orada ilk kez çalacaksın, öyle mi?" diye sordu Fridolin giderek artan bir merakla.

"Hayır, bu üçüncü olacak. Ama büyük ihtimalle yine başka bir evde olur."

"Anlamıyorum."

"Ben de." Bülbül gülüyordu: "İyisi mi hiç sorma."

Fridolin sadece "Hımın," demekle yetindi.

"Yo, yo, yanılıyorsun. Düşündüğün gibi değil. Ben o küçük şehirlerde neler görmedim ki! Hele de Romanya'da... Ama burada..." Pencerenin önündeki sarı perdeyi biraz geri çekti, yola baktı ve kendi kendine konuşur gibi, "Daha gelmemiş," dedi, sonra Fridolin'e dönüp, "Araba," diye açıkladı. "Beni hep arabayla alırlar ve her seferinde başka bir araba gelir."

Fridolin sakin bir sesle, "Beni meraklandırıyorsun, Bülbül," dedi.

"Dinle," dedi Bülbül biraz tereddüt ettikten sonra, "bu hayatta bunu görmesini istediğim biri varsa... Ama bunu nasıl yapmalı..." Ve birden, "Cesaretin var mı?" diye sordu.

Fridolin, gücenmiş bir Coloeur öğrencisinin ses tonuyla, "Ne tuhaf soru bu," dedi.

"Öyle demek istemedim."

"Ne demek istedin peki? Bu durum niye özel bir cesaret gerektiriyor, anlamadım. Ne olabilir ki en fazla?" Alaylı bir tavırla güldü.

"Bana bir şey olmaz, en fazla, bu son çalışım olur, ama belki de zaten öyledir." Sustu ve tekrar perdenin arasından dışarıya baktı.

"Eee, yani?"

"Ne demek istedin?" diye sordu Bülbül bir rüyanın içinden seslenir gibi.

"Anlat hadi. Madem başladın... Gizli bir toplantı mı bu? Kapalı bir cemaat mi? Özel davetli konuklar mı geliyor?"

"Bilmiyorum. Geçenlerde gittiğimde otuz kişi vardı, ilkinde sadece on."

"Bir balo mu bu?"

"Elbette balo." Konuyu açtığına pişman olmuş gibi bir hali vardı şimdi.

"Ve sen de bunun için müzik çalıyorsun?"

"Bunun için mi? Ne için olduğunu bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum... Çalıyorum, çalıyorum... ama gözlerim kapalı olarak."

"Hey benim Bülbül'üm, neler şakıyıp duruyorsun sen böyle?"

Bülbül hafifçe iç çekti. "Ama ne yazık ki tamamen kapalı değil... Yani hiçbir şey göremeyecek kadar değil... Siyah ipek kumaşın içinden, karşımdaki aynada..." Ve yine sustu.

Fridolin sabırsız ve alaylı bir sesle, "Yani kısacası, çıplak karılar," dedi, ama tuhaf bir şekilde heyecanlanmıştı.

Bülbül buna gücenmiş gibi, "Karılar deme, Fridolin," diye cevap verdi, "sen hayatında böyle kadın görmemişsindir."

Fridolin hafifçe öksürdü ve sanki önemsemiyor gibi bir havayla, "Peki giriş ne kadar?" diye sordu.

"Bilet filan mı kastediyorsun? Ne sandın sen bunu ha?"

Fridolin dudaklarını ısırdı ve parmaklarıyla masaya vurarak, "Peki o zaman içeri nasıl giriliyor?" diye sordu.

"Parolayı bilmen gerekiyor, her seferinde de değiştiriyorlar."

"Peki ya bugünkü?"

"Henüz bilmiyorum. Arabacıdan öğreneceğim."

"Beni de götür, Bülbül."

"Bu mümkün değil, çok tehlikeli."

"Ama daha bir dakika önce... kendin de beni... götürmeye niyetlenmemiş miydin? Bir yolu olmalı."

Bülbül ona alıcı gözle baktı. "Bu kıyafetle... Kesinlikle olmaz; herkes maskeli olacak, kadınlar da, erkekler de... Yanında maskeye benzer bir şey var mı? Yok, mümkün değil. Belki bir dahaki sefere. Bir şeyler ayarlamaya çalışırım." Kulak kabarttı ve tekrar perdenin arasından sokağa baktı, derin bir nefes alarak, "Araba geldi," dedi, "adieu."

Fridolin onu kolundan sıkıca tuttu. "Beni böyle bırakıp gidemezsin. Beni de götüreceksin."

"Ama dostum..."

"Merak etme, gerisini ben hallederim. Tehlikeli olduğunun farkındayım, belki de beni bu kadar cezbetmesinin nedeni budur."

"Ama sana söyledim, kostümsüz ve maskesiz..."

"Maske kiralayan yerler var."

"Gecenin bir yarısı mı?"

"Önce beni bir dinle, Bülbül. Wickenburg sokağının köşesinde böyle bir dükkân var. Her gün önünden birkaç kere geçiyorum." Ve giderek artan bir heyecanla alelacele ekledi: "Burada on beş dakika daha oyalan Bülbül, ben bu arada şansımı bir deneyeyim. Büyük olasılıkla dükkânın sahibi aynı binada oturuyordur. Öyle değilse, vazgeçerim. Kararı kader versin. Aynı binada bir kafe var, sanırım adı Kafe Vindobona. Arabacıya o kafede bir şey unuttuğunu söyle, içeri gir, ben kapıda bekliyor olacağım, bana hemen parolayı söyleyip arabaya binersin; kostüm kiralayabildiysem ben de hemen bir araba tutup peşinden gelirim; gerisi bir şekilde hallolur. Sana söz veriyorum Bülbül, bir terslik olursa bütün sorumluluğu ben üstleneceğim."

Bülbül birkaç kez Fridolin'in sözünü kesmeye çalıştıysa da bir işe yaramadı. Fridolin, bu geceye yaraşır şekilde bolca da bahşiş ekleyerek hesabı masanın üzerine fırlattı ve çıktı. Dışarıda içi gözükmeyen bir araba vardı; baştan aşağı siyahlara bürünmüş silindir şapkalı bir arabacı, öndeki yerinde kıpırdamadan oturuyordu. 'Cenaze arabası gibi,' diye düşündü Fridolin. Koşar adım yürüdü, birkaç dakika sonra köşedeki aradığı binaya vardı, zili çaldı, kapıcıya, kostüm kiralayan Gibiser'in bu binada oturup oturmadığını sordu ve sorarken de, içten içe öyle olmamasını diledi. Ama Gibiser gerçekten de orada, dükkânın alt katında oturuyordu; kapıcı ise, bu kadar geç saatte gelen müşteri yüzünden pek de şaşırmış gibi görünmüyordu; aksine, Fridolin'in verdiği dolgun bahşişle epeyce keyiflenmiş, karnaval zamanında da insanların hep böyle geç saatlerde kostüm kiralamaya geldiğini söylüyordu. Aşağıdan, Fridolin birinci kattaki zili çalana kadar ona bir mumla ışık tuttu. Bay Gibiser, sanki kapının arkasında bekliyormuş gibi, kapıyı bizzat açtı. Sıska, sakalsız ve kel bir adamdı; modası geçmiş çiçekli sabahlığı ve başındaki püsküllü fesle, tiyatro

sahnesindeki gülünç bir ihtiyara benziyordu. Fridolin istediklerini söyledi ve fiyatın önemli olmadığını belirtti, bunun üzerine Bay Gibiser neredeyse küçümser bir tavırla, "Hakkım neyse onu alırım, daha fazlasını almam," diye cevap verdi.

Fridolin'i döner merdivenlerden depoya çıkardı. İçerisi ipek, kadife, parfüm, toz ve kurutulmuş çiçek kokuyordu; dalgalanan karanlığın içinde, gümüşsü ve kırmızı parıltılar görülüyordu; birdenbire, arkaya doğru uzanıp sonu karanlıkta kaybolan koridorda sıralanan kapakları açık dolapların arasında bir sürü küçük lamba yandı; koridorun iki yanında her türden kostüm asılıydı; bir tarafta şövalyeler, şövalye yamakları, çiftçiler, avcılar, bilgeler ve soytarılar, diğer tarafta saraylı kadınlar, şövalye ve çiftçi karıları, oda hizmetçileri ve dişi vampirler... Kostümlerin üzerinde o kıyafete uygun başlıklar vardı ve Fridolin, sanki az sonra birbirlerini dansa davet etmek üzere olan, ağaçlara asılmış insanların sağlı sollu dizildiği bir yoldan geçtiği hissine kapıldı. Bay Gibiser onun arkasından geliyordu. "Beyefendinin aradığı özel bir şey var mıydı? On dördüncü Louis stili? Directoire? İngiliz tarzı? Eski Alman?"

"İstediğim sadece koyu renk bir rahip cüppesi ve siyah bir maske, hepsi bu."

O anda koridorun sonundan tabak çanak sesleri duyuldu. Fridolin korkuyla, adam sanki hemen bir açıklama yapmak zorundaymış gibi, kostüm kiralayıcısının yüzüne baktı. Ama Gibiser de donup kalmıştı; bir yerlerde gizli bir şalteri aradı ve koridor bir anda olduğu gibi aydınlandı; koridorun sonunda, üstünde tabaklar, bardaklar ve şişeler duran küçük bir masa görülüyordu. Gizli mahkeme yargıcı kılığında kırmızı cüppeli iki kişi, masanın sağında ve solunda duran iki sandalyeden kalkar kalkmaz, sarışın, narin bir yaratık da oradan sıvışıverdi. Gibiser uzun adımlarla oraya doğru atıldı, masanın üzerinden uzanıp beyaz bir

peruk yakaladı, tam o sırada beyaz palyaço kostümü giymiş, beyaz ipek çoraplı, neredeyse çocuk yaşta çok sevimli bir genç kız masanın altından kıvrılarak çıkıp koridordan Fridolin'e doğru koştu, o da, kızı bu durumdan kurtarmak istercesine ona sarılıverdi. Gibiser beyaz peruğu masanın üzerine bıraktı, iki yanındaki yargıçları cüppelerinden yakaladı. Bu sırada da Fridolin'e sesleniyordu: "Bayım, kızı sıkı tutun." Küçük kız, sanki Fridolin'in onu koruması gerekirmiş gibi, adama iyice sokuldu. Birkaç tane yapma benle süslenmiş, küçük ince yüzü, beyaz bir pudrayla sıvanmıştı; küçücük göğüslerinden pudra ve gül kokusu yükseliyordu; gözlerinde arzu dolu, neşeli pırıltılar vardı.

"Baylar," diye bağırdı Gibiser, "ben sizi polise teslim edene kadar buradan bir yere kıpırdamayacaksınız."

"Siz ne yaptığınızı sanıyorsunuz?" diye bağırdı ikisi birden ve sonra yine ikisi bir ağızdan, "Biz küçük hanımın davetlisiyiz," dediler.

Gibiser ikisini de bıraktı ve Fridolin onun adamlara, "Olanları ayrıntılı bir şekilde açıklayacaksınız bana. Sakın onun deli olduğunu anlamadığınızı söylemeyin," dediğini duydu. Ve Gibiser, Fridolin'e dönüp, "Bu hadise için özür dilerim bayım," dedi.

"Önemli değil," dedi Fridolin. Orada kalmayı ya da her ne olursa olsun ve sonu neye varırsa varsın, küçüğü de birlikte götürmeyi istiyordu. Kız, baştan çıkarıcı olduğu kadar çocuksu gözleriyle büyülenmiş gibi bakıyordu Fridolin'e. Koridorun sonunda duran iki yargıç telaş içinde tartışırlarken, Gibiser, Fridolin'e sakin bir sesle, "Siz rahip cüppesi, haçlı şapkası ve bir de maske istemiştiniz, değil mi bayım?" dedi.

Beyaz Palyaço ışıldayan gözlerle ona bakarak, "Hayır," dedi, "bu beyefendiye ermin kürklü bir palto ve kırmızı ipek bir gömlek vermelisin."

"Sen sakın bir yere ayrılayım deme," diye cevap verdi Gibiser, bir paralı askerle Venedikli bir senatö-

rün arasında asılı duran koyu renkli cüppeyi Fridolin'e işaret ederken. "Bu sizin bedeninize uygun, işte şapkası da burada, hadi, çabuk alın."

Yargıçlar tekrar söze karışarak; "Bay Chibisier, bizi derhal bırakacaksınız," dediler. Gibiser'in ismini Fransızca telaffuz etmeleri Fridolin'in tuhafına gitti.

Kostüm kiralayıcısı alaylı bir ifadeyle; "Söz konusu bile olamaz," dedi, "şimdilik burada durup dönüşümü bekleme nezaketini göstereceksiniz."

Bu arada Fridolin cüppeyi üzerine geçirmiş, aşağı sarkan beyaz ipin ucuna da bir düğüm atmıştı; Dar bir merdivenin üzerinde durmakta olan Gibiser, ona geniş kenarlı, siyah haçlı şapkasını uzattı ve Fridolin de onu alıp başına geçirdi; ama bütün bunları sanki mecbur bırakılmış gibi yapıyordu; çünkü burada kalıp Beyaz Palyaço'nun karşılaşabileceği bir tehlike karşısında ona yardımcı olmanın görevi olduğunu, her an daha da güçlü şekilde hissediyordu. Gibiser'in şu anda ona uzattığı ve kendisinin de hemen yüzüne taktığı maske, yabancı ve biraz tiksindirici bir parfüm kokuyordu.

Gibiser küçük kıza buyurgan bir tavırla merdivenleri gösterdi ve "Düş önüme," dedi. Beyaz Palyaço arkasını döndü, koridorun sonuna doğru baktı, neşe ve hüzünle karışık bir bakışla el salladı. Fridolin kızın bakışlarını izledi; orada artık iki yargıç değil, fraklı ve beyaz kravatlı, ince yapılı iki genç adam duruyordu; ama yüzlerindeki kırmızı maskeleri hâlâ çıkarmamışlardı. Küçük kız döner merdivenden salına salına indi; Gibiser kızın arkasından yürüyor, Fridolin de onları izliyordu. Gibiser aşağıdaki bekleme odasından içerideki odalara bağlanan bir kapıyı açtı ve Beyaz Palyaço'ya dönerek, "Hemen yatağa giriyorsun seni melun yaratık! Yukarıdaki bayların hesabını görür görmez seninle konuşacağız," dedi.

Kız, beyaz ve narin görünümüyle kapıda duruyordu, Fridolin'e hüzünlü gözlerle bakarken, başını

sallayarak anladığını belirtti. Fridolin, sağ taraftaki duvar aynasında sıska bir rahip gördü ve bunun kendisinden başkası olmadığını fark edip, bunun böyle olağan bir şeymiş gibi görünmesine şaşırdı.

Beyaz Palyaço ortadan kayboldu, yaşlı kostüm kiralayıcısı, onun arkasından kapıyı kilitledi. Sonra evin kapısını açıp Fridolin'i merdivenlere doğru iteledi.

"Affedersiniz," dedi Fridolin, "borcum..."

"Önemli değil bayım, ödemeyi, kostümü geri getirdiğinizde yaparsınız, size güveniyorum."

Fridolin yerinden kıpırdamadı. "O zavallı çocuğa bir şey yapmayacağınıza söz verin."

"Bayım, bundan size ne?"

"Çocuk için az önce 'deli' dediğinizi duydum; şimdi de 'melun yaratık' dediniz. Bu söylediklerinizin birbiriyle çeliştiğini inkâr edemezsiniz, değil mi?"

Gibiser teatral bir sesle, "Pekâlâ bayım," dedi, "deli dediğimiz şey de, Tanrı'nın gözünden düşmüş bir yaratık değil midir?"

Fridolin tiksintiyle ürperdi.

Sonra, "Her şeyin bir çaresi bulunur," dedi, "ben doktorum. Yarın bu konuda yine konuşuruz."

Gibiser sessizce, alay eder gibi güldü. Birden merdivende ışıklar yandı, Gibiser ile Fridolin'in arasında bulunan kapı kapandı ve hemen arkadan sürgülendi. Fridolin merdivenlerden inerken şapkayı, cüppeyi ve maskeyi üzerinden çıkarıp kolunun altına sıkıştırdı, kapıcı kapıyı açtı, cenaze arabası, yerinden kıpırdamayan araba sürücüsüyle, karşısında duruyordu. Bülbül, kafeden ayrılmak üzereydi ve Fridolin'in tam zamanında gelmesinden pek de hoşnut kalmamış gibi görünüyordu.

"Demek gerçekten bir kostüm ayarlayabildin?"

"Gördüğün gibi. Peki parola?"

"Demek kararlısın?"

"Kesinlikle."

"Pekâlâ... Parola Danimarka."

"Bülbül, deli misin?"

"Niye ki?"

"Yok bir şey... Tesadüf işte, ben bu yaz Danimarka sahillerindeydim de. Tamam, haydi sen bin... Ama acele etme ki, karşı kaldırımdan bir araba bulabilecek kadar zamanım kalsın."

Bülbül başıyla onayladı, sakin sakin bir sigara yaktı, bu sırada Fridolin telaşla yolun karşısına geçti, bir fayton tuttu ve arabacıya, bunun bir şaka meselesi olduğunu hissettirecek bir sesle, şimdi hareket etmekte olan cenaze arabasını izlemesini söyledi.

Alser caddesini geçtiler, sonra da kenar mahallelerdeki bir tren yolu köprüsünün altından... Ardından, ortalarda kimselerin olmadığı, kötü aydınlatılmış ara sokaklarda ilerlediler. Fridolin, arabacının, öndeki arabayı gözden kaçırabileceğinden korkmuştu; ama kafasını ne zaman camdan dışarı çıkarıp mevsimine göre fazlaca sıcak esen rüzgâra tutsa, makul bir mesafede öteki arabayı ve kıpırdamadan oturan siyah silindir şapkalı sürücüsünü görebiliyordu. 'Bu iş kötü de gidebilirdi,' diye düşündü Fridolin. Hâlâ Beyaz Palyaço'nun göğüslerinden yükselen gül ve pudra kokusunu alabiliyordu. 'Ne acayip bir olaya karıştım ben öyle!' dedi kendi kendine. 'Bırakıp gitmemeliydim, gitmemem gerekirdi. Peki şimdi neredeyim?'

Pek gösterişli olmayan villalar arasından geçen ve gitgide dikleşen bir yokuşta ilerliyorlardı. Fridolin bulunduğu yeri hatırlar gibi olmuştu; yıllar önce yaptığı yürüyüşler sırasında yolu buralara düşerdi; tırmandıkları tepe Galitzinberg olmalıydı. Solunda, aşağılarda, sisin içinde belirsizleşen şehrin, pırıldayan binlerce ışığını görebiliyordu. Arkadan gelen tekerlek sesleri duydu ve dönüp baktı. İki araba daha geliyordu peşlerinden; bu işine geldi, böylece cenaze arabasının kuşkusunu çekmeyecekti.

Birden araba sert bir sarsıntıyla yana döndü ve yol, tel örgüler, duvarlar ve tümsekler arasından uçurum gibi, dimdik aşağı inmeye başladı. Fridolin giyinme zamanının çoktan geldiğini fark etti. Kürkünü çıkardı ve cüppeyi, hastanede her sabah doktor önlüğünü giydiği gibi üzerine geçiriverdi; sonra, sanki kendini rahatlatmak istercesine, her şey yolunda giderse, birkaç saat sonra her sabah olduğu gibi hastaların yatakları arasında dolaşıyor olacağını düşündü; her zaman hizmete hazır bir doktor olarak.

Araba durdu. Fridolin, 'Hiç inmesem de hemen geri dönsem nasıl olur acaba?' diye düşündü. Ama nereye? Küçük Beyaz Palyaço'nun yanına mı? Yoksa Buchfeld sokağındaki fahişenin evine mi? Ya da ölen adamın kızı Marianne'ın yanına mı? Yoksa kendi evine mi? Ve hafifçe ürpererek, en az gitmek istediği yerin kendi evi olduğunu fark etti. Yoksa ev ona çok uzakta kalmış gibi göründüğü için mi böyle hissediyordu? 'Hayır artık dönemem,' diye düşündü sonra. 'Ucunda ölüm bile olsa, yola devam!' Ettiği bu büyük lafa kendisi de güldü, ama pek de keyifli hissetmiyordu kendini.

Büyük bir bahçe kapısı ardına kadar açıktı. Önündeki cenaze arabası şimdi bir yardan aşağı iniyordu, ya da zifiri karanlık yüzünden Fridolin'e öyle gelmişti. Görünüşe göre Bülbül arabadan inmişti bile, Fridolin de hemen aşağı atladı, arabacıya, dönüşü ne kadar uzun sürerse sürsün, yukarıdaki dönemeçte kendisini beklemesini söyledi. Bekleyeceğinden emin olabilmek için, adama bolca para verdi ve dönüşte bir bu kadar daha vereceğini söyledi. Peşlerinden gelen arabalar da yaklaşıyordu. Fridolin, gelen ilk arabanın içinden maskeli bir kadın siluetinin indiğini gördü; sonra bahçeye girdi, maskesini taktı, eve kadar ışıklandırılmış olan ve giriş kapısına giden dar bir patikada ilerledi, evin kapısı açıldı ve Fridolin kendini küçük, beyaz bir holde buldu. Kulağına armonyum

sesleri geliyordu, yüzleri gri maskeli iki uşak, sağında ve solunda duruyordu.

İkisi birden fısıldayarak, "Parola?" diye sordu. Ve o da cevap verdi: "Danimarka." Uşaklardan biri kürkünü aldı ve yan odaya girerek kayboldu, diğeri bir kapıyı açtı, Fridolin dört duvarı siyah ipek kumaşlarla kaplanmış, loş, neredeyse karanlık sayılabilecek yüksek tavanlı bir salona girdi. Etrafta dini kostümlere bürünmüş maskeliler dolaşıyordu; rahip ve rahibeler; yaklaşık on beş yirmi kişi vardı. İtalyan kilise melodileri çalan ve hafifçe yükselmekte olan armonyumun sesi, sanki yukarılardan bir yerlerden gelmekteydi. Salonun bir köşesinde üç rahibe ve iki rahipten oluşan küçük bir topluluk duruyordu; önce ona doğru döndüler, sonra hemen, sanki kasten yapar gibi, bir anda tekrar sırtlarını çevirdiler. Fridolin, başı örtülü tek kişinin kendisi olduğunu fark etti, haçlı şapkasını çıkardı ve mümkün olduğunca dikkati çekmemeye çalışarak, etrafta dolaşmaya başladı; yanından geçen bir rahip hafifçe koluna dokundu ve başıyla selam verdi; ama maskenin arkasındaki gözler bir saniyeliğine gözlerinin ta derinlerine bakmıştı. Fridolin'in etrafını yabancı, güney ülkelerinin bahçelerini çağrıştıran bunaltıcı, ağır bir koku sardı. Yine biri koluna dokundu. Bu kez bir rahibeydi bu. Diğerleri gibi o da alnını, başını ve boynunu siyah kumaşlarla örtmüştü, siyah ipekten maskenin altında, kan kırmızısı dudaklar parlıyordu. 'Neredeyim ben?' diye düşündü Fridolin. 'Delilerin arasına mı düştüm? Yemin etmişlerin arasına mı? Yoksa gizli bir tarikatın toplantısına mı?' Bülbül, yabancı birini, her istediklerini yapabilecekleri birini getirmek için görevlendirilmiş ya da bunun için para almış olabilir miydi? Maskeli bir eğlence için her şey fazlasıyla ciddi görünüyordu, fazla tekdüze, fazla gizemli. Şimdi armonyum seslerine bir kadın sesi eşlik etmeye başlamıştı, salonda eski tarzda dini İtalyan aryaları yankılanıyordu. Herkes

sessizce duruyor, dinliyor gibi görünüyorlardı; Fridolin de kendini bir sûre için, harika bir şekilde yükselmekte olan melodiye kaptırdı. Birden arkasından bir kadının fısıldadığını duydu: "Bana doğru dönmeyin sakın. Buradan uzaklaşmak için hâlâ zamanınız var. Siz buraya ait değilsiniz. Farkına varılırsa, sonunuz kötü olur."

Fridolin korkuyla irkildi. Bir an için bu uyarıya uymayı düşündü. Ama merakı, buranın cezbediciliği ve özellikle de gururu, endişelerinden daha güçlüydü. 'Artık başladım bir kere,' diye düşündü, 'nasıl biterse bitsin.' Ve arkasını dönmeden bir baş hareketiyle kadının önerisini reddetti.

Bunun üzerine arkasındaki ses yine fısıldayarak: "Sizin adınıza üzülürüm," dedi.

Fridolin şimdi arkasını dönmüştü. Dantelalar arkasında parlayan kan kırmızısı bir ağız gördü, koyu renk gözler, gözlerine dikilmişti. Kendisine bile tanıdık gelmeyen, kahramanca bir sesle, "Kalıyorum," dedi ve yüzünü tekrar çevirdi. Şarkıcının sesi büyüleyici bir şekilde giderek yükseliyor, armonyum artık kiliseyi çağrıştırmayan, daha dünyevi, daha melodik bir tonla, org gibi çalınıyordu; Fridolin etrafına bakınınca rahibelerin ortadan kaybolduğunu ve salonda kalanların çoğunlukla rahipler olduğunu fark etti. Şarkı söyleyen ses, gitgide tizleşerek berraklaşmış ve neredeyse sevinç çığlığı atar olmuştu; armonyumun yerini ise dünyevi sesleriyle, küstah bir piyano almıştı. Fridolin, Bülbül'ü sert ve vahşi vuruşlarından hemen tanıdı; az önce soylu ve kadınsı bir tarzda şarkı söyleyen ses de şimdi artık şiddetli ve şehvetli bir çığlığa dönüşmüş ve tavanı delip geçerek sonsuzlukta kayboluyor gibiydi. Sağ ve sol taraftaki iki kapı açıldı, Fridolin bir tarafta karanlığın içinde kalan Bülbül'ü hayal meyal gördü: karşıdaki odadan ise göz kamaştıran bir aydınlık yayılıyordu. Bu odada, başları, alınları ve boyunları siyah kumaşlarla

örtülmüş, yüzleri işlemeli maskelerin ardında gizli, ama çırılçıplak kadınlar kıpırdamadan duruyordu. Fridolin'in gözleri iştahla, kimi dolgun kimi zayıf, kimi ufak tefek kimi fidan boylu olan bu yaratıklar üzerinde dolaştı; bu çırılçıplak kadınların her şeye rağmen yine de birer sır olarak saklı kalmaları ve maskelerinin arkasından, çözülmesi imkânsız bilmeceler gibi kocaman gözleriyle bakıyor olmaları, onlara bakmanın bu tanımlanamaz zevkini, arzunun verdiği dayanılmaz bir eziyete dönüştürdü. Ama herkes aynı şeyi yaşıyordu. Zevk dolu ilk nefesler, derin bir acıyla yankılanan derin iç çekmelere dönüştü; bir yerlerden bir çığlık yükseldi; sonra birdenbire, cüppe yerine beyaz, sarı, mavi, kırmızı, şatafatlı kavalye kostümleri giymiş insanlar loş salondan, sanki peşlerinden birileri kovalıyormuş gibi fırlayıp delice, hatta neredeyse meşum bir kahkahayla karşılandıkları aydınlık salona doğru saldırdılar. Rahip kılığında kalan tek kişi Fridolin'di; biraz da korkuyla, ona sırtını dönmüş halde duran Bülbül'ün bulunduğu, salondaki en uzak köşeye sıvıştı. Fridolin, Bülbül'ün gözlerinin bağlı olduğunu rahatça görebiliyordu; ama yine de onun, sanki o göz bağının arkasından, karşıya, rengârenk giysili kavalyelerin çıplak kadınlarla dönüp durmalarını yansıtan aynaya gözlerini diktiğini fark eder gibi oldu.

Kadınlardan biri aniden Fridolin'in yanında durdu ve yine fısıldayarak –sanki sesler de sır olarak kalmalıymış gibi, kimse yüksek sesle konuşmuyordu– sordu: "Niye böyle tek başına duruyorsun? Neden dansa katılmıyorsun?"

Fridolin bir başka köşede duran iki asilzadenin kendisini dikkatle incelediğini gördü ve yanına gelen yaratığın –oğlan çocuğuna benziyordu ve zayıftı– kim olduğunu araştırsın diye gönderildiğini tahmin etti. Bu düşüncesine rağmen kadına sarılmak için kollarını açtığı sırada, başka bir kadın, kavalyesinin

yanından ayrılarak doğruca Fridolin'in bulunduğu yere yöneldi. Onun, daha önce kendisini uyaran kadın olduğunu hemen anladı. Kadın onu sanki ilk kez görüyormuş gibi davranarak, her yerden işitilebilecek kadar net bir fısıldamayla, "Nihayet döndün ha?" dedi. Sonra neşeyle gülümseyerek ekledi: "Artık boşuna uğraşma, seni tanıdılar." Oğlan çocuğuna benzeyen kadına dönerek: "Bana iki dakikalığına izin ver," dedi. "Sana onu hemen iade edeceğim, hatta istersen sabaha kadar senin olsun." Sonra, sanki mutlulukla konuşuyormuş gibi ekledi: "Bu o işte, evet, o," Diğeri şaşırdı: "Gerçekten mi?" Ve kavalyelerin bulunduğu köşeye doğru süzülürcesine uzaklaştı.

Yanında kalan kadın, Fridolin'e: "Soru sorma," dedi, "ve hiçbir şeye de şaşırma. Onun aklını karıştırmaya çalıştım ama bilmiş ol ki, bu uzun süre işe yaramaz. Çok geç olmadan kaç. Üstelik her an gecikiyorsun. Dikkatli ol da seni izlemesinler. Kim olduğunu kimse öğrenmemeli. Aksi halde rahat ve huzurlu olmayı sonsuza kadar unutabilirsin! Haydi, git artık!"

"Seni bir daha görecek miyim?"

"Bu mümkün değil."

"O halde kalıyorum."

Kadının çıplak bedeninde, adamın doğru düzgün düşünmesine engel olan ve sanki onu olacaklardan haberdar eden bir titreme dolaştı.

"Canımdan başka tehlikeye atabileceğim bir şey söz konusu olamaz nasılsa," dedi Fridolin, "ve şu anda da sen buna değersin." Kadının ellerini tuttu ve onu kendine çekmeye çalıştı.

Kadın çaresizce fısıldadı yine: "Git!"

Fridolin güldü; kendi sesini rüyadaymış gibi duyuyordu. "Nerede olduğumu görüyorum. Sizler, siz hepiniz, buraya görünüşünüzle insanları deli etmek için gelmediniz sadece herhalde! Sen yalnızca, iyice delireyim diye benimle dalga geçiyorsun!"

"Çok geç olacak, git!"

Fridolin onu dinlemek istemiyordu. "Burada buluşan çiftlerin baş başa kalacakları odalar yok mu yani? Buradaki herkes el öpmelerle yetinerek vedalaşıp gidecek mi? Bana pek öyle yapacakmış gibi görünmüyorlar."

Ve bunları söyledikten sonra, pırıl pırıl aydınlatılmış aynalı yan salonda, piyanonun çılgınca yükselen notaları eşliğinde dans etmeyi sürdüren, mavi, kırmızı, sarı ipek kumaşlara bürünmüş, ateşli beyaz bedenleri işaret etti. Şimdi ona, kendisiyle ve yanında duran kadınla kimse ilgilenmiyormuş gibi geliyordu; nerdeyse tamamen karanlıkta kalan orta salonun ortasında yapayalnızdılar.

Kadın, "Boşuna ümitleniyorsun," diye fısıldadı. "Senin hayalini kurduğun odalar yok burada. Bu senin son şansın, kaç!"

"Benimle gel."

Kadın çaresizlikle kıvranıyormuş gibi, şiddetle başını sallıyordu.

Fridolin tekrar güldü ve gülüşü kendine yabancı geldi. "Sen benimle alay ediyorsun. Bütün bu kadınlar ve erkekler önce birbirlerini tahrik edip, sonra da refüze etmek için mi geldiler buraya? Sen istedikten sonra benimle gelmene kim engel olabilir ki?"

Kadın derin bir nefes aldı ve başını önüne eğdi.

"Ah, şimdi anlıyorum," dedi Fridolin. "Bu, davetsiz misafirlere uyguladığınız bir ceza. Daha insafsızını bulamazdınız. Bundan vazgeç. Acı bana. Başka bir ceza ver. Yeter ki, buradan sensiz çıkmak zorunda olduğumu söyleme!"

"Sen delirmişsin. Buradan seninle birlikte gidemem... Başka biriyle birlikte de gidemem. Ve peşimden gelen her kim olursa olsun, hem kendi hayatıyla oynar hem de benimkiyle."

Fridolin sarhoş gibiydi; bu sadece bu kadına, onun bedeninin kokusuna, kan kırmızısı ağzına, bu odanın atmosferine ya da her yanını saran şehvet uyandırıcı

gizemlere bağlı bir sarhoşluk değildi; böylesine kendinden geçmesinin ve bu kadar arzu dolu olmasının nedeni, gece boyunca sonuçlanmayan maceralar, bizzat kendisi, kendi soğukkanlılığı ve iliklerine kadar hissettiği değişimdi; kadının başındaki örtüye, sanki onu çekip alacakmış gibi dokundu.

Kadın onun ellerini kavradı. "Bir gece dans edilirken, birisi, bizlerden birinin başındaki örtüyü çıkarmaya niyetlendi. Maskesi parçalandı ve onu kamçılayarak dışarıya attılar."

"Peki... Ya kadın?"

"Belki gazetelerde genç ve güzel bir kız hakkında yazılanları okumuşsundur... Daha birkaç hafta oldu... Düğününden bir gün önce kendini zehirledi."

Fridolin kadının adını bile hatırlamıştı. O adı söyledi. İtalyan bir prensle nişanlanmıştı hani... Soylu bir aileden bir kadın değil miydi bu?

Kadın başıyla onayladı.

Birden, kavalyelerin arasında en kibar görünen, beyaz kostümlü biri yanlarında bitti; kibar görünen ama aynı zamanda buyurgan bir reveransla, Fridolin'le konuşmakta olan kadını dansa davet etti. Fridolin kadının bir an için tereddüt ettiğini görür gibi oldu. Ancak adam ona sarılmıştı bile; diğerlerinin dans etmekte olduğu yan taraftaki aydınlık salona doğru döne döne uzaklaştılar.

Fridolin tek başına kaldı ve bu ani yalnızlık, içinin buz kesmesine neden oldu. Etrafına bakındı. Şu anda onunla kimse ilgilenmiyor gibiydi. Belki de cezalandırılmadan kaçabilmesi için son fırsattı bu. Ama yine de, şu anda izlenmediğini düşündüğü halde, bulunduğu köşeden çıkıp gitmemesinin nedeni, pes ederek gülünç duruma düşmek istemeyişi mi, yoksa hâlâ kokusunu duyabildiği o büyüleyici kadının bedenine duyduğu o neredeyse acı verici, susmak bilmeyen arzu mu, yoksa, şimdiye kadar olup biten her şeyin, sadece cesaretini sınamaya yönelik bir sınav ve bu

sınavın ödülünün de o harikulade kadın olabileceği düşüncesi miydi, bunu kendisi de bilmiyordu... Emin olduğu tek şey vardı, o da bu gerilime artık daha fazla dayanamayacağı ve bu yüzden de, ne olursa olsun, bu duruma artık bir son vermesi gerektiğiydi. Vereceği karar ne olursa olsun, hayatına mal olacak değildi ya. Belki kaçıkların veya sefa düşkünlerinin arasına düşmüştü, ama bunların çocuk ya da cani olmadığı kesindi. Birden, yanlarına gidip kendisinin onlardan biri olmadığını itiraf etmek ve bir şövalye tavrıyla, emirlerine amade olduğunu söylemek geldi içinden. Eğer bu gece, sadece yarım kalmış, karanlık, hüzünlü, komik, karmaşık arzuların peş peşe dizildiği hayal meyal yaşanmış bir gece olarak kalmaktan fazla bir anlam ifade edecekse, soylu bir uzlaşmayla son bulmalıydı. Derin bir nefes alarak kendini hazırladı.

O anda yanında bir ses: "Parola!" diye fısıldadı. Siyah kostümlü kavalyelerden biri, o farkına varmadan yanına gelmişti ve Fridolin hemen cevap vermeyince de sorusunu yineledi. "Danimarka," dedi Fridolin.

"Evet, doğru bayım, bu kapı için geçerli parola. Rica etsem ev için olanı da söyler misiniz?"

Fridolin susuyordu.

"Bize evin parolasını söylemek nezaketini göstermeyecek misiniz?" Sesi bıçak gibi keskindi.

Fridolin omuzlarını silkti. Diğeri salonun ortasına yürüdü, elini havaya kaldırdı, piyano sesi kesildi, dans durdu. Biri sarı, diğeri kırmızı bir kostüm giymiş iki kişi yanına geldi. İkisi aynı anda, "Bayım, parola!" dediler.

Fridolin anlamsız bir gülümsemeyle, "Unuttum," dedi ve büyük bir rahatlama hissetti.

Sarı kostümlü adam, "Bu bir şanssızlık," dedi, "burada parolayı unutmakla, hiç bilmemek arasında bir fark yoktur."

Diğer maskeli erkekler de salona doluştu, her iki taraftaki kapılar kapandı. Fridolin rahip cüppesiyle,

rengârenk kavalyelerin arasında tek başına duruyordu.

Birkaç kişi aynı anda; "Maskeyi indir!" diye bağırdı. Fridolin kendini korumak istercesine kollarını öne doğru uzattı. Bir sürü maskelinin arasında, maskesi indirilmiş tek kişi olarak durmak, giyinik insanların önünde çırılçıplak kalmaktan bin kat kötü gelmişti ona. Kararlı bir sesle: "Eğer aranızdan birileri benim burada oluşumdan dolayı haysiyetiyle oynandığını düşünüyorsa, hatamı gerektiği şekilde telafi etmeye hazır olduğumu söylemek isterim. Ama maskeme gelince, onu sadece, herkes maskesini çıkardığı takdirde çıkarırım baylar."

O ana kadar hiç konuşmamış olan kırmızı giysili kavalye: "Burada söz konusu olan telafi değil; kefaretinizi ödeyeceksiniz," dedi.

Bir başkası, Fridolin'e, bir subayın emir verişi gibi çınlayan berrak, küstah bir sesle, "Maske aşağı!" dedi. "Hak ettiğiniz şeyler maskenize değil, yüzünüze söylenecek."

Fridolin daha sert bir sesle: "Çıkarmayacağım," dedi, "ve sakın kimse bana dokunmaya cüret etmesin."

İçlerinden birinin kolu, maskesini çekip almak üzere yüzüne doğru uzanmıştı ki, birden kapılardan biri açıldı ve bir kadın –Fridolin onun o kadın olduğundan emindi– Fridolin'in onu ilk gördüğündeki rahibe kıyafetiyle karşılarında durdu. Arkasındaki aşırı aydınlatılmış salonda, yüzü maskeli ve çırılçıplak insanlar, sessizce, korkuya kapılmış bir koyun sürüsü gibi bir arada duruyorlardı. Ancak kapı kadının arkasından hemen kapandı.

"Bırakın onu," dedi rahibe, "ben onun kefaretini ödemeye hazırım."

Sanki korkunç bir şey olmuş gibi, bir an için ortalığa ölüm sessizliği çöktü, sonra, Fridolin'e ilk parolayı sormuş olan siyahlı kavalye rahibeye döndü: "Bununla neyi göze aldığının farkında mısın?"

"Farkındayım."

Salonda derin bir iç çekiş dolaştı.

Kavalye Fridolin'e, "Serbestsiniz," dedi, "derhal bu evi terk edin ve bahçesine gizlice girdiğiniz bu evin sırlarını sakın öğrenmeye kalkışmayın. Herhangi birimizin izini sürmeye çalışırsanız –ister başarılı, ister başarısız olsun– size yazık olur."

Fridolin yerinden kıpırdamadı. "Ne şekilde ödeyecek bu kadın benim kefaretimi?"

Cevap gelmedi. Birkaç kol, orayı derhal terk etmesi için kapıyı gösterdi Fridolin'e.

Fridolin başını iki yana salladı. "Bana istediğinizi yapabilirsiniz baylar, ama bir başkasının benim kefaretimi ödemesine izin vermeyeceğim."

Siyah giysili kavalye şimdi daha yumuşak bir sesle konuşuyordu: "O kadının kaderini artık isteseniz de değiştiremezsiniz. Burada bir söz verildiğinde geri dönüşü yoktur."

Rahibe onaylarcasına başını salladı. Fridolin'e bakarak, "Git!" dedi.

"Hayır," dedi Fridolin sesini daha da yükselterek. "Buradan sensiz ayrılırsam, benim için artık hayatın hiçbir değeri kalmaz. Sana nereden geldiğini, kim olduğunu sormayacağım. Siz, kim olduğunu bilmediğim sayın baylar, bu karnaval komedisini –sonu için ciddi bir şeyler düşünmüş olsanız da– sonuna kadar oynamasanız ne olur ki. Her kim olursanız olun, buradakinden farklı bir hayat sürdürdüğünüz kesin. Ama ben hiçbir şekilde komedi oynamıyorum, ne burada, ne de başka bir yerde ve burada, şu ana kadar bunu yapmaya mecbur kalmış olsam da, şu andan itibaren bundan vazgeçiyorum. Kaderin beni getirdiği bu noktada, artık bu mumyacılık oyunuyla bir ilgimin kalmadığını hissediyorum; bu yüzden şimdi sizlere adımı söyleyeceğim, maskemi çıkaracağım ve bunun getireceği bütün sonuçlara da katlanacağım."

"Sakın!" diye bağırdı rahibe. "Beni kurtaramayacağın gibi kendine de yazık etmiş olursun! Git!" Ve diğerlerine döndü: "İşte buradayım, işte sizinim! Hepinizin!"

Koyu renk giysisi sanki bir büyü yapılmış gibi aniden yere düştü, beyaz bedeninin bütün ışıltısıyla orada öylece duruyordu; alnını, başını ve boynunu örten peçeyi tutup, yumuşacık, dairesel bir hareketle çözüverdi. Peçe yere düştü, siyah saçları omuzlarına, göğüslerine, kalçalarına döküldü; ama Fridolin onun yüzünü görme fırsatını yakalayamadı, çünkü güçlü kollar tarafından çekiştirilip kapıya sürüklenmişti; göz açıp kapayana kadar girişteki holde buldu kendini, kapı arkasından kapandı, maskeli bir uşak kürkünü getirdi, giymesine yardımcı oldu ve evin kapısı açıldı. Görünmez bir güç tarafından itiliyormuşçasına hızla çıktı, şimdi sokakta duruyordu, arkasındaki ışık söndü, etrafına bakındı ve sımsıkı kapalı pencerelerinden tek bir ışık bile sızmayan sessiz eve baktı. 'Her şeyden önce, burayı hafızama kazımalıyım,' diye düşündü. 'Evi tekrar bulmak zorundayım, gerisi kendiliğinden gelir.'

Gece onu sarmalıyordu, biraz ileride, arabanın onu bekliyor olması gereken yerde solgun, kırmızımsı, küçük bir fener yanıyordu. Cenaze arabası, sanki Fridolin onu çağırmış gibi, sokağın görünmez derinliklerinden çıkagelmişti. Bir uşak arabanın kapısını açtı.

"Arabam var," dedi Fridolin. Uşak, hayır dercesine başını iki yana salladı. "Araba gittiyse de, şehre yürüyerek dönerim."

Uşak, itiraz kabul etmez bir kesinlikle arabayı gösterdi. Arabacının silindir şapkası gülünç bir şekilde gecenin karanlığına doğru uzanıyordu. Rüzgâr sert esiyor, gökyüzünde mor bulutlar uçuşuyordu. Fridolin –o ana kadar yaşadıkları düşünüldüğünde– ara-

baya binmekten başka çaresi olmadığını biliyordu ve o biner binmez de araba hemen hareket etti.

Fridolin, bütün tehlikelere rağmen, bu maceranın arkasındaki sırrı ilk fırsatta çözmeye kararlıydı. Şu anda kurtuluşunun bedelini ödemekte olan kadını tekrar bulamazsa, varlığının hiçbir anlamı kalmayacaktı. Kadının nasıl bir bedel ödeyeceğini tahmin etmek kolaydı. Ama kendini onun için feda etmesinin nasıl bir nedeni olabilirdi? Feda etmek mi? Başına gelecek olanları, şu anda yaşadıklarını, fedakârlık olarak değerlendirebilecek bir kadın mıydı o gerçekten de? Bu topluluğa katıldığına göre –kurallarını bu kadar iyi bildiğine bakılırsa, bugün ilk kez geliyor olamazdı– o kavalyelerden birine ya da hepsine birden teslim olmanın onun için ne önemi olabilirdi ki? Evet, onun bir fahişeden başka bir şey olması mümkün müydü? Bütün o kadınlar başka ne olabilirdi ki? Evet, hepsinin fahişe olduğuna hiç şüphe yoktu. Her ne kadar bu kadınların hepsi, ikinci bir hayat daha –aslında bir fahişe hayatı olan– bir burjuva hayatı sürdürüyor olsalar bile... Az önce yaşadıkları da, onların kendisine hazırladıkları alçakça bir oyun olmasındı? Davetsiz bir misafirin gelmesi ihtimaline karşı planlanmış, önceden hazırlanmış, üzerinde çalışılmış kötü bir şaka olabilir miydi bu? Ama kendisini en baştan itibaren uyaran, şimdi onun yerine bedel ödemeye hazır olan o kadını düşününce... Onun sesinde, tavrında, çıplak bedeninin asaletinde, asla yalan olamayacak bir şeyler vardı. Kendisinin aniden ortaya çıkışı, kadının mucizevi bir şekilde değişmesine yol açmış olamaz mıydı yani? Bu gece bütün o yaşadıklarından sonra, böyle bir mucizenin de olabileceğinden kuşku duymuyordu ve böyle düşünmekle züppelik etmediğinden de emindi. Belki de kimi saatlerde, kimi gecelerde erkekler, karşı cinsi diğer zamanlarda pek etkilemeyen tuhaf, karşı konulmaz bir büyü yayıyorlardır diye düşündü.

Araba çoktan ana yola sapmış olması gerekirken hâlâ yokuş yukarı tırmanıyordu. Ona ne yapmayı düşünüyorlardı? Araba onu nereye götürecekti? Yoksa bu komedinin bir de ikinci perdesi mi vardı? Varsa nasıl oynanacaktı peki? Bir açıklama bekliyordu onu belki? Başka bir yerde, büyük bir sevinçle tekrar buluşacak olabilirler miydi? Sınavı hakkıyla geçtikten dolayı ödüllendirilip, bu gizli cemiyete kabul mü edilecekti? O muhteşem rahibeye özgürce sahip olacaktı belki, kimbilir? Arabanın pencereleri kapalıydı, Fridolin dışarıya bakmaya çalıştı; ama pencereler dışarıyı görmesini engelliyordu. Sağdaki soldaki camları açmaya çalıştı, ama imkânsızdı; üstelik arabacıyla arasındaki cam da kilitliydi ve aynı şekilde yapılmıştı. Camlara vurdu, bağırıp çağırdı, araba yine de yoluna devam etti. Arabanın kapısını açmaya çalıştı, sağ tarafı, soldakini, açılacak gibi değillerdi, bu seferki haykırışı tekerleklerin sesi ve rüzgârın uğultusu arasında kaybolup gitti. Araba sarsılmaya başlamıştı, gittikçe artan bir hızla yokuş aşağı iniyordu; Fridolin huzursuzdu, tam panik içinde kör camlardan birini kırmak üzereydi ki, araba birden duruverdi. Sanki bir mekanizmayla harekete geçirilmişler gibi kapıların ikisi birden aynı anda açılıverdi; alaycı bir tavırla, sağ kapıyla sol kapı arasında seçme hakkı verilmiş gibiydi. Fridolin arabadan atladı, kapılar kapandı ve arabacı, bir an bile Fridolin'e dönüp bakmadan, geniş tarlalardan gecenin içine doğru yoluna devam etti.

Gökyüzü kapalıydı, bulutlar hızla uçuyor, rüzgâr uğulduyordu. Fridolin, etrafına donuk bir ışık yayan karın içinde durdu. Başında haçlı şapkası, önü açık kürkünün altındaki rahip giysisiyle öylece, tek başına duruyor ve kendini hiç de gizemli bir durum içindeymiş gibi hissetmiyordu. Az ilerde, geniş bir cadde uzanıyordu. Kenarlarda sıralanmış sokak fenerleri, şehrin bulunduğu yönü gösteriyordu. Fridolin bir an önce insanların arasına karışabilmek arzusuyla kes-

tirmeden giderek, karla kaplı tarladan dümdüz aşağı indi. Ayakları sırılsıklam olmuştu, neredeyse hiç aydınlatılmamış bir ara sokağa vardı, ilkin fırtınanın şiddetiyle inleyen tahta çitlerin yanından sokağı takip etti; bir sonraki köşeyi dönünce tek tük evlerin ve boş inşaat arazilerinin rastgele sıralandığı daha genişçe bir yola vardı. Bir kulenin saati sabah üçü vurdu. Bir adam geliyordu Fridolin'e doğru; kısa ceketli, elleri cebinde, omuzlarını kaldırıp başını iki omzu arasına gömmüş, şapkasıyla yüzünü iyice gizlemiş biriydi bu. Fridolin, bir saldırıya karşı koymak için kendini hazırladı ama serseri, beklenmedik şekilde ani bir dönüş yaparak kaçtı. Bu da ne demek oluyordu? Sonra, kıyafetiyle yeterince korkunç görünebileceği geldi aklına, haçlı şapkasını çıkardı, altından rahip cüppesi dizlerine kadar uzanan paltosunu ilikledi. Tekrar bir köşeyi döndü; varoşlardan birindeydi, taşralı giysileri içinde bir adam Fridolin'in yanından geçerken, onu bir rahip nasıl selamlanırsa öyle selamladı. Bir sokak fenerinin ışığı, köşedeki evin orada asılı olan tabelayı aydınlattı: Liebhartstal... Demek ki yaklaşık bir saat önce ayrıldığı evden pek uzakta değildi. Bir an, içinden geri dönmek, evin yakınlarında şimdi olup bitenleri görmek geçti. Ama kendini büyük bir tehlikeye atmış olabileceğini ve bu sırrı da nasıl olsa hemen çözemeyeceğini düşünerek bu fikrinden hemen vazgeçti. Şu anda villada olup bitenleri düşünmek onu sinirlendiriyordu, kendini çaresiz hissediyor, utanıyor ve korkuyordu. Fridolin kendini o kadar kötü hissediyordu ki, neredeyse, az önceki serserinin kendisine saldırmadığına, evet, hatta karnına yediği bir bıçak darbesiyle nerede olduğu belirsiz o ara sokakta yığılıp kalmadığına üzüldü. En azından bu anlamsız gecedeki yarım kalmış gülünç maceraların bir anlamı olurdu. Şimdi bu halde eve dönmek ona komik geliyordu. Ama henüz kaybedilmiş bir şey yoktu. Yarın yeni bir gündü. Göz kamaştırıcı çıplaklığıyla onu sarhoş eden

o güzel kadını tekrar bulmadan huzura ermeyeceğine yemin etti. Albertine, ancak o zaman geldi aklına: Ama öyle ki, ilk önce onun da kalbini kazanması gerekiyormuş, sanki bu gece karşısına çıkan çıplak kadınla, Beyaz Palyaço'yla, Marianne'la ve daracık ara sokaktaki o küçük fahişeyle onu aldatmadan, Albertine tekrar kendisinin olamazmış gibi geliyordu ona. Üstelik de, yolda kendisine kasten çarpan o öğrenciyi bulma zahmetine girip onu kılıçla hatta en iyisi tabancayla düelloya davet etmesi gerekmiyor muydu? Bir başkasının hayatı ya da kendi hayatı, ne önemi vardı ki bunun? İnsan hayatını, yalnızca görev duygusuyla ya da fedakârlık etmek için mi riske atmalıydı? Sırf canı öyle istediği için, bir tutku yüzünden veya sadece kaderle boy ölçüşmek için yapamaz mıydı bunu?

Ve tekrar, belki de ölümcül bir hastalığın mikrobunu taşıyor olabileceği geldi aklına. Difteri hastası bir çocuk yüzüne öksürdü diye ölmek ahmakça olmaz mıydı? Belki de çoktan hastalanmıştı. Ateşi yok muydu işte? Şu anda evinde, yatağında olmaması ve bütün bu yaşadığını sandığı şeyler yüksek ateşin ona oynadığı bir oyun olmasındı?

Fridolin gözlerini mümkün olduğu kadar açtı, alnına ve yanaklarına dokundu, nabzına baktı. Hızlanmış sayılmazdı. Her şey yolundaydı. Tamamen aklı başındaydı.

Yolu takip ederek şehre doğru ilerlemeye devam etti. Arkasından birkaç pazar arabası yaklaştı, yanından tangır tungur geçip gittiler, arada sırada fakir giyimli insanlara rastlıyordu, onlar için gün başlamıştı bile. Bir kahvehanenin camı ardında, üstünde titrek alevli bir gaz lambasının durduğu masada, boynuna atkı dolamış şişmanca bir adam başını elleriyle desteklemiş, uyuyordu. Evler henüz karanlıktı, sadece birkaç pencereden ışık geliyordu. Fridolin insanların yavaş yavaş uyanmaya başladığını hisseder gibiydi,

sanki onları yataklarında gerinirken ve zavallı, tatsız günlerine hazırlanırken görüyordu. Kendisini de yeni bir gün bekliyordu, ama zavallı ve hüzünlü bir gün değildi bu. Ve tuhaf bir sevinçle, birkaç saat içinde beyaz önlüğüyle hastaların yatakları arasında dolaşıyor olacağını hayal etti. Bir sonraki köşede tek atlı bir fayton duruyor, arabacı yerinde uyuyordu. Fridolin onu uyandırdı, adresini söyledi ve arabaya bindi.

❖V❖

Evinin merdivenlerinden yukarı çıktığında, saat sabahın dördüydü. İlk önce muayene odasına gitti, maskeyle kıyafeti özenle dolaba sakladı ve Albertine'i uyandırmamak için yatak odasına girmeden önce elbiselerini ve ayakkabılarını çıkardı. Ses çıkarmadan başucundaki lambayı yaktı. Albertine, kollarını ensesinde kavuşturmuş, kıpırtısız yatıyordu, dudakları yarı aralıktı, yüzünde acı dolu bir ifade vardı; bu Fridolin'in yabancı olduğu bir yüzdü. Adam onun alnının üzerine eğilince, sanki oraya dokunmuşçasma, kadının alnı kırıştı hemen, yüz ifadesi tuhaflaştı; ve birden, uyurken öyle tiz bir kahkaha attı ki, Fridolin ürktü. Elinde olmadan seslendi. Albertine sanki cevap verir gibi bir kez daha, tanımadığı, ona neredeyse ürkütücü gelen şekilde güldü. Fridolin bir daha, bu kez sesini daha da yükselterek seslendi. Şimdi gözleri açılıyordu, yavaşça, güçlükle... Kocaman gözlerle onun kim olduğunu anlamaya çalışır gibi bakıyordu.

Üçüncü kez: "Albertine!" diye bağırdı. Kadın şimdi kendine geliyor gibiydi. Yüzündeki ifade, kendini savunmaya çalışan, korkan, evet hatta dehşet içindeki birinin ifadesiydi. Kollarını anlamsızca, sanki çaresiz kalmış gibi uzattı, ağzı da açıktı.

"Neyin var?" diye sordu Fridolin nefesini tutarak. Albertine ona hâlâ korku dolu gözlerle baktığından, onu sakinleştirmek ister gibi; "Benim, Albertine," dedi. Albertine derin bir nefes aldı, gülmeye çalıştı, kollarını yorganın üzerine bıraktı ve çok uzaklardan gelen bir sesle, "Sabah oldu mu?" diye sordu.

"Neredeyse," dedi Fridolin. "Saat dördü geçti. Ben de daha şimdi geldim." Albertine susuyordu. O devam etti: "Saray müşaviri öldü, oraya vardığımda zaten ölmüştü; bu durumda tabii yakınlarını yalnız bırakamadım."

Albertine başıyla onaylıyordu, ama ne onu duyuyor ne de anlıyor gibiydi, gözleri onun içinden boşluğa bakıyordu sanki ve Fridolin'e –bu düşünce ona ne kadar saçma görünse de– bu gece yaşadıklarını biliyormuş gibi geldi. Onun üzerine eğildi ve alnına dokundu. Albertine hafifçe ürperdi.

Fridolin, "Neyin var?" diye yineledi.

Albertine sadece hafifçe başını iki yana salladı. Adam onun saçlarını okşadı. "Albertine, ne oldu sana?"

Uzaklardaymış gibi, "Bir rüya gördüm," dedi kadın.

Fridolin yumuşak bir sesle, "Ne gördün?" diye sordu.

"Bir sürü şey. Doğru düzgün hatırlamıyorum."

"Hatırlamaya çalış."

"Çok karışıktı... ve ben çok yorgunum. Sen de yorgun olmalısın."

"Hiç değilim Albertine, bu saatten sonra uyumam artık. Biliyorsun, bu saatte eve geldiğimde, en mantıklısı hemen çalışma masama oturmam olur... Hele böyle sabah saatlerinde..." Durakladı. "Ama sen bana rüyanı anlatmayacak mısın?" Kendini gülümsemek için zorladı.

"Birazcık olsun uzanmalısın," dedi Albertine.

Fridolin, bir süre tereddüt etti, sonra onun isteğine uyarak yanına uzandı. Ama ona dokunmamaya gayret etti. 'Aramızda bir kılıç var,' diye düşündü ve daha önce benzer bir durumda kendisinin şakayla karışık böyle imalı bir laf ettiğini hatırladı. İkisi de suskun, gözleri açık yatıyor, birbirlerine olan yakınlıklarını ve uzaklıklarını hissediyorlardı. Bir süre sonra Fridolin başını kolunun üzerine yasladı ve sanki

yüzünün karaltısı dışında da bir şeyler görebilecekmiş gibi, kadına daha dikkatli baktı.

Birden, "Gördüğün şu rüya!" dedi tekrar; Albertine de, onun bunu söylemesini bekliyor gibiydi. Elini adama uzattı; adam onun elini tuttu ve alışkanlıkla, şefkatli olmaktan çok dalgın bir tavırla ince uzun parmağıyla oynamaya başladı. Albertine anlattı:

"Nişanlandığımız yaz, annemlerle oturduğumuz Wörthersee'deki villanın küçük odasını hâlâ hatırlıyor musun?"

Fridolin başını sallayarak evet dedi.

"Rüya benim o odaya girmemle başladı, ama oraya nasıl girdiğimi bilmiyordum, bir aktrisin sahneye çıkışı gibiydi. Bildiğim tek şey vardı, annemler seyahatte oldukları için yalnız başımaydım. Bu beni şaşırtmıştı, çünkü ertesi gün evlenecektik. Ama gelinlik henüz gelmemişti. Yoksa yanılıyor muydum? Emin olmak için gidip dolabı açtım, dolapta gelinlik yerine bir sürü başka elbise duruyordu, aslında bunlar birer kostümdü. Opera kıyafetleri gibi, gösterişli, doğuya özgü kostümler... Şimdi düğün için hangisini giyeyim peki diye düşündüm. O anda dolap birden kapandı ya da yok oldu, hatırlamıyorum. Odanın içi aydınlıktı, ama pencerenin dışında gece ve karanlık vardı. Birden sen belirdin pencerenin önünde, seni buraya kadırga köleleri kürek çekerek getirmişti, son anda onların karanlıkta kayboluşlarını gördüm. Giysilerin çok pahalıydı, altın ve ipekten... Gümüş süslemelerle işlenmiş bir hançerin vardı ve beni kucaklayıp camdan çıkardın. Şimdi benim kıyafetim de muhteşemdi, bir prenses gibiydim, ikimiz de dışarıda, alacakaranlıkta duruyorduk ve zemine yayılmış ince, gri bir sis tabakası ayak bileklerimize kadar yükseliyordu. Buraları iyi biliyorduk: Göl oradaydı, önümüzde dağları, oyuncak evleri andıran dağ evlerini görebiliyordum. Ama biz ikimiz, sen ve ben, süzülüyorduk, yo, sisin üzerinden uçuyorduk ve ben şöyle düşünüyordum:

Demek bizim balayı yolculuğumuz bu. Ama kısa süre sonra uçmayı bıraktık, orman yoluna girip Elisabeth tepesine doğru çıktık ve birden kendimizi dağların tepelerinde, üç yanı ağaçlarla çevrili ve bir tarafında da kayadan bir duvar yükselen bir açıklıkta bulduk. Üzerimizde, gerçekte hiç olmadığı kadar mavi ve geniş, yıldızlarla dolup taşan bir gökyüzü vardı, bu bizim gerdek odamızın tavanıydı. Beni kollarına alıyordun ve çok seviyordun."

"Umarım sen de beni sevmişindir," dedi Fridolin belli belirsiz hain bir gülümsemeyle.

Albertine; "Sanırım senden çok daha fazla," diye ciddiyetle cevap verdi. "Ama, nasıl anlatsam... Birbirimize o kadar sıkı ve şefkatle sarılmamıza rağmen, bu kucaklaşmada, sanki önceden belirlenmiş olduğunu bildiğimiz bir acı vardı. Derken sabah oldu. Çayırlar ışıktan pırıl pırıl ve rengârenkti, bizi çevreleyen orman çiy damlalarıyla ıslanmıştı ve kayadan duvarın üzerinde güneş ışınları titreşiyordu. Ve biz ikimiz yeniden dünyaya, insanların arasına dönmeliydik, hem de hemen. Ama sonra korkunç bir şey oldu. Giysilerimiz yok olmuştu. Tarifsiz bir dehşete kapılmıştım, utancımdan yerin dibine girmek istiyordum, aynı zamanda da sanki bu felaketin suçlusu senmişsin gibi, sana karşı büyük bir öfke duyuyordum; ve bütün bu duygular –dehşet, utanç, öfke– uyanıkken hissedilemeyecek kadar şiddetli ve yoğundu. Sen ise suçlu olduğunun bilinciyle, ikimize elbise bulabilmek için telaşla yokuş aşağı koşmaya başladın. Ve sen uzaklaşınca ben büyük bir rahatlama hissettim. Ne sana acıyordum ne de senin için kaygılanıyordum, sadece yalnız kalabildiğim için mutluydum, neşeyle çayırlarda dolanıyor ve şarkı söylüyordum: Gittiğimiz maskeli baloda duyduğum bir dans melodisiydi bu. Sesim büyüleyiciydi ve aşağıdaki şehirden de duyabilmelerini istedim. O şehri göremiyordum, ama orada olduğunu biliyordum. Bulunduğum yerin çok aşağı-

smdaydı, yüksek duvarlarla çevriliydi; tarif edemeyeceğim, koskoca, fantastik bir şehir. Bir Doğu şehri ya da eski Alman tarzı bir şehir değildi, ama kimi zaman biri, kimi zaman diğeri olabilen, çok uzun zaman önce kaybolup gitmiş bir şehirdi bu. Birden kendimi güneşin altında parlayan çimenlerin üzerine uzanmış yatarken buldum –gerçekte hiç olmadığım kadar güzeldim ve ben o şekilde yatarken, ormandan modern, açık renkte giysiler içinde bir adam, bir beyefendi çıkageldi... Şimdi hatırlıyorum, dün anlattığım Danimarkalı'ya benziyordu bu adam. Kendi yolunda gidiyordu, yanımdan geçerken nazikçe selam verdi, ama benimle daha fazla ilgilenmedi, doğrudan kaya duvara yöneldi ve sanki onu nasıl alt edebileceğini düşünüyormuş gibi, büyük bir dikkatle duvarı incelemeye koyuldu. Ama ben aynı anda seni de görüyordum. Sen, batık şehirde evden eve koşuyordun, dükkândan dükkâna... Kemer altlarından, Türk pazarına benzer yerlerden geçiyordun ve benim için, bulabileceğin en güzel şeyleri satın alıyordun: Elbiseler, iç çamaşırları, ayakkabılar, takılar ve bütün bunları, nasıl oluyorsa bir şekilde küçük, sarı deriden bir çantanın içine sığdırıyordun. Ama göremediğim bir insan kalabalığı tarafından sürekli olarak takip ediliyordun. Onları göremiyor, sadece boğuk, tehditkâr uğultularını duyabiliyordum. Sonra diğer adam yine ortaya çıktı. Hani daha önce kaya duvarın önünde durmuş olan Danimarkalı. Yine ormandan bana doğru geliyordu ve ben, onun bu zaman içerisinde bütün dünyayı dolaştığını biliyordum. Az öncekinden farklı görünmesine rağmen yine de aynıydı. İlkinde olduğu gibi, yine kayadan duvarın önünde duruyordu, yine kayboluyor, sonra yine ormandan çıkıp geliyor, kayboluyor, ormandan çıkıyor; bu durum iki üç ya da yüzlerce kez tekrar etti. Hep aynı kişi ve hep bir başkasıydı, yanımdan her geçişinde selam veriyordu, sonunda nihayet önümde durdu, dikkatle bana baktı, ben daha

önce hiç gülmediğim bir şekilde, baştan çıkarıcı bir kahkahayla gülüyordum, kollarını bana doğru uzattı, kaçmak istiyordum ama başaramıyordum... Ve o yanıma, çimenlerin üzerine çöktü."

Sustu. Fridolin'in boğazı kurumuştu, odanın karanlığında Albertine'in yüzünü ellerinin arasına sakladığını fark etti.

"İlginç bir rüya," dedi. "Bitti mi şimdi?" Kadın, hayır anlamında başını sallayınca da: "Öyleyse anlatsana devamını," dedi.

"O kadar da kolay değil," diye yeniden söze başladı Albertine. "Aslında şimdi anlatacaklarım pek sözlerle ifade edilecek gibi değil. Evet... Sanki sayısız günler ve geceler geçip gidiyor hissine kapılmıştım, ne zaman, ne de mekân duygusu kalmıştı, zaten artık bulunduğum yer de orman ve kayalıkla çevrili olan bir açık alan değildi, geniş, uçsuz bucaksız, bütün sınırları ufuk çizgisi içinde kaybolan rengârenk bir alandı bu. Ben de epey –ne tuhaf, şu "epey" sözcüğü!– epey bir süredir o adamla yalnız değildim. Ama bizim dışımızda, üç mü, on mu, yoksa binlerce çift mi vardı, onları görebiliyor muydum, bazılarını duyabiliyor muydum, sadece birine mi aittim, yoksa başkalarının da olabilir miydim, bunları bilmiyorum. Ama tıpkı daha önceki dehşet ve utanç hissinin, uyanıkken hayal edebileceğimin çok ötesinde olması gibi, rüyada hissettiğim bu kendini koyvermişliğe, bu özgürlüğe, bu mutluluğa, bilinçli varoluşumuzda denk düşecek hiçbir şey olmadığını fark ettim. Ve bütün bunlar olurken senin ne yaptığını da her an biliyordum. Evet, seni görüyordum, askerler tarafından –galiba aralarında din adamları da vardı– yakalandığını görebiliyordum; adamın biri, dev gibi bir adam ellerini bağlıyordu ve ben senin idam edileceğini biliyordum. Hiçbir acıma ya da dehşet hissetmeden, mesafeli bir şekilde, çok uzaktan biliyordum bunu. Seni bir avluya götürüyorlardı, kale avlusuna benzer bir yere. Orada ellerin

arkadan bağlanmış, çırılçıplak duruyordun. Başka bir yerde olmama rağmen, benim seni gördüğüm gibi, sen de beni görüyordun; beni kollarına alan adamı da, diğer bütün çiftleri de görüyordun ve bana sarılan adamla ikimiz, beni köpükleriyle saran o çıplaklık denizinin sadece tek bir dalgasıydık. Sen kale avlusunda dururken, yüksek kemerli bir pencerede, kırmızı perdelerin arasından, üstünde erguvan renkli bir kaftan ve başında kıymetli taşlarla bezeniniş bir taç olan genç bir kadın göründü. Bu ülkenin prensesiydi o. Sana sert ve sorgulayıcı gözlerle bakıyordu. Sen orada yalnız başına duruyordun, diğerleri, o kadar çoktular ki, yanlara, duvar diplerine çekilmişlerdi. Etrafta hainçe konuşmaların, tehlikeli mırıldanışların dolaştığını duyuyordum. O sırada prenses pencereden aşağı eğildi. Ortalık sessizleşti ve prenses, sanki seni yanına çağırır gibi bir işaret yaptı; ben onun seni affetmeye karar verdiğini anladım. Ama sen onun bakışını görmedin ya da görmek istemedin. Ama bir an sonra, hâlâ ellerin bağlı olarak, ama siyah bir pelerin içinde onun karşısında duruyordun; bir odada falan değil, havadaydın, sanki uçuyordun. Prenses, elinde bir parşömen kâğıdı tutuyordu, senin ölüm fermanın yazılıydı orada. Suçun ve neden idam cezasına çarptırıldığın. Sana –kelimeleri duymadığım halde ne dediğini biliyordum– onun sevgilisi olmaya hazır olup olmadığını soruyordu ve kabul ettiğin takdirde idam kararını kaldıracağını söylüyordu. Sen hayır anlamında başını salladın. Bütün tehlikelere rağmen sonsuza kadar bana sadık kalmak zorunda olduğun için bu kararına hiç de şaşırmamıştım ve zaten böyle olması da gerekiyordu. Bunun üzerine prenses omuz silkti, boşluğa doğru el salladı ve birden sen yerin altındaki bir mahzende belirdin, kimlerin tuttuğunu görmediğim kamçılar ıslık çalarak üzerine iniyordu. Her tarafından oluk oluk kan akıyordu, aktığını görüyordum, buna hiç şaşırmasam da kendi zalimliğimin

farkındaydım. Şimdi prenses sana doğru geliyordu. Çözülmüş saçları çıplak bedenini sarmalıyordu, tacı iki eliyle tutmuş sana uzatıyordu ve ben onun Danimarka'da bir sabah bir sahil barakasının terasında çırılçıplak halde gördüğün kız olduğunu biliyordum. Tek kelime etmiyordu, ama burada olmasının nedeni, evet, hatta sessiz kalmasının nedeni onun kocası ve bu ülkenin hükümdarı olup olmayacağını öğrenmekti. Ve sen bunu da reddettiğinde birden kayboluverdi; bense aynı anda senin için bir çarmıh hazırladıklarını görüyordum; aşağıya, kalenin avlusuna değil, benim diğer bütün çiftlerin arasında sevdiğim birinin kollarında yattığım, o çiçeklerle dolup taşan uçsuz bucaksız çayırda dikiyorlardı onu. Seni, tarihi sokaklardan tek başına geçerken görüyordum, peşinde muhafız falan yoktu; ama ben senin yolunun önceden belirlenmiş olduğunu ve bundan kaçamayacağını biliyordum. Sonra ormanlık patikadan, yokuş yukarı tırmanmaya başladın. Seni sabırsızlıkla bekliyordum ama içimde herhangi bir acıma duygusu yoktu. Vücudun, artık kanaması durmuş kamçı izleriyle doluydu. Giderek daha yukarılara tırmanıyordun, patika genişliyordu, orman her iki yana açılıyordu ve sen, çayırlığın kenarında, akıl almaz, müthiş bir uzaklıkta duruyordun. Ama yine de, sanki isteğimi yerine getirdiğini belirten, ihtiyacım olan her şeyi –elbiseler, ayakkabılar ve takılar– getirdiğini bildiren, gülen gözlerle selamladın beni. Bense senin davranışını fazlasıyla budalaca ve anlamsız buluyordum, içimden yüzüne gülmek ve seninle alay etmek geliyordu; sırf bana sadık kalabilmek uğruna prensesin teklifini geri çevirip bu kadar işkenceye katlandıktan sonra korkunç bir ölüme razı olarak buraya geldiğin için yapmak istiyordum bunu. Sana doğru koştum ve sen de yürüyüşünü giderek hızlandırdın –sonra ben havada süzülmeye başladım, ardından sen... Aniden birbirimizi gözden kaybettik ve ben, birbirimizin yanından geçip hızla uzaklaştığı-

mızı fark ettim. O zaman, en azından, seni çarmıha gerdikleri anda gülüşümü duymanı istedim... Ve böylece, olabildiğince tiz ve yüksek bir sesle güldüm. İşte bu gülüştü Fridolin, beni uyandıran işte bu gülüştü."

Kadın sustu ve hiç kıpırtısız öylece kaldı. Adam da kıpırdamıyor ve tek kelime etmiyordu. Şu anda yapılacak her şey, söylenecek her kelime, soluk, yalan ve korkakça görünecekti. Albertine anlatmayı sürdürdükçe, o ana kadar yaşadıkları, Fridolin'e daha da gülünç ve önemsiz görünmüştü. Böylece, başladıklarını sonuna kadar götürmeye ve sonra da yaşadıklarını bütün ayrıntısıyla Albertine'e anlatarak, rüyasında onun sadakatsiz, acımasız ve ihanet eden kimliğini ortaya çıkarmış olan ve şimdi bir zamanlar hissettiği sevgiden çok daha şiddetli bir nefret beslediği bu kadına, bunun bedelini ödetmeye yemin etti.

O anda, onun parmağını hâlâ tutmakta olduğunu ve bu kadından nefret etmeye ne kadar kararlı olsa da, bu ince, serin ve o kadar yakın parmağa karşı, bildik, ama biraz daha fazla acı içeren bir şefkat duyduğunu fark etti ve bu alışkın olduğu eli bırakmadan önce, elinde olmadan, evet, hatta hiç istemeyerek, ona hafif bir öpücük kondurdu.

Albertine gözlerini hâlâ açmamıştı, Fridolin kadının ağzının, alnının, bütün yüzünün mutlulukla aydınlanan, masum bir ifadeyle gülümsediğini görür gibi oldu; onun üzerine eğilip alnına bir öpücük kondurmak için, kendisinin de bir anlam veremediği, dayanılmaz bir istek duydu. Ancak bu isteğinin, son saatlerde yaşadığı kafa karıştırıcı olayların getirdiği anlaşılabilir yorgunluktan kaynaklandığına ve bu yorgunluğun şu anda, evliliğin yanıltıcı atmosferinin etkisiyle, özlemin körüklediği bir şefkat biçimine büründüğüne kendini inandırdı.

Ama şu an içinde bulunduğu durum ve ilerleyen saatlerde vereceği karar ne olursa olsun, şimdi yapılması gereken en önemli şey, bir süreliğine de olsa uy-

kuya ve unutmaya sığınmaktı. Annesinin öldüğü gece bile uyumuştu, derin ve deliksiz bir uyku uyumuştu hem de... Şimdi niye uyuyamasındı? Tekrar uykuya dalmış görünen Albertine'in yanına uzandı. 'Aramızda bir kılıç var,' diye düşündü yeniden. Ve sonra: 'Burada yan yana iki can düşmanı gibi yatıyoruz.' Ama sadece laftı bu.

❖VI❖

Fridolin hizmetçinin sabah yedide kapıyı hafifçe tıklatmasıyla uyandı. Albertine'e şöyle bir baktı. Her zaman olmasa da bazen Albertine de bu sesle uyanırdı. Bugün hareketsiz, hatta hiç kıpırdamadan uyumaya devam ediyordu. Fridolin hızla hazırlandı. Gitmeden önce küçük kızını görmek istedi. Kızı beyaz yatağında, küçük elleri bütün çocuklarınki gibi yumuk yumuk, huzurla uyuyordu. Fridolin onu alnından öptü. Ve yine parmak uçlarına basarak, Albertine'in hâlâ kıpırdamadan uyuduğu yatak odasının kapısına yaklaştı sessizce. Sonra çıktı. Siyah doktor çantasında özenle sakladığı rahip cüppesi ve haçlı şapkası vardı. Günün programını dikkatle, hatta kılı kırk yararak hazırlamıştı. İlk sırada, çok yakında oturan ağır hasta bir avukatı ziyaret etmek vardı. Fridolin onu dikkatle muayene etti, durumunu biraz düzelmiş buldu, memnuniyetindeki içtenliği gösteren bir gülümsemeyle ona, her zamanki ilaçların yer aldığı bir reçete yazdı. Ardından zaman kaybetmeden, dün akşam bodrum katında Bülbül'ün piyano çaldığı binaya gitti. Lokal henüz açılmamıştı ama yukarıdaki kafede çalışan kasiyer, Bülbül'ün Leopoldstadt'ta küçük bir otelde kaldığını biliyordu. On beş dakika sonra Fridolin otelin önündeydi. Yıkık dökük bir handı burası. Koridor, havalandırılmamış yatak, yanık yağ ve hindiba kahvesi kokuyordu. Polis tarafından sorguya çekilmeye alışkın, gözlerine kan oturmuş, serseri bakışlı, hırpani bir adam, zorluk çıkarmadan kendisine bilgi verdi. Bay Bülbül'ün bu sabah saat

beşte, belki de tanınmamak için bilinçli olarak yüzlerini atkılarıyla örtmüş olan iki beyle birlikte arabayla geldiğini söyledi. Bülbül odasına çıktığında o iki bey onun son dört haftalık hesabını kapatmıştı; yarım saat sonra hâlâ aşağı inmeyince de beylerden biri bizzat gidip onu aşağı indirmiş ve sonra da Kuzey Garı'na doğru yola çıkmışlardı. Bülbül ona çok telaşlı görünmüştü –evet, onun gibi güven veren bir beyefendiye neden bütün hakikati söylemesindi ki– kapıcıya gizlice bir pusula vermeye çalışmış, ama o iki bey buna engel olmuştu. Bay Bülbül'e gelecek olan mektuplar –iki bey böyle demişti– bu işle görevlendirecekleri biri tarafından alınacaktı. Fridolin oradan ayrıldı, kapıdan çıkarken, doktor çantasının yanında olduğuna seviniyordu; böylelikle onun otel müşterilerinden biri değil, bir görevli olduğunu düşüneceklerdi. Demek ki, şimdilik Bülbül'ün kendisine bir faydası olamayacaktı. Gerçekten dikkatli davranmışlardı ve büyük bir ihtimalle de bunun için haklı nedenleri vardı.

Şimdi kostüm kiralayan dükkâna gidiyordu. Kapıyı açan, Bay Gibiser'in kendisiydi. "İşte, kiraladığım kostümü iade etmeye geldim ve mümkünse hesabımı kapatmak istiyorum," dedi Fridolin. Bay Gibiser makul bir fiyat söyledi, parayı aldı, hesabı deftere geçirdi ve çalışma masasından ayrılmaya niyeti yokmuş gibi görünen Fridolin'e baktı.

"Gelmemin bir başka nedeni de," dedi Fridolin bir soruşturma memuru edasıyla, "sizinle kızınız küçük hanım hakkında iki çift laf etmek."

Bay Gibiser'in bir an için burun kanatları seğirdi; rahatsız mı olmuştu, alay mı ediyordu, yoksa sinirlenmiş miydi, tam anlaşılmıyordu.

Yine ifadesiz bir ses tonuyla, "Beyefendi ne demek istiyorlar?" diye sordu.

Fridolin bir eliyle masanın üzerine yaslanarak, "Dün, küçük hanımın akli dengesinin pek yerinde olmadığını söylemiştiniz. Kendisiyle karşılaştığımız

zamanki durum da, bu tahmini doğrular gibiydi. Ve ister istemez ben de o tuhaf sahneye şahit olduğuma göre Bay Gibiser, onu bir doktora göstermenizi tavsiye etmek isterim."

Gibiser, elinde tuttuğu upuzun tüy kalemi döndürerek Fridolin'i küstah bakışlarla, tepeden tırnağa şöyle bir süzdü.

"Belki de sayın doktor bey, bu muayeneyi bizzat kendisi yapacak kadar hayırseverdirler?"

Fridolin sert ve boğuk bir sesle, "Söylemediğim sözleri söylemişim gibi ifade etmenizden hiç hoşlanmadım," diye cevap verdi.

O an, arka odalara bağlanan kapı açıldı ve içerden, frakının üzerine önü açık pardösüsünü geçirmiş olan genç bir beyefendi çıktı. Fridolin bunun dün geceki yargıçlardan biri olduğunu hemen anladı. Adamın Beyaz Palyaço'nun odasından çıktığı kesindi. Fridolin'i fark edince sanki bir an mahcup oldu, ama hemen kendini toparladı, Gibiser'i eliyle şöyle bir selamladı, sonra çalışma masasının üzerinde duran çakmağı alıp bir sigara yaktı ve çıkıp gitti.

"Şimdi anladım," dedi Fridolin küçümser bir ifadeyle dudak bükerek; ağzında acımsı bir tat vardı.

"Beyefendi ne demek istiyorlar?" diye sordu Gibiser son derece rahat bir tavırla.

Fridolin gözlerini yargıcın çıkıp gittiği kapıdan diğer kapıya doğru çevirerek, "Demek polis çağırmaktan vazgeçtiniz Bay Gibiser," dedi.

Gibiser soğukkanlılıkla, "Başka bir uzlaşma yolu bulundu, doktor bey," dedi ve bir toplantı bitmiş gibi ayağa kalktı. Fridolin gitmek üzere döndü, Gibiser nezaketle kapıyı açtı ve ifadesiz bir yüzle: "Doktor beyin tekrar bir ihtiyaçları olursa... Bunun ille de rahip cüppesi olması da gerekmez..."

Fridolin kapıyı arkasından şiddetle çarparak çıktı. Kendisinin de gereksiz bulduğu bir öfkeyle, 'Bu işi de hallettik,' diye düşündü. Merdivenlerden hızla indi,

sonra pek de acele etmeden polikliniğe gitti ve öncelikle evini arayarak, herhangi bir hasta yakını tarafından çağırılmış mı, postadan bir şey gelmiş mi ve yeni bir şey var mı diye sordu. Hizmetçi kız daha söyleyeceklerini yeni bitirmişti ki telefona Albertine geldi ve Fridolin'e merhaba dedi. Hizmetçi kızın söylediği her şeyi bir kez daha tekrarladı ve sonra da çok doğal bir tavırla, daha yeni kalktığını, şimdi de çocukla birlikte kahvaltı edeceğini söyledi. "Onu benim için öp," dedi Fridolin, "size afiyet olsun."

Albertine'in sesini duymak ona iyi gelmiş ve tam da bu yüzden telefonu hemen kapatmıştı. Aslında Albertine'e bugün öğleden önce ne yapmayı planladığını da sormak istemişti, ama bu onu niye ilgilendirsindi ki? Hayatları görünürde nasıl devam ederse etsin, kalbinin derinliklerinde onunla olan hesabını kapamıştı artık. Sarışın hemşire, paltosunu çıkarmasına yardım etti ve sonra ona beyaz doktor önlüğünü uzattı; bu sırada da, kendisiyle ilgilenilip ilgilenilmediğine aslında aldırış etmeyen bütün hemşireler gibi hafifçe gülümsüyordu.

Fridolin, birkaç dakika sonra hasta koğuşundaydı. Başhekim bir konsültasyona katılmak zorunda olduğu için acilen gitmesi gerektiğini ve asistanların viziteye onsuz çıkabileceklerini bildirmişti. Fridolin, arkasında öğrencilerle hastaları dolaşırken, reçete yazarken, yardımcı doktorlar ve hastabakıcılarla mesleki konuşmalar yaparken, neredeyse mutluluk denebilecek bir duygu hissediyordu. Bir sürü yeni haber vardı. Tesviyeci kalfası Karl Röder gece ölmüştü. Otopsi, öğleden sonra saat dört buçuktaydı. Kadınlar koğuşunda bir yatak boşalmış, ama yerine hemen yeni bir hasta gelmişti. On yedi numaralı yatakta yatan kadını cerrahi bölüme nakletmek zorunda kalmışlardı. Arada personelle ilgili sorunlara da değiniliyordu. Göz bölümünün başına kimin getirileceğine öbür gün karar verilecekti: Daha dört yıl öncesine kadar Stell-

wag'da ikinci asistan olarak çalışan ve şu sıralar Marburg'da profesör olan Hügelmann'ın şansı yüksekti. 'Hızlı bir yükseliş,' diye düşündü Fridolin. 'Beni nasıl olsa doçent olmadığım için, herhangi bir bölümün başına getirmezler. Artık çok geç. Ama neden geç olsun ki?' Bilimsel çalışmalara tekrar başlamalı ya da yarım bırakılan bazı konular üzerine yeniden ve daha ciddi eğilmeliydi. Özel muayenehane, kendine ayıracak yeterli zamanı bırakıyordu insana.

Doktor Fuchstaler'e ayakta tedavi ünitesinin idaresini üstlenmesini rica ederken, aslında Galitzinberg'e gitmek yerine burada kalmayı tercih ettiğini düşünüyordu. Ama, bu yapılmalıydı. Bu konuda yalnızca kendine karşı sorumlu değildi çünkü. Bu meselenin peşi bırakılamazdı; bugün halletmesi gereken bir sürü de iş vardı ayrıca. İşleri sağlama almak için, akşam vizitesini de şimdiden doktor Fuchstaler'e devretmeye karar verdi. En dipteki yatakta yatan üst solunum yolları enfeksiyonundan muzdarip genç kız ona gülümsüyordu. Bu daha geçenlerde, muayene sırasında göğüslerini büyük bir güvenle Fridolin'in yanağına dayamış olan genç kızdı. Fridolin onun bakışına ters bir bakışla cevap verdi ve alnını kırıştırarak arkasını döndü. 'Hepsi aynı bunların,' diye düşündü, 'Albertine'in de onlardan farkı yok; hatta o hepsinden kötü. Ondan ayrılacağım. Aramızın bir daha düzelmesi mümkün değil artık.'

Merdivenlerde, cerrahi bölümden bir meslektaşıyla biraz sohbet etti. Bu gece onların bölümüne sevk edilen kadının durumu nasıldı? O, ameliyatı pek gerekli görmüyordu. Histolojik araştırma sonuçlarını ona da bildirirlerdi herhalde?

"Elbette, değerli meslektaşım."

Köşeden bir araba tuttu. Aldığı notlardan yararlanmak için defterini çıkardı; faytoncunun karşısında, nereye gideceğine o anda karar veriyormuş gibi numara yapması gülünçtü gerçekten de. "Ottak-

ring'e," dedi sonra, "Galitzinberg'in karşısındaki yol. Nerede duracağınızı ben size söyleyeceğim."

Arabada giderken, güzel kurtarıcısını bunca süre aklına getirmediği için, acıyla ve özlemle karışık bir suçluluk duygusu çöktü üzerine. Acaba evi bulabilecek miydi? Eh, bu o kadar da zor olmazdı herhalde. Önemli olan, daha sonra ne yapacağıydı. Polise mi bildirecekti? Ama bu, kendini onun için feda etmeye razı olan, ya da en azından buna niyetlenen kadın için kötü sonuçlar da doğurabilirdi. Yoksa özel dedektif mi tutmalıydı? Bunu da pek tatsız buldu ve kendine yakıştıramadı. Peki başka ne yapabilirdi? Bu konuda doğru düzgün bir araştırma yürütmek için yeterince zamanı olmadığı gibi, bunu nasıl yapacağını da bilmiyordu üstelik. Gizli bir cemiyet mi? Evet, gizli olduğu besbelliydi. Ama orada bulunanların hepsi bir şekilde birbirini tanıyordu işte! Belki aristokrat sınıfa mensuptular, belki de saraydan birileriydiler? Bu tür muzipliklerin altından çıkabilecek bazı arşidükler geldi aklına. Peki ya hanımlar? Muhtemelen... randevu evlerinden toplanmışlardı. Gerçi bu da kesin değildi ya. Kesin olan bir şey varsa, o da özenle seçilmiş olduklarıydı. Peki ya onun için kendini feda eden kadın? Feda eden mi? Niye sürekli onun kendini feda ettiğine kendini inandırmak istiyordu ki? Tam bir komedi. Orada olup bitenler, bir komediden başka bir şey değildi. Aslında bu kadar ucuz kurtulduğuna sevinmeliydi. Evet, gerçekten de gardını düşürmemişti. Kavalyeler onun hafife alınamayacak biri olduğunu anlamış olmalıydılar. Ve elbette o kadın da bunu fark etmişti. Belki de o kadın, kendisini bütün o arşidüklere –ya da onlar her ne idiyse onlara– tercih etmişti, kim bilir...

Liebhartstal'in sonunda, yokuşun belirgin şekilde dikleştiği yerde indi ve bir önlem olarak arabayı gönderdi. Gökyüzü soluk maviydi, küçük beyaz bulutlar

uçuşuyordu ve güneş ilkbahar sıcaklığıyla her yeri ısıtıyordu. Arkasına baktı; şüphelenecek bir şey görünmüyordu ortada. Ne bir araba ne de yaya. Ağır ağır yokuşu tırmanmaya başladı. Paltosu ağır gelmeye başladığı için çıkarıp omzuna aldı. Yolun sağa saptığı, gizemli eve doğru gidiyor olması gereken yere geldi; kaçırmasına imkân yoktu; yol bayır aşağı iniyordu, sadece dün gece hissettiği kadar eğimli değildi. Sessiz bir sokak... Bahçelerden birinde gül ağaçlarının etrafı samanla kaplanmıştı, bir sonraki bahçede bir çocuk arabası gördü; mavi örme kıyafetler giymiş bir oğlan çocuğu deli gibi koşturuyor; evin alt katındaki bir pencereden de genç bir kadın gülerek onu seyrediyordu. Sonra boş bir arsaya geldi, ardından etrafı çitlerle çevrili, bakımsız bir bahçe, sonra bir villa, ardından bir çayırlık alan ve işte... Bundan emindi, aradığı ev buydu. Hiç de büyük ya da gösterişli bir ev değildi, tek katlı, ampir tarzında ve muhtemelen daha yeni restore edilmiş mütevazı bir villaydı bu. Pencerelerdeki yeşil jaluzilerin hepsi indirilmişti, villada birilerinin yaşadığına dair hiçbir belirti yoktu. Fridolin etrafına bakındı. Sokakta da kimseler görünmüyordu; sadece epey aşağıda iki oğlan, kollarının altında kitaplarla yürüyordu. Bahçe kapısının önünde durdu. Peki şimdi ne olacaktı? Gezinerek geri mi dönmeliydi? Bu çok saçma olurdu. Zilin nerede olduğuna bakındı. Peki kapı açılırsa ne diyecekti? Çok basit: Mesela, bu güzel evi yazın kiraya vermeyi düşünüyorlar mı diye sorabilirdi. Tam da o anda evin kapısı kendiliğinden açıldı, gündüz üniformalarını giymiş yaşlı bir uşak, evden çıkıp dar bahçe yolunu geçerek ağır adımlarla bahçe kapısına doğru geldi. Elinde bir mektup tutuyordu; mektubu, hiçbir şey söylemeden demir parmaklıkların arasından, kalbi hızla çarpan Fridolin'e doğru uzattı.

Fridolin kekeleyerek, "Bu bana mı?" diye sordu. Uşak başıyla onayladı, sonra arkasını dönüp yürüdü

ve evin kapısı arkasından kapandı. 'Bu da ne demek oluyor?' diye düşündü Fridolin. Nihayet o kadından bir... Belki de bu ev onundu. Hızla geri dönüp sokaktan yukarı doğru çıktı; zarfın üzerine dik, asil harflerle kendi adının yazılmış olduğunu ancak o anda fark etti. Köşeye varınca mektubu açtı, içindeki katlanmış kâğıdı açtı ve okudu: "Size hiçbir yararı olmayacak araştırmalarınıza bir son verin ve bunu ikinci bir uyarı olarak değerlendirin. Sizin adınıza, başka bir uyarıya gerek kalmayacağını temenni ediyoruz." Kâğıdı aşağı indirdi.

Bu mesaj onu her bakımdan hayal kırıklığına uğratmıştı: ne kadar budalaca da olsa, bambaşka şeyler beklemişti. Yine de mesajda çekingen ve bütünüyle sertlikten yoksun bir üslup hâkimdi. Bu haberi yollayan kişilerin kendilerini hiçbir şekilde güvende hissetmedikleri besbelliydi.

İkinci bir uyarı mı? Nasıl yani? Ah tabii, ilk uyarı o gece yapılmıştı. Ama neden son değil de ikinci uyarı? Cesaretini bir kere daha mı sınamak istiyorlardı? Onu bir sınavdan daha mı geçireceklerdi? Peki adını nereden biliyorlardı? Aslında bu çok da zor sayılmazdı, büyük ihtimalle Bülbül'ü konuşmaya zorlamışlardı. Kaldı ki zaten –kendi dalgınlığına, elinde olmadan güldü– kürkünün astarında adının baş harfleri ve adresi işliydi.

Her ne kadar daha öncesine göre pek fazla yol almış olmasa da, mektup onu, nedenini pek bilmese de, genel olarak rahatlatmıştı; özellikle de hayatından endişe ettiği kadının hâlâ yaşadığından ve dikkatle, akıllıca işe koyulursa, onu bulmayı bir tek kendisinin başaracağından emindi artık.

Biraz da aldatıcı olduğunu hissettiği bir rahatlama duygusuyla yorgun argın eve vardığında, Albertine ile çocuk öğle yemeğini yemişlerdi bile, ama yine de o yemeğini yerken Fridolin'e eşlik ettiler. İşte, dün gece rüyasında onu çarmıha gererlerken kılı bi-

le kıpırdamayan kadın, şimdi melek gibi bir bakışla, ev kadını ve anne havasında karşısında oturuyordu ve Fridolin şaşkınlıkla, ona karşı en ufak bir nefret duymadığını fark etti. Yemeğinin tadını çıkardı, biraz tedirgin olmasına rağmen keyfi yerindeydi ve kendine özgü tavrıyla, Albertine'e, işiyle ilgili küçük olaylardan bahsetti; özellikle de, her zaman yaptığı gibi, personelle ilgili ayrıntılı bilgiler verip bu konudaki gelişmeleri anlattı. Hügelmann'ın atanacağına kesin gözüyle baktığını ve kendisinin bilimsel çalışmalarına yeniden ve daha büyük bir azimle sarılmaya kararlı olduğunu söyledi. Albertine onun bu ruh halini bildiği gibi, bunun fazla sürmeyeceğini de biliyordu ve hafif gülümsemesi, onun bu konudaki şüphelerini ele veriyordu. Fridolin heyecanlanmıştı, Albertine sakinleştirmek istercesine, yumuşak bir hareketle onun saçlarını okşadı. Fridolin hafifçe ürperdi ve çocuğa doğru dönerek, alnını başka üzücü temaslardan kurtardı. Küçüğü kucağına aldı ve tam onu dizlerinde sallamaya başlamıştı ki, hizmetçi kız içeri girip birkaç hastasının kendisini beklediğini bildirdi. Fridolin kurtulmuş gibi ayağa fırladı; laf olsun diye Albertine ile çocuğun bu güneşli öğle saatlerinde bir yürüyüş yapmalarının iyi olabileceğini söyleyip muayene odasına geçti.

Sonraki iki saat boyunca altı eski, iki de yeni hastasıyla ilgilendi. Kendini tamamen işine vermişti: Hastaları muayene etti, notlar aldı, reçeteler yazdı –ve uykusuz geçirdiği neredeyse iki geceden sonra, kendini bu kadar formda ve zinde hissettiğine sevindi.

Hasta kabulleri bittiğinde, her zamanki gibi gidip karısıyla çocuğu ne yapıyorlar diye bir baktı ve memnuniyetle, biraz önce annesinin Albertine'e misafir geldiğini ve çocuğunun da dadısıyla Fransızca çalışmakta olduğunu gördü. Ancak merdivenlerden inerken, bütün bu düzenin, bu ölçülülüğün, varlığının onlara verdiği güven duygusunun yalnızca görünüş-

ten ibaret olduğu ve aslında koca bir yalandan başka bir şey olmadığı düşüncesi yeniden aklına takıldı.

Öğleden sonraki viziteleri iptal etmiş olduğu halde, karşı konulmaz bir şey onu servise çekti. Öncelikle ilgilenmeyi düşündüğü bilimsel çalışmalarla ilgili iki vaka onu bekliyordu ve bir süreliğine oraya gidip, hastalarla, şimdiye kadar olduğundan çok daha dikkatli bir biçimde ilgilendi. Ardından şehir merkezinde bir hasta ziyaretine gitmesi gerekiyordu; böylece, Schreyvogel Sokağı'ndaki eski evin önünde durduğunda, saat akşamın yedisi olmuştu. Başını kaldırıp Marianne'ın penceresine baktığında, genç kızın, geçen zamanla solup gitmiş olan görüntüsü, herkesinkinden daha da güçlü olarak canlandı gözünde. Evet; aradığı her şey burada vardı. Fazla bir zahmete girmeden, intikam oyununa buradan başlayabilirdi; burada herhangi bir güçlükle karşılaşmayacaktı, herhangi bir tehlike de söz konusu değildi ve belki de başkalarını korkutabilecek olan damada ihanet fikri, onu artık adeta tahrik ediyordu. Evet işte, ihanet etmek, aldatmak, yalan söylemek, numara yapmak, her fırsat bulduğunda oyun oynamak... Marianne'ı, Albertine'i, o iyi yürekli Doktor Roediger'i ve bütün herkesi kandırmak; bir tür ikili hayat sürdürmek, bir yandan çalışkan, güvenilir, geleceği parlak bir doktor, uslu koca ve aile babası olarak yaşarken, diğer yandan, keyfine göre, canı nasıl isterse, çirkef, baştan çıkarıcı, herkesi, erkekleri olduğu kadar kadınları da parmağında oynatan bir kinik olmak... Şu anda bu düşünce ona müthiş bir haz veriyordu ve bunun en güzel yanı da Albertine çoktandır sakin ve huzurlu bir evlilik hayatı sürdürdüğüne inanırken, ona bütün günahlarını soğukkanlılıkla, gülerek itiraf etmek ve böylece karısının kendisine rüyasında acımasızca yaptığı kötülüklerin intikamını almak olacaktı.

Evin girişinde kendisine masum bir ifadeyle, içtenlikle elini uzatan Doktor Roediger'le karşılaştı.

"Bayan Marianne nasıllar?" diye sordu Fridolin. "Biraz olsun toparlanabildi mi?"

Doktor Roediger omuz silkti. "Buna uzun zamandır hazırlıklıydı zaten doktor bey. Yine de bugün öğle saatlerinde cenazeyi almaya geldiklerinde..."

"Ah, o iş de oldu mu?"

Doktor Roediger başıyla onayladı. "Yarın öğleden sonra saat üçte defnedilecek... "

Fridolin başını öne eğdi. "Herhalde içeride... Bayan Marianne'ın akrabaları vardır?"

"Artık değiller," diye cevap verdi Doktor Roediger, "şu anda yalnız. Eminim sizi bir kez daha görmekten mutluluk duyacaktır doktor bey. Yarın annem ve ben Marianne'ı Mödling'e götüreceğiz..." Ve Fridolin'in soru soran saygılı bakışlarını görünce de, "Annemlerin orada küçük bir evi var," diye ekledi. "Hoşça kalın, doktor bey. Daha halletmem gereken bir sürü iş var. Böyle bir olay... Ne çok iş çıkarıyor. Umarım döndüğümde burada olursunuz." Ve binanın kapısından sokağa çıktı.

Fridolin bir an tereddüt etti, sonra ağır adımlarla merdivenlerden çıkmaya başladı. Zili çaldı; kapıyı açan Marianne'ın kendisiydi. Siyahlar giyinmişti. Boynunda, Fridolin'in daha önce görmediği siyah kehribar taşlı bir kolye vardı. Kızın yüzü hafifçe kızardı.

"Beni çok beklettiniz," dedi zayıf bir gülümsemeyle.

"Kusura bakmayın, normalden yoğun bir gün geçirdim."

Onu takip etti, şimdi yatağın boş durduğu cenaze odasından geçerek, dün beyaz üniformalı teğmenin resmi altında saray müşavirinin ölüm raporunu yazdığı yan odaya girdiler. Yazı masasının üzerinde kısık bir ışıkla yanan lamba, etrafı hafifçe aydınlatıyordu. Marianne ona oturması için siyah deri döşemeli divanı gösterdi, kendisi de onun karşısına, masanın başına oturdu.

"Az önce koridorda Doktor Roediger'le karşılaştım. Demek hemen yarın şehir dışına çıkıyorsunuz?"

Marianne sanki bu soruyu soruşundaki soğuk tavra şaşırmış gibi bakıyordu ona ve Fridolin neredeyse acımasız bir sesle, "Bence bu yapılacak en iyi şey," deyince de omuzları düştü. Ve Fridolin, ifadesiz bir sesle, temiz havanın ve yeni bir çevrenin ona ne kadar iyi geleceği konusunda bir şeyler söyledi.

Marianne kıpırdamadan oturuyor, gözyaşları yanaklarından aşağı süzülüyordu. Adam ona karşı bir şey hissetmeden, daha çok sabırsızlıkla baktı; genç kızın belki de bir dakika sonra ayaklarına kapanıp dünkü itirafını tekrarlayacağı düşüncesi, içini korkuyla doldurdu. Kızın sustuğunu görünce birden ayağa kalktı. "Çok üzgünüm Matmazel Marianne..." Saate baktı.

Genç kız başını kaldırdı, Fridolin'e baktı. Bu arada gözyaşları akmaya devam ediyordu. Adam ona bir iki güzel söz söylemek istedi, ama bunu yapabilecek durumda değildi.

"Herhalde orada birkaç gün kalırsınız," dedi zorlama bir tavırla. "Umarım, beni haberdar edersiniz... Ayrıca Doktor Roediger yakın zamanda evleneceğinizi söyledi. İzninizle ben de sizi şimdiden tebrik etmek istiyorum."

Genç kız kıpırdamıyordu, tebrikleri, vedalaşmayı duymamış gibiydi. Adamın uzattığı eli tutmadı, Fridolin, neredeyse sitemli bir sesle, "Pekâlâ... Nasıl olduğunuz konusunda beni haberdar edeceğinizi umuyorum," dedi. "Hoşça kalın Matmazel Marianne." Genç kız taş kesilmiş gibi, öylece oturuyordu. Fridolin yürüdü, sanki ona kendisini geri çağırması için son bir şans verir gibi bir saniye kadar kapıda bekledi, ama Marianne tersine başını başka yöne çevirdi, bunun üzerine Fridolin kapıyı arkasından kapattı. Koridora çıkınca pişmanlığa benzer bir şey hissetti. Bir an için geri dönmeyi düşündü, ama son-

ra bunun her şeyden önce çok gülünç kaçacağını fark etti.

Peki ya şimdi ne olacaktı? Eve mi? Başka nereye olabilir ki! Nasıl olsa bugün yapabileceği başka bir şey kalmamıştı. Peki yarın? Ne? Ve nasıl? Ne kadar da beceriksiz ve çaresizdi, her şey ellerinin arasından nasıl da kayıp gidiyordu; hiçbir şey gerçek değilmiş gibi geliyordu ona, evi, karısı, çocuğu, işi bile, hatta böyle birbiri ardına kafasına üşüşen düşüncelerle, akşam vakti mekânik hareketlerle yolda yürüyen kendisi bile.

Belediye binasının kulesindeki saat yedi buçuğu gösteriyordu. Aslında saatin de önemi yoktu; zaman bütün gereksizliğiyle karşısında duruyordu. Hiçbir şey, hiç kimse onu ilgilendirmiyordu. İçten içe kendine acıyordu. Önceden bir plan yapmadan, öyle birdenbire, herhangi bir tren istasyonuna gidip nereye olursa olsun bir yolculuğa çıkmayı düşündü, onu tanıyan herkesin gözünde kaybolmak, yabancı bir yerde tekrar ortaya çıkmak ve hayatına farklı biri, iyi bir insan olarak yeniden başlamak istedi. Psikiyatri kitaplarından bildiği, çifte yaşam diye de adlandırılan bazı acayip hastalık vakalarını düşündü: Bir insan birden kurulu düzenini bırakıp ortadan kayboluyor, aylar, hatta yıllar sonra geri dönüyor ve bu süre içinde nerede olduğunu kendisi de hatırlamıyordu, ama daha sonra uzak bir ülkede ona rastlamış olan biri onu tanısa bile, o kişi bununla ilgili hiçbir şey hatırlamıyordu. Böyle şeylere elbette sık rastlanmıyordu, ama yine de oluyordu işte. Bazen de bu daha hafif bir biçimde yaşanıyordu. Sözgelimi rüyadan uyanıldığında mı? Elbette, insan hatırlıyordu... Ama mutlaka tümüyle unutulan, geride sadece tuhaf bir ruh hali veya gizemli bir sarhoşluk bırakan rüyalar da vardı kuşkusuz. Ya da ancak çok sonraları, insanın yaşanmış mı, yoksa sadece rüyada mı görülmüş olduğunu bilemediği bir şeyler hatırlanırdı. Sadece... sadece...!

Ve farkına varmadan evine giden yönde ilerlerken, daha yirmi dört saat önce kayıp bir yaratığın peşinden, onun fakir, ama yine de rahat küçük evine gittiği, kötü ünüyle nam salmış o karanlık sokağın yakınlarında buldu kendini. O mu kayıp? Bu sokak da kötü ünüyle nam salmış öyle mi? İnsan nasıl da sözcüklere aldanıyor, miskince bir alışkanlıkla sokakları, kaderleri, insanları adlandırıyor ve yargılıyordu. Aslında önceki gece, garip tesadüfler sonucu karşılaştığı o hoş kız, bir araya geldiği insanların hepsinden daha temiz kalpli, hepsinin en iyisi değil miydi? Onu düşününce içinde bir şeyler kıpırdandı. Ve o anda da, bir gün yapmaya niyetlendiği şeyi hatırladı; ani bir kararla en yakındaki dükkâna girip bir sürü yiyecek aldı ve elindeki paketle evlerin duvarları boyunca yürürken, en azından bir kez olsun akıllıca, hatta takdire değer bir davranışta bulunmak üzere olduğunun bilinciyle, kendini düpedüz mutlu hissetti. Yine de evin girişine vardığında paltosunun yakalarını kaldırdı, merdivenleri, birkaç basamağı birden atlayarak çıktı, kapının zili hoşuna gitmeyen tiz bir sesle kulağını tırmaladı ve pejmürde görünüşlü bir kadından, Bayan Mizzi'nin evde olmadığını öğrenince derin bir nefes aldı. Ama daha kadın paketi Mizzi adına almaya fırsat bulamadan, daha genç, çirkin de sayılamayacak bir başka kadın, bornoz gibi bir şeye sarınmış olarak hole geldi ve, "Beyefendi kimi arıyorlardı?" diye sordu. "Bayan Mizzi'yi mi? O pek çabuk dönemeyecek eve."

Yaşlı kadın ona susmasını işaret etti; ama Fridolin, bir şekilde tahmin ettiği şeyi onaylatmaya çalışırcasına, "Hastanede, değil mi?" diye sordu.

Kadın, "Madem beyefendi biliyorlar... Ama Tanrı'ya şükür, biz sağlıklıyız," diye bağırdı neşeli bir tavırla; sonra yarı aralanmış dudaklarla Fridolin'in burnunun dibine kadar sokuldu ve bornozunun önünün açılmasını sağlayacak şekilde dolgun vücudunu

edepsizce geriye doğru attı. Fridolin reddeden bir tavırla, "Sadece geçerken Mizzi'ye bir şeyler getirmek için uğradım," dedi ve bunları söylerken kendini bir lise öğrencisi gibi hissetti. Sonra yeni, mesleki bir ses tonuyla, "Onu hangi bölüme yatırdılar?" diye sordu.

Genç kadın ona, Fridolin'in birkaç yıl önce kliniğinde asistan olarak çalıştığı bir profesörün adını verdi. Ardından iyi niyetle, "Paketi bana verin, ben yarın ona iletirim," dedi. "Bana güvenin, hiçbir şey tıkınmam. Selamlarınızı ve ona sadık kaldığınızı da söylerim."

Ama aynı anda Fridolin'e iyice yaklaşıp gülümsedi. Fridolin kendini geri çekince kadın hemen vazgeçti ve teselli eder gibi, "Doktor altı, en fazla yedi hafta içinde taburcu olur dedi," diye ekledi.

Fridolin binanın kapısından çıkarken boğazının düğümlendiğini hissediyordu; ama bunun duyduklarından çok, sinirlerinin yavaş yavaş boşalmasından kaynaklandığını biliyordu. Ruh haline uymayan canlı adımlarla yürümeye zorladı kendini. Bütün bunlar yine hiçbir şey başaramayacağına dair bir işaret miydi? Neden öyle olsun ki? Bu kadar büyük bir tehlikeyi atlatmış olması bir bakıma iyiye işaret de sayılabilirdi. Yoksa önemli olan tam da bu muydu: Tehlikelerden kurtulabilmek mi? Herhalde onu daha bir sürü tehlike bekliyordu. Dün geceki muhteşem kadınla ilgili araştırmalarından vazgeçmeyi hiçbir koşulda düşünmüyordu. Gerçi şimdi bunun için çok fazla vakti yoktu. Ayrıca bu araştırmaları nasıl ve ne şekilde yapacağına karar vermesi gerekiyordu. Evet, keşke danışabileceği birileri olsaydı! Ama önceki gece yaşadığı maceralarını paylaşabileceği kimse gelmiyordu aklına. Yıllardır karısı dışında başka hiç kimseye güvenmemişti, ama bu durumu onunla konuşması mümkün değildi; bu durumu da, başka herhangi bir durumu da. Çünkü kim ne derse desin, Albertine onu dün gece çarmıha gerdirmişti.

İşte şimdi, adımlarının neden onu kendi evine doğru değil de, bilinçsizce, ters tarafa doğru götürdüğünü anlamıştı. Şu anda Albertine'in karşısına çıkmak istemiyordu, hatta çıkamazdı. Yapılacak en akıllıca şey, akşam yemeğini dışarıda bir yerlerde yemek, sonra da polikliniğe gidip orada o iki vakaya bakmak olacaktı. Albertine'in uyuduğundan emin olmadan eve gitmek yok; "ev" mi!

Bir kafeye, belediye binasının yakınındaki, en nezih, en sessiz kafelerden birine girdi, evi arayıp kendisini akşam yemeğine beklememelerini söyledi, Albertine'in telefona gelmemesi için telaşla kapattı, sonra pencere kenarına oturup perdeyi örttü. Uzak bir köşeye bir beyefendi oturdu; koyu renk bir pelerine sarınmıştı, onun dışında da giysilerinin dikkat çeken bir yanı yoktu. Fridolin bu yüzü bugün sanki başka bir yerlerde görmüş gibiydi. Bu bir tesadüf de olabilirdi elbette. Eline bir akşam gazetesi aldı ve dün gece başka bir kafede yaptığı gibi, orasından burasından birkaç satır okudu: Politik gelişmelerle ilgili yazılar, tiyatro, sanat, edebiyat, her türden büyüklü küçüklü kaza haberleri. Amerika'nın, daha önce ismini duymadığı bir şehrinde bir tiyatro binası yanmıştı. Baca temizleme idaresi şefi Peter Korand kendini pencereden atmıştı. Baca temizleyicilerinin bile bazen intihar ediyor olmaları Fridolin'e garip gelmişti; elinde olmadan, 'Adam acaba önceden iyice yıkanmış mıydı, yoksa her zaman olduğu gibi öyle kapkara mı bıraktı boşluğa kendini,' diye düşündü. Şehrin merkezindeki nezih bir otelde bu sabah bir kadın kendini zehirlemişti, Barones D. adıyla birkaç gündür orada kalan, dikkat çekici güzellikte bir hanımefendiydi bu. Fridolin bu haberde bir gariplik olduğunu sezdi. Kadın sabah saat dörtte, kapıda vedalaştığı iki beyefendinin refakatinde otele gelmişti. Saat dörtte! Kendisinin eve vardığı saatte. Ve öğle saatlerine doğru baygın bir halde –haberin devamında böyle diyordu– ağır zehir-

lenme belirtileriyle yatağında bulunmuştu... Dikkat çekici güzellikte genç bir hanımefendi... Evet, dikkat çeken güzellikte birçok genç kadın vardı elbette... Barones D.'nin ya da en azından Barones D. adıyla otelde kalan hanımefendinin, diğer kadınla aynı kişi olduğunu düşünmesi için bir neden yoktu ortada. Ama yine de, kalbi hızla çarpıyor ve elinde tuttuğu gazete titriyordu. Şehrin nezih otellerinden birinde... Hangi otel? Bu kadar gizem niye? Niye bu gizlilik?...

Gazeteyi masaya indirdi, aynı anda da, o uzak köşede oturan beyefendinin elinde tuttuğu büyük, resimli gazeteyi, yüzünün önüne perde gibi kaldırdığını gördü. Fridolin de gazetesini tekrar eline aldı; şimdi, Barones D.'nin dün geceki kadından başkası olamayacağından emindi... Şehrin nezih otellerinden birinde... Bir Barones D.'nin kalabileceği otellerin sayısı azdı... Ve artık ne olursa olsun, bu izin peşini sürmeliydi. Garsona seslendi, hesabı ödedi ve kalktı. Kapıya varınca köşede oturan o şüpheli adama bir kez daha bakmak istedi ama tuhaf bir şekilde o da ortadan kaybolmuştu.

Ağır zehirlenme... Ama yaşıyordu... Onu buldukları sırada hâlâ yaşıyordu. Ve kurtarılamadığını düşünmek için de herhangi bir neden yoktu. Neyse, ölü ya da diri, onu bulacaktı. Ve her koşulda, ne olursa olsun, onu görecekti, ölü ya da diri... Onu görecekti, bu dünyadaki hiç kimse, kendisi için, evet, kendisi yüzünden canını feda eden bu kadını görmesine engel olamazdı. Ölümünden kendisi sorumluydu –sadece kendisi– eğer bu kişi o kadınsa... Evet, oydu. Sabahın dördünde iki beyefendinin refakatinde dönmüştü! Muhtemelen birkaç saat sonra da Bülbül'ü trene bindiren aynı kişilerdi bunlar. Pek de öyle vicdanlı insanlar olmasa gerekti.

Belediye binasının önündeki meydanda durup çevresine baktı. Görüş alanında pek az insan vardı, bunların arasında kafedeki şüpheli adam yoktu.

Olsa da bir şey fark etmezdi; o adamlar ondan korkuyordu, üstün konumda olan kendisiydi... Fridolin aceleyle yoluna devam etti, meydandan bir arabaya bindi, ilk önce Bristol Oteli'ne gitti, kapıcıya, sanki yetkili biriymiş ya da bununla görevlendirilmiş gibi kendinden emin bir şekilde kendini zehirlemiş olan Barones D.'nin burada kalıp kalmadığını sordu. Kapıcı sorulara pek şaşırmış görünmüyordu. Muhtemelen Fridolin'i bir polis memuru ya da başka bir görevli sandığı için saygıyla cevap verdi ve bu üzücü olayın burada değil, Erzherzog Karl Oteli'nde meydana geldiğini söyledi...

Fridolin hemen söz konusu otele gitti ve orada, Barones D.'nin o durumda bulunur bulunmaz acilen devlet hastanesine kaldırıldığını öğrendi. Fridolin intihar girişiminin nasıl fark edildiğini sordu. Daha sabahın dördünde otele dönmüş olan bir kadını nasıl olup da öğle saatlerinde merak etmişlerdi. Evet, bunun nedeni gayet açıktı: İki beyefendi (demek yine iki beyefendi) sabah saat on birde onu aramışlardı. Bayan birçok kez telefonla aranmasına rağmen cevap vermeyince oda hizmetçisi kapısını çalmıştı; içeriden herhangi bir ses duymayınca ve kapı da içeriden kilitli olduğundan kapıyı kırmaktan başka çareleri kalmamıştı, o zaman Barones bilincini kaybetmiş olarak yatağında bulunmuştu. Hemen kurtarma ekiplerine ve polise haber verilmişti.

"Peki o iki bey?" diye sordu Fridolin sertçe ve kendini gizli polis gibi hissetti.

Evet, iki bey, bu düşündürücüydü, onlar sessiz sedasız ortadan kaybolmuşlardı. Ayrıca hanımefendinin otele kaydolurken yazdırdığı Barones Dubieski isminin doğru olamayacağını da söylediler. Bu onun bu otele ilk gelişiydi ve bu isimde bir aile yoktu, en azından soylu bir aile yoktu.

Fridolin verdikleri bilgi için teşekkür etti ve otel yöneticilerinden biri meraklı bakışlarla yanına geldi-

ğinden telaşla çıktı, tekrar arabaya bindi ve hastaneye doğru yola çıktı. Birkaç dakika sonra, hasta kabul bölümünde, ikinci dahiliye kliniğine yatırıldığını, ancak öğleden sonra saat beşte, doktorların bütün müdahalelerine rağmen, bilinci yerine gelmeksizin öldüğünü öğrendi.

Fridolin derin bir nefes aldı, en azından ona öyle geldi, ama aslında duyulan derin bir iç çekişti. Görevli ona biraz şaşkınlıkla bakıyordu. Fridolin hemen kendini toparladı, kibarca vedalaştı ve bir dakika sonra dışarıda duruyordu. Hastanenin bahçesinde neredeyse hiç kimse yoktu. Hemen bitişikteki ağaçlıklı yoldan, sokak lambasının altından, mavi beyaz çizgili önlüğü ve beyaz başlığıyla bir hemşire geçiyordu. "Öldü," dedi Fridolin kendi kendine. Eğer oysa. Ya o değilse? Hâlâ yaşıyorsa nasıl bulacağım onu?

Kimliği belirsiz kişinin cesedinin nerede olduğunu tahmin etmek onun için zor olmadı. Daha öleli ancak birkaç saat olduğuna göre, buradan birkaç yüz adım ilerideki morgda yatıyor olmalıydı. Bir doktor olarak, bu saatte de olsa oraya girmesi zor değildi. Yine de... Oraya gitmekle ne elde edecekti ki? Sadece vücudunu tanıyordu onun, yüzünü hiç görmemişti, sadece dans salonunu terk ederken ya da daha doğrusu, oradan dışarı atılırken, bir an görür gibi olmuştu. Bunu bu ana kadar değerlendiremeyişinin nedeni, büyük bir hızla geçmiş olan şu son birkaç saat boyunca, gazetedeki haberi okuduğundan beri, yüzünü tanımadığı o intihar eden kişiyi, hep Albertine'in yüz hatlarıyla düşünmüş olmasıydı; evet, o anda dehşetle fark etti ki, bütün bu süre içerisinde, aradığı kadını sürekli karısının görüntüsüyle düşünmüştü. Morgda ne aradığını tekrar sordu kendi kendine. Evet, onu canlı olarak bulsaydı, bugün, yarın –seneler sonra, ne zaman ve nerede olursa olsun– yürüyüşünden, duruşundan ve özellikle de sesinden onu hemen tanıyacağından emindi. Şimdi ise sadece vücudunu görecekti, ölü bir

kadın bedeni, görmediği bir yüzdeki gözler... Gözler, hayat ışığı artık sönmüş olan gözler. Evet... Gözlerini ve kendisi salondan kovulduğunda son anda açılıp çıplak vücudunu örten saçlarını tanıyordu. Bunlar, ölen kadının o olup olmadığını anlamasına yeterli olacak mıydı?

Ve ağır, tereddütlü adımlarla tanıdık avluları geçerek patoloji-anatomi enstitüsünün yolunu tuttu. Kapı kilitli olmadığından zili çalmak zorunda kalmadı. Loş koridordan geçerken ayak sesleri taş zeminde yankılanıyordu. Fridolin'in çevresini, tanıdık, ona kendini evinde hissettiren bir kimyasal koku sardı; bu koku, binanın kendine ait kokusunu bile bastırıyordu. Büyük olasılıkla asistanın hâlâ iş başında olduğunu düşündüğü histoloji bölümünün kapısını tıklattı. Pek de kibar olmayan bir "Giriniz!" sesi üzerine yüksek tavanlı, adeta bayram yeri gibi aydınlatılmış salona girdiğinde, salonun ortasında, tam Fridolin'in tahmin ettiği gibi, eski okul arkadaşı, enstitünün asistanı Doktor Adler mikroskobun başından kalktı.

Doktor Adler hâlâ biraz isteksiz bir tavırla, ama aynı zamanda da şaşkınlıkla, "Ooo, sevgili meslektaşım," diye Fridolin'i selamladı, "bu alışılmadık saatte bu ziyareti neye borçluyuz?"

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim," dedi Fridolin. "Tam da bir işin ortasındasın galiba."

Adler gençlik yıllarındaki aynı sert sesle, "Aynen öyle," diye karşılık. Ve sonra biraz daha yumuşak bir tavırla ekledi: "Yoksa gece yarısı bu kutsal yerde ne işim olur? Ama merak etme, beni rahatsız ettiğin falan yok. Sana nasıl yardımcı olabilirim?"

Fridolin hemen cevap vermeyince de devam etti: "Bugün bize yolladığınız Addison daha el değmemiş halde orada yatıyor. Otopsi yarın sabah sekiz buçukta."

Fridolin'in onu sormadığını gösteren bir hareketi üzerine de, "Ha, anladım, pleura tümörü! Histolojik

araştırma sonucu da kesin şekilde sarkom çıktı. Bu durumda sizin araştırmayı dert etmenize gerek yok."

Fridolin yine hayır anlamında başını salladı. "Mesele... İşle ilgili değil."

"Eh bu daha da iyi ya," dedi Adler, "ben de seni bu saatte buralara getiren şeyin vicdan azabı olduğunu sandım."

"Gerçi vicdan azabıyla ya da en azından vicdanla bir şekilde ilgisi yok da değil," dedi Fridolin.

"Öyle mi?!"

Masum ve duygusunu belli etmeyen bir ses tonuyla: "Bugün morfin zehirlenmesinden ikinci dahiliyede ölen ve şu an burada olması gereken Barones Dubieski adında bir kadınla ilgili bilgi almak istiyorum," dedi ve sözüne hızlı bir şekilde devam etti: "Barones Dubieski olduğu söylenen bu kadının, yıllar öncesinden biraz tanışıklığım olan biri olduğunu tahmin ediyorum. Bu tahminim doğru mu diye merak ediyorum."

"Suicidium?" diye sordu Adler.

Fridolin başıyla onayladı ve sanki meselenin kişisel olduğunu vurgulamak istermiş gibi, "Evet, intihar!" diye tercüme etti.

Adler şakacı bir tavırla Fridolin'i parmağıyla işaret ederek, "Pek muhterem beyefendiye duyulan ümitsiz bir aşk mı yoksa?"

Fridolin hafif kızgınlıkla itiraz etti: "Barones Dubieski'nin intihar etmiş olmasının benimle hiçbir ilgisi yok."

"Tamam, tamam, saygısızlık etmek istemedim. Hemen bakarız. Bildiğim kadarıyla bu akşam bu konuyla ilgili adli tıptan bir talep gelmedi. Neyse..."

'Mahkeme kararıyla otopsi,' diye düşündü Fridolin. Bu da mümkündü. Kendi isteğiyle intihar ettiği ne malumdu? İntihar girişiminden haberdar olduktan sonra aniden otelden kaybolan iki adamı düşündü. Bu mesele belki de birinci dereceden cinayet davasına dönüşebilirdi. Ve acaba kendisi de şahit olarak

mahkemeye çağrılmayacak mıydı; hatta mahkemeye kendiliğinden başvurmak zorunda değil miydi?

Doktor Adler'i, koridorun öteki ucunda bulunan yarı açık kapıya kadar takip etti. Yüksek tavanlı boş oda, ışığı kısılmış iki kollu gaz lambasının hafif ışığıyla aydınlatılmıştı. Kadavraların konulduğu on iki ya da on dört masadan sadece birkaç tanesi doluydu. Bazı vücutlar çıplak bazılarıysa örtülüydü. Fridolin kapıya en yakın olan ilk masaya yaklaştı ve cesedin üzerindeki örtüyü dikkatlice çekti. Birden cesedin üzerine, Doktor Adler'in elindeki pilli fenerin keskin ışığı düştü. Fridolin kır sakallı sarı bir erkek suratı gördü ve onu hemen tekrar örttü. Bir sonraki masada zayıf, çıplak bir gencin bedeni yatıyordu. Başka bir masanın başındaki Doktor Adler: "Altmışla yetmiş yaşları arası bir kadın, herhalde bu da değildir," diye seslendi.

Ama Fridolin, sanki birden gizli bir güç tarafından yönetiliyormuş gibi, salonun sonunda yatan ve donuk donuk parlayan bir kadın bedenine doğru yürüdü. Kadının başı yana dönüktü; uzun, koyu renk saçları neredeyse yere kadar uzanıyordu. Kadının başını düzeltmek için bilinçsizce elini uzattı, ama sonra, bir doktor olarak kendisine alışılmadık gelen bir çekingenlikle duraksadı. Doktor Adler yanına geldi ve "Diğerlerine bakmıyor muyuz... Demek bu?" dedi, sonra Fridolin'in çekingenliğini yenerek iki eliyle biraz doğrulttuğu kadının yüzüne ışık tuttu. Gözkapakları yarı kapalı, beyaz bir yüz ona bakıyordu. Alt çenesi aşağı sarkmıştı, ince, yukarı kalkık üst dudağın altından morumsu diş eti ve bir sıra beyaz diş görünüyordu. Acaba bu yüz bir zamanlar, hatta daha dün akşam güzel olabilir miydi? Fridolin bunu kestiremedi: Anlamsız, boş, ölü bir surattı bu. On sekiz yaşındaki birine ait olabileceği gibi, otuz sekiz yaşında birine de ait olabilirdi.

"Bu o mu?" diye sordu Doktor Adler.

Fridolin ne yaptığını bilmeden, sanki keskin bakışıyla ölünün sabit ifadesinden bir cevap koparabilecekmiş gibi onun üzerine iyice eğildi. Bu onun yüzü müydü, onun gözleri miydi; bunlar ona dün gece hayatın olanca sıcaklığıyla bakan gözlerle aynı gözler olsa da, bundan emin olamayacağını, hatta bunu bilmek bile istemediğini anladı. Yumuşak bir hareketle başı tekrar masaya bıraktı ve cep lambasının ışığı eşliğinde, bakışlarını ölü beden üzerinde gezdirdi. Bu onun bedeni miydi? Muhteşem, taptaze bir çiçek gibi, daha dün neredeyse ıstırapla arzuladığı? Sarımtırak, derisi kırışık bir boyun gördü, küçük olmalarına rağmen hafif sarkık iki göğüs ve göğüslerin arasında, solgun derinin altında, sanki çürüme başlamışçasına, acımasızca belirginleşmiş bir göğüs kemiği gördü; vücudunun solgun, buğday rengindeki alt kısmının yuvarlaklığını, artık herhangi bir gizi ya da anlamı kalmamış olan koyu renkli gölgeden uzanan düzgün bacakların nasıl iki yana açılmış durduğunu, hafifçe dışa çıkık dizkapaklarını, baldır kemiğinin keskin kenarlarını ve parmakları hafifçe kıvrılmış zayıf ayakları gördü... Elektrikli lambanın ışığı büyük bir hızla bedende tekrar aşağıdan yukarı doğru hareket etti ve sonunda titreşerek solgun beyaz yüzde durdu ve Fridolin'in bütün gördükleri peş peşe karanlığa gömüldü yine. Fridolin elinde olmadan, görünmeyen bir güç tarafından yönetiliyormuşçasına, ölü kadının alnına ve omuzlarına dokundu ve ardından sanki cilveleşir gibi ölünün ellerini tuttu; bu eller kaskatı kesilmiş olsalar da, Fridolin'e sanki o da ellerini kımıldatmaya, onun ellerini tutmaya çalışıyor gibi geldi; evet, hatta yarı kapalı gözleri bile sanki uzak, solgun bakışlarla Fridolin'in bakışlarını arıyor gibiydi; Fridolin, büyülenmişçesine ölünün üzerine eğildi.

Birden arkasında bir fısıltı duydu: "Sen ne yapıyorsun?"

Fridolin bir anda kendine geldi. Ellerini ölü kadının ellerinden çekti, onun zayıf bileklerini tutup buz gibi kollarını dikkatle, evet, belirgin bir titizlikle gövdesinin yanına bıraktı. Ve ona bu kadın ancak şimdi, tam şu anda ölmüş gibi geldi. Sonra arkasını döndü, kapıdan çıkarak ayak sesleriyle yankılanan koridora yöneldi, az önce çıktıkları çalışma odasına döndü. Doktor Adler hiç konuşmadan onu izledi ve arkalarından kapıyı kapattı.

Fridolin lavaboya gitti. "İzninle," diyerek ellerini lizol ve sabunla iyice yıkadı. Bu arada Doktor Adler de, herhangi bir yorum yapmadan işinin başına dönmeye niyetli gibi görünüyordu. Özel ışık düzenini yeniden açtı, mikrometrenin düğmesini çevirdi ve gözünü mikroskoba dayadı. Fridolin vedalaşmak için ona yaklaştığında Doktor Adler işine yoğunlaşmıştı bile.

"Preparata bir bakmak ister misin?" diye sordu Fridolin'e.

"Niye?" dedi Fridolin dalgın dalgın.

Doktor Adler, Fridolin sadece tıbbi ve bilimsel nedenlerden dolayı gelmiş gibi, "Tabii ki vicdanını rahatlatmak için," diye cevap verdi.

Fridolin mikroskoptan bakarken de, "Anlayabiliyor musun?" diye sordu. "Çok yeni bir boyama yöntemi bu."

Fridolin gözünü camdan ayırmadan başıyla onayladı. "Mükemmel," dedi, "buna zengin renklerle donatılmış bir resim de denebilir."

Ardından bu yeni tekniğin ayrıntıları hakkında bilgi aldı.

Doktor Adler onu öğrenmek istedikleri konusunda aydınlattı ve Fridolin, bu yeni tekniğin, yakın bir gelecekte yapmak istediği bir çalışmada, kendisine önemli ölçüde faydası olacağına inandığını söyledi. Yarın ve sonraki gün de tekrar gelip daha fazla bilgi edinebilmek için izin istedi.

"Her zaman zevkle hizmetindeyim," dedi Doktor Adler. Fridolin'e, yankılanan taş zeminden geçerek, kapıya kadar eşlik etti ve bu arada kilitlenmiş olan kapıyı kendi anahtarıyla açtı.

"Sen daha kalacak mısın?" diye sordu Fridolin.

"Elbette," diye cevap verdi Doktor Adler, "Gece yarısından sabaha kadarki zaman dilimi... Çalışmak için en güzel saatler. Neredeyse hiç rahatsız edilmezsin."

"Doğru," dedi Fridolin biraz suçluluk içeren hafif bir gülümsemeyle.

Doktor Adler sakinleştirmek ister gibi bir tavırla Fridolin'in kolunu tuttu, sonra biraz çekingenlikle, "Ee, o muydu?" diye sordu.

Fridolin bir an için duraksadı, sonra başını evet der gibi salladı; bu onaylamanın bir tür yalan anlamına gelip gelmediğini hiç bilmiyordu. Gerçekten de morgda yatan kadın, yirmi dört saat önce Bülbül'ün o vahşi piyano sesleri arasında kollarında tuttuğu çıplak kadın mıydı, yoksa bir başkası, tanımadığı ve daha önce hiç rastlamadığı biri miydi, bilmiyordu. Bildiği bir tek şey vardı: Aradığı, arzuladığı, belki bir saatliğine âşık olduğu o kadın hâlâ yaşıyorsa bile – hayatını şu anda nasıl sürdürürse sürdürsün– şimdi artık arkasında bırakmış olduğu o kubbeli salonda, gaz lambalarının titrek ışıkları altında, diğer gölgelerden biri olarak, karanlık, anlamsız ve hiçbir gizemi kalmamış olarak yatan o gölge, geride kalmış gecenin çürümeye mahkûm solgun cesedinden başka bir şey değildi ve olamazdı da.

❖VII❖

Karanlık, bomboş sokaklardan hızla geçerek eve döndü ve birkaç dakika sonra, yirmi dört saat önce de yaptığı gibi, hasta kabul odasında elbiselerini çıkardıktan sonra mümkün olduğunca sessiz bir şekilde yatak odasına girdi.

Albertine'in düzenli, sakin nefesini duydu ve başının yumuşak yastıktaki gölgesini gördü. Hiç beklemediği halde, içinde ona karşı bir şefkat ve güven hissetti. Ve ona en kısa zamanda, belki de yarın, geçen gecenin hikâyesini anlatmaya karar verdi, ama bunu sanki bütün bunlar bir rüyaymış gibi anlatacaktı; Albertine, bu maceranın anlamsızlığını tamamen kabul edip kavrayınca da, ona bunların gerçek olduğunu itiraf edecekti. 'Gerçek mi,' diye geçirdi içinden; o anda Albertine'in yüzünün hemen yanı başında kendi yastığının üzerinde, bir insan yüzünün gölgeli hatlarını andıran bir karaltı gördü. Bir an için kalbi duracak gibi oldu, sonra hemen onun ne olduğunu anladı; yastığa uzandı; şimdi elinde, önceki gece taktığı ve bugün, büyük ihtimalle giysi paketini yerleştirirken düşürdüğü, sonra da hizmetçisi ya da bizzat Albertine tarafından bulunan maskeyi tutuyordu. Albertine'in maskeyi bulduktan sonra kendince bir şeyler düşünmüş olacağından, ya da gerçekte olanlardan daha kötü, çok daha kötü şeyler düşündüğünden kuşku duyamazdı. Ama bunu Fridolin'e yansıtışındaki üslup, kocasının sanki şimdi kendisi için bilinmez olan yüzünü işaret edercesine maskeyi yanına, yastığın üzerine bırakma fikri, bu muzip, aynı

zamanda hafif bir uyarı niteliği taşıyan ve bağışlamaya hazır olduğunu ima eder gibi görünen bu davranışı –muhtemelen kendi rüyasını da göz önünde bulundurarak– her ne olduysa, bunları fazla büyütmeden Fridolin'i bağışlamaya meyilli olduğu konusunda ona umut veriyordu. Ama Fridolin, birden bütün gücü tükenmiş gibi maskeyi yere düşürdü ve yatağın yanına diz çöküp başını yastığa gömerek hiç beklemediği bir şekilde hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Birkaç saniye sonra yumuşak bir elin saçlarını okşadığını hissetti. Başını kaldırdı ve kalbinin derinliklerinden gelen bir istekle, "Sana her şeyi anlatacağım," dedi.

Albertine itiraz eder gibi sessizce elini kaldırdı; adam bu eli tuttu, avuçlarının arasına aldı, kadına, soru soran ve aynı zamanda yalvaran gözlerle baktı, Albertine başıyla onaylayarak anlatmasına izin verince, Fridolin de anlatmaya başladı.

Fridolin sözlerini bitirdiğinde sabahın ilk kurşuni ışıkları perdelerin arasından içeri süzülüyordu. Albertine bir kez bile, meraklı ya da sabırsız bir soruyla sözünü kesmemişti. Fridolin'in, kendisinden bir şey saklamak istemediğini ve saklayamayacağını hissediyor olmalıydı. Kollarını boynunun altında kavuşturmuş sakin sakin yatıyor ve Fridolin anlatmayı çoktan bitirdiği halde suskunluğunu hâlâ sürdürüyordu. Fridolin şimdi onun yanına uzanmıştı. Sonunda kadının üzerine eğildi, onun sabah gibi aydınlanan iri, açık renk gözlerine ve kıpırtısız yüzüne bakarak çaresizce ama aynı zamanda umutla, "Şimdi ne yapacağız Albertine?" diye sordu.

Kadın gülümsedi, bir an duraksadıktan sonra, "Sanırım şükretmeliyiz; ister gerçek, ister hayal olsun yaşanan bunca macerayı kazasız belasız atlattığımız için."

"Bundan emin misin?" diye sordu Fridolin.

"Eminim... Tek bir gecenin gerçekliğinin, hatta bütün bir insan hayatının gerçekliğinin bile, onun en

iç hakikati anlamına gelmediğini sezebildiğim kadar eminim."

"Ve hiçbir rüya, tümüyle rüya değildir," diyerek içini çekti Fridolin.

Albertine adamın başını iki eliyle tutup göğsüne çekti. "Sanırım artık uzunca bir süre için uyandık," dedi, "uzunca bir süre."

Fridolin, "Sonsuza kadar," diye eklemek istedi, ama daha o bir şey söyleyemeden Albertine parmağını dudaklarına götürüp, sanki kendi kendine konuşur gibi fısıldadı: "Geleceği hiçbir zaman işe karıştırmamalı."

Sonra ikisi birlikte sessizce, biraz uyuklayarak ve birbirlerine rüyalardan arınmış bir yakınlıkla yan yana yattılar; ta ki, sabah saat yedide kapının tıklatılmasıyla, sokağın bildik gürültüleri, perdenin aralığından süzülen zafer dolu gün ışığı huzmesi ve yan taraftan gelen neşeli bir çocuk kahkahasıyla yeni güne başlayana kadar.

Doktor Fridolin ve karısı Albertine bir parti dönüşü, bastırılmış arzularının farkına varırlar. Hem kadın hem de erkek, "üçüncü" kişilerce her an baştan çıkarılabileceklerini hissederler. Özellikle erkek, karısının üzerindeki denetimini kaybetme korkusuna kapılır. Telaş ve panik onu karanlık sokaklarda bir arayışa iter. Hayal ile gerçeğin birbirine karıştığı bir "Odysee"dir bu; bilinçaltına ya da dışana bir yolculuk. Ünlü yönetmen Stanley Kubrick'in Eyes Wide Shut filmiyle ölümsüzleştirdiği bu kısa roman, bastırılmış olanın geri dönüşünü yer yer gerçeküstü, gizemli bir atmosferde sunuyor.

9786053541110

www.bordosiyah.com

BORDO SİYAH

ÇEVİRMENLERİ GERÇEK KLASİKLER

HAZIRLAYAN YETKİN KADRO'NUN ÖZGEÇMİŞLERİ KÜNYEDE YAZILIDIR

TAM METİNDİR. FİYATI : 7 ₺

HIZLI VE KOLAY OKUMA TEKNİĞİNE UYGUN PRATİK EBAT
ÖZGÜN ÖNSÖZLE SUNUM, AKADEMİK ÇEVİRİ ANLAYIŞI